

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 69 · 25. april
Sesjonen 2017–2018

Møte onsdag den 25. april 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 69):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Sak nr. 1 [10:00:11]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Monica Mæland, Bent Høie og Nicolai Astrup vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:00:39]: Jeg vil gjerne stille et spørsmål til statsråd Mæland.

Når vi reiser rundt i Norge nå, får vi – litt utenfor de sentrale byene – en opplevelse av avmakt og distanse. Det er noe jeg mener det politiske Norge må ta på alvor. Det handler om legitimiteten for beslutningene vi foretar. Jeg mener at regjeringens framgangsmåte i en del spørsmål bidrar til å styrke det inntrykket. Vi ser det nå i Finnmark, hvor det går mot en helt uvanlig folkeavstemning om regionsammenslåing, der man har en opplevelse av å ikke bli hørt. Og det siste av mange eksempler ser vi i kommunesammenslåingen mellom Narvik, Ballangen og Tysfjord – i utgangspunktet en frivillig sammenslåing, med en god prosess, godt lokalt forankret og utarbeidet lokalt av kommunene og Fylkesmannen for å finne gode løsninger.

I statsråd sist fredag gikk statsråd Mæland inn for å dele Tysfjord etter en modell som verken folk, folkevalgte eller fagfolk i området ønsker. Regjeringen går mot Fylkesmannen, ordførerne i de tre kommunene og fellesnemnda for nye Narvik kommune. Hva som i utgangspunktet kunne blitt en god start, blir en dårlig start. Ordførerne i de berørte kommunene har nedlagt sine verv i nemnda, og det er egentlig en ganske knusende dom. Høyre-politikere i regionen kaller dette for urovekkende arrogant. Det synes jeg er dekkende.

Stortinget har vedtatt at frivillighet skal være det bærende prinsipp i kommunereformen. For alle praktiske formål bryter regjeringen med det når den griper inn på denne måten mot lokale prosesser som har vært fulgt i denne sammenslåingen. Jeg ønsker derfor å stille statsråden spørsmål rundt frivillighet: Mener statsråden at

hennes opptreden her bryter det prinsippet? Har hun grepet inn i gode, lokale prosesser og gjort det som kunne blitt en god sammenslåing, til en langt mer krevende prosess?

Statsråd Monica Mæland [10:02:39]: For det første har jeg en helt annen opplevelse av Norge enn det representanten Gahr Støre har. Det foregår nå mye viktig og konstruktivt arbeid i hele Norge knyttet til regionreformen – en reform som skal bidra til at vi får større og sterkere regioner, en reform som viser vei i den tiden vi lever i nå, med endringer vi ikke har sett på 150 år.

På kommunenivå foregår det også masse godt, konstruktivt arbeid i det ganske land for å få større og sterkere kommuner. Målet er ikke kommunene eller grensene, men innbyggerne – ved å bidra til bedre tjenester på livets viktigste områder.

Det finnes noen ganske få unntak. På regionnivå har man i Finnmark ikke ønsket å etterkomme Stortingets to vedtak knyttet til å utnevne medlemmer til en fellesnemnd. Man har vedtatt å avholde en folkeavstemning, men vi har altså ikke et politisk system i Norge som gjør at folkeavstemninger i kommunene overprøver stortingsvedtak. Jeg håper at Finnmark utnevner medlemmer til fellesnemnda og går i gang med arbeidet sammen med Troms, som har gjort det.

Man har også en situasjon i Tysfjord, og da må jeg nok korrigere representanten. Det er ikke slik at de folkevalgte har nedlagt sine verv. Det er heller ikke slik at vi i regjering fastsatte en grense. Og det er ikke slik at det er uenighet om sammenslåing. Det er uenighet knyttet til hvilken grense to nye kommuner skal ha. Jeg har gjort et grundig arbeid. Jeg har vurdert alle innspill veldig grundig – fra folkevalgte, fra Fylkesmannen, som har gjort et grundig arbeid, fra Sametinget og fra privatpersoner. Det er gjort et grundig arbeid knyttet til en kommune som er i en helt spesiell situasjon både menneskelig og økonomisk. Mitt utgangspunkt har vært å legge til rette for to bærekraftige kommuner framover.

Jonas Gahr Støre (A) [10:04:44]: Jeg mener at Høyre-representanten som kaller dette urovekkende arrogant, har ganske god dekning når jeg hører svaret fra statsråden. Hun avfeier det som skjer i Finnmark med at de ikke har respekt for to vedtak gjort i Stortinget. Her er det altså folk som reagerer på en prosess som har vært dårlig forankret. Regionreformen har i noen områder, fordi prosessen har kommet fra folket, som i Trøndelag og Agder, vært gode prosesser. Ellers har det foregått gjennom grensedragninger og påfunn som har ganske svak legitimitet.

Jeg synes historieskrivingen rundt det vi nå ser i de tre kommunene som skal finne veien, er spesiell. Jeg er ikke i tvil om at statsråden har satt seg grundig inn i det når

hun har tatt beslutningen, men det er en beslutning som har ført til at de tre ordførerne har trukket seg fra arbeidet, at nemnda ikke fungerer, og at det som var en frivillig prosess, er gått over til å bli noe departementet må avgjøre.

Jeg ønsker å utfordre statsråden ved å spørre: Hvordan forstår hun det vedtaket Stortinget har fattet, om at frivillighet skal være det bærende prinsipp? Hva er hennes tolkning av det?

Statsråd Monica Mæland [10:05:47]: Jeg har ikke sagt at Finnmark ikke har respekt. Jeg har sagt at de uttrykker uenighet, de har valgt å ha en folkeavstemning, og de har ikke utpekt medlemmer til fellesnemnda. Det er en konstatering av den faktiske situasjonen. Stortinget har fattet to vedtak om dette, som Troms er klar til å begynne å jobbe med – Finnmark er det ikke.

Når det gjelder Tysfjord, er det ikke en debatt om kommunesammenslåing, men om hvor grensen skal gå mellom Hamarøy og Narvik. Jeg har selvsagt sett nøye på de innspillene jeg har fått. Narvik har truffet et vedtak som Narvik ønsker fordi det gagnar Narvik. Ballangen har truffet et vedtak som gagnar Narvik, som Ballangen skal inn i. Hamarøy har truffet et vedtak som gagnar Hamarøy. Det er to kommuner hvor den ene kommer til å være på 2 000 innbyggere og den andre på 20 000 innbyggere, og vi må sørge for bærekraftige kommuner framover. Det er en befolkning i Tysfjord som har en helt spesiell bagasje, som er i en helt spesiell situasjon, og jeg er opptatt av at begge kommunene skal kunne håndtere det.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Eirik Sivertsen.

Eirik Sivertsen (A) [10:07:06]: Statsråden har rett i at i Ballangen, Tysfjord og Narvik var det et spørsmål om deling av Tysfjord, men nå har det blitt et spørsmål om kommunesammenslåing. Disse kommunene som tok nabopraten, som tok oppfordringen og gikk inn i en konstruktiv prosess og ønsket å slå seg sammen, ble overkjørt da de ønsket å bevare Tysfjord som en helhetlig kommune som gikk inn i den nye kommunen. De sa: Greit, vi skal akseptere det, vi skal gå videre med prosessen. De opplever igjen å bli overkjørt av statsråden og sier derfor: De forutsetningene vi hadde for å være med på dette frivillig, er nå falt bort og gjør at vi ikke ønsker å slå oss sammen. Og så går de til sine kommunestyre med den anbefalingen.

Da blir spørsmålet mitt til statsråden: Når det i proposisjonen om kommunestruktur står at det er behovet kommunene selv ser for sammenslåing med en eller flere nabokommuner som er den viktigste drivkraften, vil statsråden komme til Stortinget med en anbefaling om

at Stortinget gjør om sitt vedtak om denne sammenslåingen? Eller vil hun legge til rette for at ytterligere en tvangssammenslåing gjennomføres?

Statsråd Monica Mæland [10:08:12]: Jeg kan berolige med at dette stortinget har sagt nei til tvangssammenslåing i denne perioden, så det kommer ikke regjeringen til å anbefale. Vi har en situasjon hvor det ikke har vært en debatt om sammenslåing, men om hvor grensene skal gå. Vi får en veldig vanskelig situasjon når Narvik sier at de ikke vil fortsette arbeidet hvis de ikke får den grensen de vil ha, og som gagnar Narvik. Jeg er opptatt av at vi skal få to kommuner som begge skal være i stand til å styrke seg, og som skal gå videre med nye innbyggere som er i en veldig vanskelig situasjon. Jeg hører mye om Narvik og lite om nye Hamarøy. Hamarøy har 2 000 innbyggere, de får 1 000 nye. Narvik er på 20 000, de får 1 000 nye. Jeg er nødt til å gjøre en helhetlig vurdering av hva som blir den beste situasjonen for begge kommunene framover. Og så handler ikke dette om innbyggere, det bor ingen mennesker i dette området vi nå snakker om, det handler om næringsvirksomhet. Det skal skje et økonomisk oppgjør mellom partene etterpå, slik at vi får en nøytral konklusjon.

Presidenten: Eirik Sivertsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eirik Sivertsen (A) [10:09:17]: Med respekt å melde: Det er jo ikke bare Narvik som protesterer på dette; det er fellesnemnda, det er representanter fra posisjon og opposisjon i alle de tre berørte kommunene som sier at dette kan de ikke være med på, og går tilbake på en anbefaling, og som opplever at de som representanter for innbyggerne i de kommunene er overkjørt og igjen ikke er lyttet til.

Men jeg hører at statsråden ikke har til hensikt å ta det på alvor, ikke har til hensikt å komme til Stortinget og si at her er ikke forutsetningene for frivillighet lenger til stede. Statsråden velger også å se bort fra sin egen representant i fylket, fylkesmannen, som fikk i oppdrag å utrede dette, som har gjort en grundig utredning, og som kommer tilbake med to klare tilrådinger. Det velger statsråden å sette til side og mener at vi her i Oslo vet bedre hva som er de beste forutsetningene.

Hva er det Fylkesmannen har gjort feil, hva er det Fylkesmannen vektlegger feil i sin klare anbefaling, siden statsråden har satt den til side?

Statsråd Monica Mæland [10:10:21]: Jeg tror at representanten er litt overivrig etter å konkludere med hva som blir situasjonen her. Det er slik at det skal være tre kommunestyremøter i morgen. Tysfjord har ikke behandlet denne grensen i sitt kommunestyre. Ballan-

gen og Narvik har gjort det, de har vedtatt det som gagnar dem. Hamarøy har vedtatt det som gagnar dem. Det er ikke noe rart i det hele tatt – alle har et motiv for den avstemningen de har gjort.

Jeg akter selvfølgelig å være i god dialog med alle parter. Det har jeg hatt, og det ønsker jeg å ha videre.

Så er det slik at Fylkesmannen har gjort en grundig vurdering. Den har vi selvfølgelig også lagt til grunn. Fylkesmannen anbefalte ikke to alternativer, de ble lagt bort. Så gjensto tre alternativer. Da er det slik at Fylkesmannen har gjort en vurdering – av areal, av veier, av skolestruktur. Jeg har gjort en annen vurdering – av ressursituasjon, av størrelse, av bærekraft og av styrke framover.

Igen synes jeg representanten undervurderer den situasjonen Tysfjord er i, den situasjonen Tysfjords befolkning er i, som skal komme videre, og som begge kommunene skal være i stand til å håndtere.

Presidenten: Åsunn Lyngedal – til oppfølgingsspørsmål.

Åsunn Lyngedal (A) [10:11:32]: Dette handler ikke om Ballangen og Narvik. Fylkesmannen i Nordland har tatt hensyn til alle innbyggerne i de berørte kommunene når de sier at de ikke kan tilrå det alternativet som du og regjeringen har valgt. Fylkesmannen har etter inndelingsloven tatt hensyn til grunnkretser, til skolekretser, til kirkesokn og til valgkretser. Hun har lyttet til et flertall av befolkningen i begge de to delene av Tysfjord som skal over til en ny kommune.

Med regjeringens begrunnelse gis det her en mistanke om at man i strid med rundskriv til inndelingsloven har tatt hensyn til økonomi når man har besluttet denne inndelingen. Man får, som din egen statssekretær har uttalt, ta stilling til økonomisk oppgjør senere. Det ligger også i inndelingsloven.

Forsøker regjeringen å fraskrive seg ansvaret for å finansiere også små kommuner i framtiden ved å si at dette må nabokommunen avgi gjennom kraftverk for at den nye kommunen skal kunne bære seg?

Presidenten: Presidenten vil minne om at all tale skal rettes til presidenten.

Statsråd Monica Mæland [10:12:34]: Jeg undrer meg litt over begrunnelsen for spørsmålet. Det er ikke slik at Narvik avgir et kraftverk – det er et kraftverk Narvik aldri har eid, det er et kraftverk Narvik har ønsket å få eierskap til. Men det er ikke slik at Narvik eier dette kraftverket; det er Tysfjord som eier kraftverket. Og spørsmålet er hvor kraftverket skal ligge. Vår eneste begrunnelse er å skape to bærekraftige kommuner i to veldig forskjellige kommuner i veldig forskjellig situasjon, når

det gjelder både mennesker og økonomi. Det er utgangspunktet, og det er den vurderingen vi har gjort.

Det rundskrivet representanten viser til, handler om grensejusteringer. Dette er ikke en sak om grensejusteringer. Her er det ikke uenighet mellom to kommuner om hvor grensen går. Det skal lages en helt ny grense mellom to nye naboer. Da må vi gjøre grundige vurderinger. Det har vi gjort. Vi har sett på alle innspill, vi har lyttet til alle innspill, og så har vi gjort en samvittighetsfull jobb med tanke på veien videre. Og det er det som er grunnlaget for konklusjonen.

Presidenten: Åsunn Lyngedal – til oppfølgingsspørsmål.

Åsunn Lyngedal (A) [10:13:37]: Inndelingsloven er anvendt i denne saken. Lokaldemokratiene i Narvik, Ballangen og Tysfjord har jobbet hardt for en ny kommune, med rom for alle, og nå har fellesnemnda lagt ned arbeidet. Hele kulturen i Sørfjorden, Grunnfjorden og Mannfjorden, som er det omstridte området, er bygd opp rundt Kjøpsvik. Dit rodde de som bodde der, hver dag til arbeid på sementfabrikken – fra 1918. Kjøpsvik i Tysfjord var de første i Nordland som fikk strøm, fordi Norcem, sementfabrikken, bygde kraftverkene i Sørfjorden. Hele området er knyttet sammen med nordøstsiden, med sterke bånd, som regjeringen ikke har sett. Se for deg et gårdstun med flere bygg der det plutselig trekkes en grense rett gjennom tunet. Deler av hjemmet deres skal tilhøre en annen kommune. Derfor blir regjeringens vedtak så feil og reaksjonene så sterke. Fylkesmannen har vektlagt hensynet til alle i Tysfjord når Fylkesmannen har sagt at man ikke kan tilrå dette alternativet.

Ser ministeren at hun kan ha kommet i skade for å tilsette viktige hensyn og historiske bånd mellom områdene i Tysfjord ved sitt vedtak?

Statsråd Monica Mæland [10:14:42]: Først må jeg korrigere representanten. Det bor ingen mennesker – det er ingen gårdstun – i dette området. Det bor ingen mennesker mellom alternativ C og D, det bor fire personer mellom alternativ B og C, for dem som kjenner distriktet, og det gjør representanten. Så det bor ingen mennesker der. Dette handler om areal, og det handler om næringsvirksomhet. Det er situasjonen.

Så hører jeg at representanten har omsorg for Ballangen, som skal inn i Narvik – og for Narvik. Men jeg hører ingen snakke om nye Hamarøy, en liten kommune som får 1 000 nye innbyggere, innbyggere som har med seg en ryggsekk som er helt spesiell. Min vurdering har vært å gjøre en totalvurdering, lytte til alle innspill og treffe en beslutning som vi mener er riktig for framtiden både for Narvik og for Hamarøy. Og så har ikke fellesnemnda

lagt ned sitt arbeid. Det skal være tre kommunestyremøter i morgen.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:15:54]: Eg vil stilla spørsmålet mitt til statsråd Høie.

Annakvar dag tar ein pasient i det psykiske helsevernet sitt eige liv. Det er ein svært alvorleg situasjon. Tala overraskar sjølv garva forskarar på feltet. At dette skjer så ofte på den plassen der pasientar med alvorleg psykisk sjukdom skulle vera aller tryggast, rokkar ved til liten til det norske helsevesenet.

For to år sidan avslørte VG at det fann stad ein omfattande og ulovleg tvangsbruk overfor psykisk sjuke som var innlagde ved norske sjukehus. Kontrollkomisjonen som skulle sikra rettstryggleiken til pasientane, greip ikkje inn mot hyppig og ulovleg beltetvang. Det var òg ei svært alvorleg sak. Denne månaden fekk Noreg kritikk av FNs menneskerettskomité for vår praksis med elektroshokkbehandling utan samtykke. Samtidig fekk vi kritikk frå FNs menneskerettskomité for korleis vi behandlar psykisk sjuke i fengsel – vi set dei på glattcelle.

Glassjenta-saka viste oss eit psykisk helsevern som ikkje gir barn i barnevernet forsvarleg helsehjelp. Harde effektiviseringskrav, nedbygging av sengeplassar og auka omfang av sikkerhetspsykiatrien utfordrar pasienttilbodet til den sjukaste gruppa med pasientar. Vi snakkar om korridorpatientar på akuttpsykiatrisk avdeling og månadsvis med venting for unge jenter med spiseforstyrring. Vi snakkar om låg bemanning, noko som aukar risikoen for tvang. Eksempla står i kø.

Dette viser eit helsevesen som diskriminerer pasientar med psykisk sjukdom, og ei regjering som ikkje grip inn. Forstår ikkje statsråden alvorlet i situasjonen?

Statsråd Bent Høie [10:17:50]: Jo, de forholdene som representanten Toppe tar opp, er svært alvorlige. Det er også bakgrunnen for at jeg og regjeringen så tydelig har prioritert nettopp psykisk helsevern og de problemstillingene som representanten Toppe tar opp.

Spørsmålet om selvmord blant personer som får hjelp innen psykisk helsevern, var en vesentlig del av arbeidet med handlingsplanen om selvmord i Norge. Det betyr at vi fra den 12. januar innfører det systemet som blir brukt i Storbritannia, med en mye mer systematisk kartlegging av selvmord som skjer i forbindelse med at en er til behandling innen psykisk helsevern, slik at tjenesten får bedre redskaper til å lære av de feilene som er gjort.

Tvangsbruk innen psykisk helsevern er en problemstilling som jeg har vært opptatt av over lang tid. Det er også årsaken til at vi har nedsatt et eget tvangslovutvalg, som nå er i innspurten av sitt arbeid, og som skal gjen-

nomgå hele tvangslovgivningen innen helsetjenesten. Men vi har selvfølgelig ikke bare ventet på dette arbeidet. Vi jobber nå systematisk med hvordan vi skal redusere tvangsbruken. Vi har fått gjennomført en veldig viktig lovendring i Stortinget, som har trådt i kraft, og som innebærer at mennesker som har beslutningskompetanse, ikke kan tvangsbehandles. Vi får i disse dager tall som skal vise effekten av de endringene.

Glassjenta-saken var en sak som berørte veldig mange. Den reiste også en problemstilling som daværende barne- og likestillingsminister Solveig Horne og jeg jobbet med over lengre tid, nemlig utfordringen med samarbeidet mellom barnevernet og barne- og ungdomspsykiatrien. Det er også årsaken til at det nå etableres to felles institusjoner mellom barnevernet og barne- og ungdomspsykiatrien. Dette har vært en diskusjon i en årrekke, der vi endelig har klart å skjære igjennom, og nå er institusjonen under etablering.

Kjersti Toppe (Sp) [10:19:55]: Eg høyrer statsråden fortelja om enkelttiltak. Eg meiner at statsråden og regjeringa ikkje tar psykisk helsevern på alvor, for enkelttiltaka kan verka, men systemet består. Og det er jo nettopp ei systemendring som vert etterlyst frå fagmiljøet, bl.a. frå leiaren i Norsk psykiatrisk forening. Han etterlyser nettopp ei systemendring. Det er på tide å sjå på korleis heile systemet fungerer. Han seier at det er altfor lita politisk interesse for systematiske studiar av og oversikt over kvaliteten på behandlinga, og for korleis hele det psykiske helsevernet verkar til saman. Det er eit område som ein ser altfor lite på, og ein går ikkje inn og ser på kva som trengs av verkemiddel.

Ein har òg stemt ned forslaget frå Senterpartiet om å få ei ny stortingsmelding, der ein kunne sett på nettopp korleis det psykiske helsevernet verkar, og korleis systema skal verka i hop.

Vil statsråden levera ei slik heilskapleg sak?

Statsråd Bent Høie [10:21:02]: Jeg er helt enig med representanten Toppe i at dette handler om systemendring. Jeg har også vært veldig tydelig på at jeg mener at psykisk helsevern-feltet innen spesialisert helsevern er en «underledet» del av helsetjenesten. Det er også årsaken til at regjeringen i plattformen har sagt at psykisk helsevern skal være det faglige hovedtemaet i den neste nasjonale helse- og sykehusplanen. Den skal legges fram for Stortinget som en melding, og det er også årsaken til at stortingsflertallet mente at Senterpartiets forslag var overflødig, for regjeringen har allerede varslet at det kommer en stortingsmelding med en helhetlig vektlegging av psykisk helsevern-feltet. I tillegg jobber regjeringen med en opptrappingsplan for barns og unges psykiske helse. Dette skjer i tillegg til at vi har fått en kraftig oppbygging av psykisk helse-tilbu-

det i kommunene, spesielt det som er rettet mot barn og unge, og at vi i løpet av dette året skal innføre de første pakkeforløpene innen psykisk helse, som skal hindre at mennesker med psykiske helseutfordringer i så stor grad skal måtte oppleve å være kasteballer i systemet, som de gjør i dag.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Åslaug Sem-Jacobsen.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:22:17]: Jeg er også bekymret for hvordan regjeringen og ministeren prioriterer psykisk helsevern. Den er alvorlig, situasjonen i Norge nå. Hør bare på disse nye tallene fra Folkehelseinstituttet over alle dem som ikke blir diagnostisert om dagen: to tredjedeler av dem med depresjon, 80 pst. av dem med angst og over 90 pst. av dem som har alkoholproblemer. Mange av dem har vært hos kommunelegen, men tall fra Helsedirektoratet viser at opp mot 30 pst. av pasientene som blir henvist til psykisk helsevern for voksne, bare blir avvist – uten vurdering. Det er nå faktisk dobbelt så høy risiko for å bli avvist av helse-tjenesten dersom en har en psykisk lidelse, som om en har en ortopedisk lidelse. Det viser egentlig at norsk helsetjeneste diskriminerer pasienter ut fra diagnose. Og regjeringen har ikke vist vilje til å endre på dette faktumet, for det har vært slik en god stund. Når skal psykiatriske pasienter få samme rettigheter som andre pasienter ved henvisning til spesialisthelsetjeneste?

Statsråd Bent Høie [10:23:22]: Denne beskrivelsen av tilbudet er årsaken til at denne regjeringen har prioritert psykisk helse. Det er årsaken til at vi har gjeninnført «den gylne regel», som forrige regjering fjernet, det er årsaken til at vi har redusert ventetiden innen psykisk helse, til at vi jobber med en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse, og til en rekke av de andre tiltakene som jeg har nevnt.

Det at så mange blir avvist innen psykisk helse, er et stort problem, noe jeg også tok opp i min sykehustale, men det er fullt mulig å gi et tilbud der en ikke har den typen avvisning. Det viser tilbud bl.a. i Nordfjord og på Lovisenberg sykehus. Derfor har jeg gitt veldig klare oppdrag til helsetjenestene om at de må lære av dem som får dette til, og gjøre det som de gjør, hvis de ikke selv har bedre løsninger.

I tillegg er det utrolig viktig at folk opplever at det er et psykisk helsetilbud i kommunene. Derfor har vi fått vedtatt at alle kommuner skal ha psykologkompetanse fra 2020, vi har fulgt opp opptrappingen med å bygge ut psykologkompetansen i kommunene, og vi ser nå nesten en tredobling av antall kommuner som har psykolog.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:24:41]: Regjeringens «gylne regel», som sier at budsjettene i psykiatrien skal øke mer enn i somatikken, er et munnhell fra helseministeren og denne regjeringen. Det er dessverre det motsatte som skjer i sykehusene våre. I psykiatrien ved Nordlandssykehuset har de siden helseministeren begynte i jobben sin, redusert driften med 75 årsverk. Kravet om innsparing i fjorårets budsjett var på 31,5 mill. kr. «Det synes som en ond sirkel som gir et dårligere og dårligere tjenestetilbud til pasientene», sa klinikksjefen til Avisa Nordland i 2016. Og vi vet at årets budsjett ikke blir noe enklere. Det er rapportert om kutt i psykiatrien fra sykehus i alle landets helseregioner. Hvordan kan helseministeren snakke om «den gylne regel» i sitt femte år som ansvarlig statsråd når vi vet at det er det motsatte som skjer?

Statsråd Bent Høie [10:25:35]: Situasjonen er at det er stadig flere som får hjelp innen psykisk helse, og ventetidene går ned. I tillegg bygges det opp et betydelig tilbud i kommunene. Jeg vil minne om at jeg overtok ansvaret som helseminister i en situasjon der tilbudet innen psykisk helse rettet mot barn og unge årlig hadde blitt dårligere de siste årene mens Arbeiderpartiet styrte. Nå er utviklingen snudd, og ikke bare er den snudd, den har begynt å ta igjen etterslepet som vi arvet. I tillegg har vi gjeninnført «den gylne regel». Jeg er ikke fornøyd med alle helseforetakenes oppfølging av denne regelen, men jeg er i hvert fall veldig fornøyd med, når jeg ser de utfordringene vi har med å klare å få til en prioritering av dette feltet, at jeg ikke står for den politikken som Arbeiderpartiet førte, nemlig å fjerne regelen, for den viser veldig tydelig at skal feltet psykisk helse og rus prioriteres i den norske helsetjenesten, kreves det en kraftig og tydelig politisk styring. Det er det denne regjeringen står for.

Presidenten: Nicholas Wilkinson – til oppfølgingsspørsmål.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:26:47]: Statsråden har rett i at det kreves kraftig politisk styring. Nå har vi akkurat fått resultatene fra utredningsseksjonen på Stortinget, som kan fortelle det siste årets tall for psykisk helsevern. Psykisk helsevern for voksne har, når man regner inn alle kostnader, blitt kuttet med 2,3 pst. i Norge som helhet. Psykisk helsevern for barn og unge har blitt kuttet med 1 pst. i landet som helhet. Resultatet som utredningsseksjonen nå har kommet fram til, er altså at på tross av det statsråden står her og sier, kuttes det i psykisk helsevern.

Det har vært gitt mange eksempler, og jeg vil gi enda flere. I Asker og Bærum, som jeg er representant for, har de bl.a. fjernet brukerstyrt seng, som rammer 20 pasienter, selv om det skal være prioritert, og plasser er stengt ned i både Asker og Bærum DPS.

Vil statsråden garantere at de nå vil endre praksis, og at tallene for i år, når de kommer, vil vise at det endelig kommer en vekst i de faktiske tallene, og ikke bare i statsrådets ord om «den gylne regel»?

Statsråd Bent Høie [10:27:49]: I oppfølgingen av helseregionene er jeg veldig tydelig på at jeg forventer andre resultater i oppfølgingen av «den gylne regel» ved utgangen av 2018 enn det vi så ved utgangen av 2017.

Men det er også verdt å merke seg at psykisk helsevern er et felt som er inne i store omlegginger. Representanten Toppe var inne på det, at det også her er behov for betydelige systemendringer. En av de systemendringene som foregår, er at vi i Norge fortsatt har en veldig høy andel mennesker innen psykisk helsevern som ligger innlagt over lengre tid, høyere enn land vi kan sammenligne oss med. Samtidig ser vi at resultatene av behandling og oppfølging, spesielt for mennesker som har sammensatte psykiske lidelser og rusavhengighet, er mye bedre hvis de får tverrfaglig oppfølging ute i kommunene, i et samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen. Det betyr bl.a. at det fortsatt er mulig å se at en noen steder nok har for mange sengeplasser, at en er opptatt av døgn istedenfor å gi et tilbud som faktisk gir resultater.

Presidenten: Nicholas Wilkinson – til oppfølgings-spørsmål.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:28:54]: Jeg merker meg at når statsråden blir stilt overfor de faktiske tallene om kuttene som regjeringen gjennomfører i psykisk helsevern, snakker han om alt annet. Vi er alle her enige om at det skal systemendringer til, men systemendringer gjennomføres ikke bedre ved at regjeringen statsråden representerer, kutter penger i psykisk helsevern – 2,3 pst. kutt i psykisk helsevern for voksne, og 1 pst. i psykisk helsevern for barn. Omstilling krever investering, ikke kutt.

I går fremmet opposisjonen flere forslag sammen, nettopp for å hjelpe regjeringen med å få en bedre politikk: Femårig opptrappingsplan for lavterskel psykisk helse – stemt ned. Stoppe egenandeler for behandling av barn og unge – stemt ned. Nei til oppsøkende og forebyggende team – fra regjeringspartiene. Lavterskel psykisk helsetilbud i alle kommuner – stemt ned. Nei til tiltak mot ensomhet hos eldre – stemt ned av regjeringspartiene.

Utredningsseksjonen kom med tallene som viser at regjeringen kutter, på tross av statsrådets ord om «den gylne regel». Så jeg stiller det samme spørsmålet igjen: Kan statsråden nå garantere at når tallene for i år kommer, vil vi se at veksten han snakker om, faktisk kommer ute i helsetjenesten?

Statsråd Bent Høie [10:29:58]: En rekke av de forslagene som ble nedstemt i går, ble nedstemt av en god grunn, rett og slett fordi det er en del av det arbeidet som jeg redegjorde for i det første svaret. Det skal legges fram en egen stortingsmelding, en nasjonal helse- og sykehusplan, der psykisk helsevern er et hovedtema. En er midt i arbeidet med en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Regjeringspartiene og flertallet i Stortinget har ingen grunner for å pålegge regjeringen å jobbe med spørsmål som er godt i arbeid.

For å gi et bilde til representanten, sånn at en ser sammenhengen: Tidligere var det sånn at mennesker med tvangslidelser i all hovedsak ble lagt inn over lang tid innen psykisk helsevern, med relativt varierende resultater, for å si det forsiktig. Norge er nå framtreddende i nettopp å gi mennesker med tvangslidelser rask poliklinisk hjelp som har stor effekt. Det betyr selvfølgelig at det blir lagt ned senger, at mennesker som jobber der fordi folk trenger pleie og omsorg 24 timer i døgnet når en har senger, ikke trengs lenger når en gir en behandling som er mer effektiv, som en poliklinisk behandling. Dette er en stor pasientgruppe innen psykisk helse.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:31:15]: Tidlig innsats overfor barn og unge er utrolig viktig for å kunne gi god helsehjelp, ikke minst psykisk helsehjelp til denne gruppen. Det gir bedre resultater, og det gir et bedre liv for barn og unge. Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre vedtok regjeringen i forrige periode at det skulle komme en forpliktende handlingsplan, med økonomi bak, nettopp for å kunne satse på denne gruppen og for å få bedre resultater. Kristelig Folkeparti er opptatt av når denne handlingsplanen kommer. Nå har regjeringen hatt gyselig god tid. Når kommer den? Kommer den før sommeren eller etter sommeren? Vil vi se konsekvenser av den i budsjettet for 2019?

Statsråd Bent Høie [10:32:03]: Opptrappingsplanen har vi som ambisjon å legge fram i 2018, og vi er midt i arbeidet med den nå. Min kollega Åse Michaelsen og jeg kommer til å ha innspillsmøter i neste uke knyttet til opptrappingsplanen, og det er et arbeid som vi jobber godt med. Hva som kommer i budsjettet for 2019, vet representanten godt at jeg ikke kan si noe om. Men

det er heller ikke slik at vi venter på opptrappingsplanen. Vi har allerede lagt fram en strategi for psykisk helse, som peker ut retningen, og dessuten har det vært en betydelig oppbygging av tilbudet, spesielt rettet mot barn og unge, fra regjeringens side, men ikke minst har vi også fått drahjelp i de budsjettforlikene som vi har inngått med Kristelig Folkeparti her i Stortinget.

Så har det allerede vært en betydelig oppbygging av psykologkompetanse i kommunene, både på helsestasjoner og innen skolehelsetjenesten, og også andre tilbud innen psykisk helse. Det er positivt, for dette er et område der jeg er helt enig med representanten i at vi trenger tidlig innsats overfor barn og unge med psykiske helseutfordringer.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:33:06]: Den 19. april vedtok et flertall i denne salen at vi vil ha ny handlingsplan for forebygging av selvmord, og at en skal vurdere en nullvisjon som målsetting. I Nordland fylkeskommune har de hatt en nullvisjon for selvmord, og de har jobbet sammen med LEVE-organisasjonen, som er en organisasjonen for etterlatte som virkelig har stått i det å ha mistet noen av sine, i tillegg til Mental Helse. Jeg lurer på om statsråden kan si noe om hvordan han vil følge opp dette vedtaket, om han har det samme målet om en nullvisjon. Jeg synes jo ikke vi skal ha et lavere mål enn det, for ingen har noen å miste. Hvordan vil statsråden følge opp det vedtaket som ble gjort 19. april i år?

Statsråd Bent Høie [10:34:00]: Som jeg sa i den debatten, er jeg positiv til at vi lager en ny handlingsplan. Den handlingsplanen som vi har hatt, som jeg selv var pådriver for, gikk ut ved årsskiftet. Alle tiltak i den planen er videreført, så de er ikke avsluttet. Men det er også god grunn til å starte arbeidet med å lage en ny handlingsplan. Der kommer vi selvfølgelig til å vurdere spørsmålet om nullvisjon. Jeg er glad for at Stortinget har sagt at det er noe som skal vurderes, og ikke har konkludert. Det er utfordrende å sette nullvisjoner innen helsetjenester på områder der en i utgangspunktet ikke tror at en kommer til å komme til null. Det må vi ta inn over oss, og så vil det bli vurdert om det er et hensiktsmessig mål for handlingsplanen, eller om det er andre målsettinger for handlingsplanen som er mer hensiktsmessig. Det får vi, i tråd med Stortingets vedtak, en vurdering av.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:35:07]: Mitt spørsmål går til statsråd Mæland:

«Ønsket om å eie sin egen bolig ligger dypt i den norske folkesjelen. Det handler om identitet. Og det handler om mental og økonomisk trygghet.»

Dette er ikke mine ord. Det er regjeringens ord i deres egen handlingsplan for boligmarkedet, der de beskriver veldig godt hvor smart det er å spare i egen bolig, og at det er et mål at flere skal eie sin egen bolig. Men den 23. april, altså for to dager siden, kom SSB med en rapport som viser at boligmarkedet i Norge er en forskjellsmaskin. De siste 15 årene har andelen av dem med lav inntekt som eier boligen selv, falt med 10 prosentpoeng. Det er mye. Det betyr jo at det er mange nå som ikke har den tryggheten som regjeringen sier de skal ha, og som ikke får del i den veldig store fordelingen av økonomi som skjer i boligmarkedet – tvert imot.

SV vil bøte på dette ved å gi flere unge muligheter til startlån, slik at de kan kjøpe. Vi vil øke bostøtten, slik at flere kan beholde og eie en bolig, og bo trygt. Vi vil endre skattesystemet, slik at det ikke bare er en fordel for dem som eier, men også for dem som leier. Alt dette er jo regjeringen imot. Regjeringen har tvert imot bidratt til denne forskjellsutviklingen ved kutt i bostøtten og ved omlegging av skattesystemet, som gjør det enda mer lønnsomt for dem som er innenfor, og har – og verre for dem som er utenfor, og ikke har – en bolig.

Erkjenner statsråden at det nå går i gal retning, når færre med små inntekter kan eie sin egen bolig, og at det også blant dem som får bostøtte, er færre som nå kan bruke bostøtten til å nedbetale sitt eget trygge hjem?

Statsråd Monica Mæland [10:37:12]: Den rapporten representanten viser til, er gjort av SSB på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det oppdraget har vi gitt fordi vi ønsker kunnskap om situasjonen i markedet, fordi det skal bidra til at vi kan videreutvikle boligpolitikken ytterligere. Det betyr også at de opplysningene vi har fått der, vil bli brukt når vi utformer nye tiltak på boligmarkedet for å treffe dem som trenger det.

Jeg er veldig glad for at vi tverrpolitisk er enige om verdien av å eie egen bolig, og det er jo slik at de fleste i Norge eier sin egen bolig. Vi har også rekordmange unge som eier sin egen bolig. Det er kjempebra.

Vi skal ha virkemidler som treffer dem som trenger det – ikke alle. Det er f.eks. gjort endringer i startlån som gjør at det er de som er i en varig økonomisk situasjon som gjør at de ikke får lån i det ordinære kredittmarkedet, som får startlån. Startlån er ikke for alle, startlån er ikke for dem som midlertidig har en stram økonomi, f.eks. fordi de er studenter. Startlån er for den gruppen som trenger det. De er vedvarende lavinntektsfamilier, men de kan betjene lån. Og i fjor ble det utbetalt et rekordstort antall startlån; nesten 7 000 husholdninger i

Norge fikk startlån, og over 50 pst. av dem var barnefamilier. Det betyr at de endringene regjeringen har gjort de siste årene, faktisk virker.

Karin Andersen (SV) [10:38:46]: Vi ser jo av tallene at de virker, for andelen unge som eier, går altså ned, og man blir eldre før man kan kjøpe sin egen bolig. Andelen blant dem med lav inntekt – og mange blant dem kan være vanskeligstilte, men mange av dem har også en helt vanlig liten jobb, men dårlig betalt – som kan eie sin egen bolig, går altså ned. Det sier disse tallene, og hvis det da er regjeringens politikk som virker, virker den jo i gal retning.

Startlån bør være en ordning også for de unge og førstegangsetablererne som har betjeningsevne, men som ikke har foreldre og slekt som kan bidra med egenandelen inn i systemet. Derfor bør den legges om, slik at flere unge kan begynne å eie og starte nedbetalingen av sin egen bolig, som jo er den smarteste sparingen noen kan gjøre. Synes ikke statsråden det må være et mål at flere av de unge som har betalingsevne, kan starte den nedbetalingen selv?

Statsråd Monica Mæland [10:39:53]: Først må jeg i hvert fall gi den faktaopplysningen at denne utviklingen har skjedd siden 2003. Det er altså en utvikling som har gått over mange, mange år, også da SV i åtte år satt i regjering. Det er det denne rapporten dokumenterer.

Så er det gjort endringer i bostøtte og i startlån. Det er ikke gjort kutt i endringene, men det er gjort endringer som gjør at startlån treffer bedre dem som vedvarende har lav inntekt. Nei, jeg er ikke enig i at det skal gjelde dem som midlertidig er i en vanskelig situasjon, f.eks. de av oss som har studert, og som har levd på studielån – vi må finne oss i det, vi vil kunne få lån på det ordinære boligmarkedet. Og staten skal ikke smøre tynt utover; vi skal hjelpe dem som trenger det, og da er det en viktig verdi å eie egen bolig.

Vi vet også at innvandring bidrar til at familier med mange barn og lav inntekt kan komme inn på boligmarkedet ved hjelp av startlån. Det er veldig bra. Og andelen barnefamilier økte altså i fjor til over 50 pst. Da mener jeg det virker.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Karin Andersen.

Karin Andersen (SV) [10:40:59]: Statsråden har svaret for bostøtten, og bostøtten er nå i kroner og øre mindre enn den var i 2009. Boligprisene har økt voldsomt, inntektene til lavinntektsgruppene har gått ned, og befolkningen har økt. De som får bostøtte, får dekket en mindre del av boligkostnadene sine nå enn de fikk før. Jeg har med meg Husbankens årsmelding fra 2015, der de

sier at til og med minstepensjonister nå anses for en høyinntektsgruppe i bostøttesystemet. Dette synes statsråden tydeligvis er bra.

SV vil øke bostøtten kraftig, slik at de som har lav inntekt, kan bo trygt, og også i større grad enn i dag betale ned på egen bolig, slik det var før. Rapporten viser at færre med bostøtte nå gjør det, og eier sin egen bolig – altså betaler de ned på andres boliglån (presidenten klubber). Synes statsråden det er en ønsket utvikling?

Statsråd Monica Mæland [10:42:07]: Gjennom flere år er gjort endringer i bostøtten. Det betyr at færre får, men vi får riktigere utbetaling av bostøtte. Det er mitt utgangspunkt.

Igjen: Bare det faktum at vi nå bruker sanntidsinformasjon, gjør at flere får riktigere bostøtte. Vi slipper en situasjon hvor mennesker som er i en vanskelig økonomisk situasjon, får feil bostøtte, som gjør at de får store regninger fra staten for å tilbakebetale bostøtten. Det er en av forklaringene på at færre får – fordi færre har krav på det.

Så ble bostøtten besluttet kronejustert i fjor. Det er bra. Det betyr at bostøtten kan holde tritt med prisutviklingen. Men jeg tror det er bra at de som får bostøtte, får den, og ikke må tilbakebetale fordi vi bygger på gammel informasjon.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:42:59]: Det er bare å registrere at statsråden mener det er riktig at færre får, når boligprisene øker og de sliter på boligmarkedet. Det er et politisk standpunkt.

Men statsråden har også ansvar for hvordan boliger skal bygges, og et av regjeringens grep har vært at man nå skal bygge så bittesmå leiligheter, så små og mørke, at det knapt går an å tilby dem til folk, som det sto i Aftenposten for noen dager siden. At man ikke skal kunne snu en rullestol, skal liksom få prisene til å gå ned. Og statsråden vet like godt som meg at prisene settes i markedet, og da går ikke prisene ned.

I tillegg er det slik at mange av de små boligene i sentrum nå kjøpes opp av spekulanter og leies ut, mange ganger som rene hoteller. Det gjør at det blir færre boliger å kjøpe for de ungdommene som trenger det, og at det knappe arealet vi har, ikke blir brukt til bolig, men til forretningsdrift (presidenten klubber). Vil statsråden stoppe en slik boligspekulasjon?

Presidenten: Presidenten må be om at taletiden overholdes.

Statsråd Monica Mæland [10:44:06]: Jeg konstaterer at representanten tillegger meg en mening jeg ikke har.

Jeg mener at de som trenger det, skal ha både bostøtte og startlån, men det skal ikke være for alle. Vi har andre ordninger som er tilpasset de aller fleste, og de aller fleste får både lån og kan eie sin egen bolig uten hjelp fra staten. Men vi skal ha gode ordninger for dem som trenger det, og vi treffer bedre nå enn før. Når færre får, er det fordi flere fikk feilutbetalinger, og representanten kan da ikke være uenig i at er bra at vi har rettet opp det.

Så konstaterer jeg at representanten er både for og imot at vi bygger flere boliger – for fordi boligprisene går ned, men mot fordi boligene blir mindre. Det bygges flere boliger, og vi har gjort det enklere å bygge rimeligere boliger. Det er det utbyggerne melder. Boligene blir rimeligere å bygge når vi har ryddet opp i forskrifter, lover og regler, som gjør at det blir mer forutsigbart både for kommunene og for utbyggerne. Da får vi flere leiligheter på markedet, og det er bra for prisnivået. Vi har også gjort det mindre gunstig å eie sekundærboliger.

Presidenten: Heidi Greni – til oppfølgingsspørsmål.

Heidi Greni (Sp) [10:45:25]: En utfordring er at stadig flere uføre sliter med å beholde sin egen bolig. Bevilgningen til bostøtte er kuttet kraftig under den blå-blå regjeringen. Det betyr ikke at behovet er redusert, men regjeringen strammer inn på kriteriene for å få bostøtte. Vanskeligstilte på boligmarkedet har fått det enda verre, og det gjelder særlig uføre.

Uføre reformen førte til at uføre fikk en høyere bruttoinntekt før skatt, mens nettoinntekten, som er det de skal leve av, er den samme. Uføre som hadde bostøtte før reformen trådte i kraft, har fått en kompensasjonsordning, men uføre som har kommet til etter det, er ikke omfattet av denne kompensasjonen. Regjeringen er bedt om å rette opp dette, men har ikke fulgt opp.

Betyr det at statsråden mener at kuttet i bostøtte til uføre skal være en permanent løsning, som vil ramme alle nye uføre i framtiden?

Presidenten: Presidenten er litt usikker på om dette er innenfor statsrådets konstitusjonelle ansvarsområde, men overlater til statsråden å avgjøre om hun vil svare.

Statsråd Monica Mæland [10:46:27]: Bostøtten er i hvert fall innenfor mitt område.

Det har skjedd endringer i bostøtten. Jeg mener altså at vi treffer riktigere med å bruke nyere informasjon. Vi har også sørget for en kronejustering. Så er dette en overslagsbevilgning, det er en rettighetsbasert bevilgning, hvor det ikke ble gjort endringer i fjor, og det ikke er gjort endringer i år. Vi har en spesiell situasjon, med en overgangsordning som Stortinget har besluttet skal gjelde dem som hadde uføretrygd før reformen ble satt i

verk, og det er den vi forholder oss til. De nye som kommer inn, må forholde seg til de nye reglene.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:47:17]: Mitt spørsmål går til utviklingsministeren.

Kristeleg Folkeparti fremja for ei tid sidan ei eiga utviklingsmelding der me føreslo ei omfattande kvalitetsreform i norsk bistand. Det er spesielt viktig at pengane til dei fattige i verda kjem fram og blir brukte på ein best mogleg måte.

Kristeleg Folkepartis melding resulterte i ei rekkje forslag. Eit fleirtal av dei blei vedtatt, og me ventar no på gjennomføringa frå regjeringa si side. Det gjeld meir fattigdomsretting av bistanden, at han er meir føreseieleg, auka støtte til staten sine kjernefunksjonar og val av partnerland.

Men det er éi sak som er spesielt viktig. Kristeleg Folkeparti har i lengre tid kravd ei kvalitetsreform av forvaltninga av bistanden. Erfaringane, der UD har sete med alt, har ført til ei forvitring av bistandskompetansen og ei uoversiktleg og ineffektiv forvaltning. Det har òg ført til – vil eg seie – ei samansausing av utanrikspolitiske og utviklingspolitiske prioriteringar. Dette er uheldig.

Derfor er det bra at me no ser at ei reform er på veg. Det er bra at regjeringa har varsla dette. Så er spørsmålet: Kva reformgrep er det regjeringa tar? Sjølv om dette er regjeringa sitt ansvar, veit me at partia på Stortinget blei konsulterte da Høgre sist sat i regjering og det blei gjort ei bistandsreform, i 2004. Grunnen til det er at den typen endringar som ein gjer, bør stå seg over tid, uansett regjering, og ha brei konsensus. Det same gjeld no.

Så mitt spørsmål er: Kor langt har statsråden kome i førebuingane sine på dette viktige området? Og kan me vente at regjeringa vil konsultere partia på Stortinget før ei så stor reformavgjerd blir tatt?

Statsråd Nikolai Astrup [10:49:22]: La meg først få lov til å takke for spørsmålet. Jeg begynte en liten stund å lure på om jeg ikke skulle få spørsmål, og jeg er veldig glad for at representanten Hareide benyttet muligheten i min første spontanspørretime.

Når det gjelder spørsmålet om reform, tror jeg at det først er viktig å fastslå at det er et behov for reform, og det har det vært lenge. Det har vært gjort mange utredninger av forholdet mellom UD og Norad gjennom mange år, som alle har pekt på behovet for reform. De endringene som er gjort, har forbedret situasjonen noe, men har ikke svart ut de utfordringene vi mener vi ser i samarbeidsforholdet mellom UD og Norad. Det dreier seg spesielt om det som handler om grenseflaten mellom det som er politikk, og det som er lag. Det dreier seg

i noen grad om dobbeltarbeid mellom et direktorat og et departement, og det dreier seg om behovet for å ta vare på spisskompetanse innenfor utvalgte områder.

Dette er et felt som utenriksministeren og jeg samarbeider om. Uavhengig av hvilke endringer man måtte velge å gjøre, vil det få konsekvenser også for Utenriksdepartementet, og der er det utenriksministeren som har hovedansvaret for departementets innretning – selv om Norad sorterer under mitt ansvar. Så det blir et tett samarbeid mellom oss, og når vi er klare for det, kommer vi til å legge dette frem på egnet måte. Vi er selvsagt opptatt av å lytte til gode innspill fra gode allierte i alle partier, ikke minst i Kristelig Folkeparti, i den prosessen som kommer. Så vi er i startgropen, og vi vil selvfølgelig ta imot gode innspill underveis.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:51:17]: Eg takkar for svaret. Eg er først og fremst glad for at statsråden er så tydeleg på at det er eit behov for ei reform. Eg trur erfaringane me har, viser veldig tydeleg at me no treng nettopp å få til ei endring.

Så har me sett på reforma som kom i 2004, og det er veldig viktig at me ikkje gjentar feila som skjedde i 2004. For da meiner eg at me ikkje sikra ei robust nok innramming av bistands- og utviklingsforvaltinga. Det har gått ut over både kvalitet, effektivitet og kompetanse.

Sidan statsråden òg nemnte Norad, vil eg seie at i denne reforma er det veldig viktig at me får eit styrkt Norad, som er fagdirektoratet på dette feltet. Mitt spørsmål er: Legg statsråden opp til ei styrking av Norad i sitt reformarbeid?

Statsråd Nikolai Astrup [10:52:22]: Jeg tror det er litt tidlig for meg å annonsere i stortingssalen hvordan jeg har tenkt å legge opp en reform. Vi har ennå heller ikke kommet dit at det er klart for å si noe mer konkret om det. At Norad spiller en viktig rolle i dag, er det ingen tvil om, men jeg er ikke nødvendigvis enig i problemstillingen som Hareide trekker frem. Det var heller ikke utgangspunktet for utredningene som var i 2004, nemlig at vi ikke klarer å skille mellom hva som er utviklingspolitikk, og hva som er utenrikspolitikk. Vi har tross alt en egen utviklingsminister, og jeg antar at representanten Hareide har tillit til at utviklingsministeren klarer å sortere hva som først og fremst er utviklingspolitisk motivert.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Knut Arild Hareide.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:53:15]: Den delen av svaret bekymrar meg faktisk meir. For det første meiner eg at det er veldig viktig at nettopp dei prioriteringane blir tydelegare enn dei er i dag. I dag er det slik at både

utanrikspolitiske og utviklingspolitiske prioriteringar kan stå mot kvarandre, og ikkje minst er det vanskeleg å ha fokus på det eine dersom ein skal ha fokus på begge delar.

Mitt spørsmål var veldig enkelt. Er det slik at Norad blir styrkt? Det meiner eg er sjølv grunnføresetnaden for no å få til ei reform. Me har i 14 år opplevd eit departement som har vore overbelasta og ikkje har handtert reforma godt nok, så eg har berre lyst til å gjenta spørsmålet om ei betydeleg styrking av Norad og om utanrikstasjonane gjennom eigne bistandstilsette får nettopp den prioriteten. Det meiner eg er eit så enkelt spørsmål at statsråden må kunne svare på det òg i ein så tidleg fase av reforma.

Statsråd Nikolai Astrup [10:54:23]: Formålet er bedre utviklingspolitiske resultater, og da må virkemidlene tilpasses det som er målet. Så kan det være ulike meninger om hvordan virkemidlene skal innrettes. Men vi kan ikke være uenige om målet, håper jeg, som nettopp er at vi skal få enda mer ut av de ressursene vi bruker på utviklingsfeltet, og sørge for at vi kan gjøre enda mer for å redusere fattigdom, bidra til å oppnå bærekraftsmålene og hjelpe dem som trenger vår felles hjelp aller mest.

Jeg vil advare representanten Hareide litt mot å binde seg opp til at virkemiddelet blir målet. Det er altfor tidlig å si hvordan innretningen av denne reformen etter hvert vil bli, men det viktige – som sagt – er at vi fokuserer på det som er målet, og det er best mulig resultater i utviklingspolitikken fremover.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:55:41]: Mandag arrangerte aksjonen Redd Ullevål Sykehus et stort folkemøte for å hindre at sykehuset blir lagt ned, sånn som ledelsen i Helse Sør-Øst og OUS har vedtatt. Beskjeden fra møtet var klar: Ullevål sykehus er Norges største og viktigste akuttisyekehus, med en avansert traumeavdeling og viktige beredskapsfunksjoner for hele Norge.

Kirurg Pål Aksel Næss og leder for traumeavdelingen ved Ullevål sykehus, Tina Gaarder, er blant mange som har advart om at nedleggelse vil medføre en stor risiko for pasienters liv. Næss og Gaarder sto i spissen for teamet som reddet 30 av 31 terrorofre etter 22. juli. Avdelingen for traumatologi ved Ullevål sykehus nyter internasjonal anseelse og regnes som en av Europas beste traumeavdelinger. Så fungerer Ullevål i tillegg som traumemottak for hele Sør-Østlandet og er viktig for befolkningens sikkerhet i tilfelle katastrofer.

Helsebyråkratene prosjekterer nå med 9 mrd. kr til å bygge et nytt traumesenter på Gaustad. Der er det for liten plass til å kunne flytte traumesenteret samlet, og

funksjonene må deles mellom Aker og Gaustad, noe som da kan svekke kvaliteten. Investeringene som er planlagt på Gaustad, er så omfattende at de også vil kunne sette gjenåpning av Aker som stort lokalsykehus i Groruddalen i fare.

Mener statsråden at nedleggelse av Ullevål sykehus, med sin traumeavdeling, er forsvarlig helsepolitikk, og kan statsråden forsikre at gjenåpning av Aker sykehus ikke vil bli utsatt, som en konsekvens dersom de nye planene for Gaustad gjennomføres?

Statsråd Bent Høie [10:57:36]: Jeg er helt enig i representantens beskrivelse av betydningen av den kompetansen og kapasiteten som er i traumeenheten ved Oslo universitetssykehus, Ullevål, i dag. Den har en viktig – og ikke bare regional, men også nasjonal – funksjon. Det er derfor viktig at Oslo universitetssykehus og Helse Sør-Øst, når en nå planlegger for den nye sykehusstrukturen i Oslo-området, selvfølgelig ivaretar den funksjonen og rollen. Den funksjonen og rollen er jo ikke knyttet til lokaliteten Ullevål, den er knyttet til menneskene som jobber der, den kompetansen de har, og det systematiske arbeidet som de gjør. Dette er nå en del av den helt sentrale utredningen som pågår rundt disse spørsmålene.

Sykehusstrukturen for Oslo er endelig avklart. Det at den ikke var avklart, har skapt mange unødvendige forsinkelser og problemer med planleggingen av helse tilbudet i hovedstaden vår. Det skal bygges et nytt, stort akutt sykehus på Aker. Sykehuset på Gaustad skal også være et akutt sykehus, med de nasjonale funksjonene som det har i dag. Avdelingen ved Radiumhospitalet skal videreutvikles som et viktig senter for strålebehandling av kreft, og er også av nasjonal betydning. I tillegg skal Diakonhjemmet Sykehus og Lovisenberg Diakonale Sykehus utvikles videre som viktige lokalsykehus i Oslo. Det er det som er målbildet for det arbeidet som nå gjøres, og det vil innebære at når det målet er nådd, er Ullevål sykehus nedlagt som sykehus.

Bjørnar Moxnes (R) [10:59:28]: Det kom ikke noe svar når det gjaldt om gjenåpning av Aker sykehus vil bli utsatt, som en konsekvens av planene for Gaustad. Jeg vil gjerne ha et svar på det.

Så sier fagmiljøene helt entydig at en betingelse for å sikre traumesenteret og for at det skal fungere godt, er at det beholdes samlet. Vi vet at det ikke er plass til et samlet miljø på Gaustad. Det må deles mellom Gaustad og Aker sykehus, i så fall. Vi vet også at det ble gjort en fatal feil ved i sin tid å legge ned Aker sykehus, som nå er gjenåpnet på grunn av dårlige beslutninger i fortid. Nå kan vi gjøre de samme feilene en gang til ved å legge ned Ullevål sykehus og splitte opp et av Europas beste og viktigste fagmiljøer for traumatologi.

Jeg vil gjerne be statsråden svare på hva som vil skje, både med Aker sykehus og utsettelse og med et samlet fagmiljø.

Statsråd Bent Høie [11:00:34]: Planene er veldig tydelige på at utviklingen av det nye akutt sykehuset på Aker skal skje parallelt med utviklingen på Gaustad.

Det som er trusselen for utviklingen på Aker, er det som representanten tar til orde for, nemlig å beholde Ullevål sykehus. Hvis representanten er opptatt av at vi skal bygge et stort akutt sykehus på Aker, som jeg er helt enig i, og flytte tilbake igjen til Oslo de bydelene i Oslo som nå sokner til Ahus – det er også helt nødvendig for at Ahus skal ha kapasitet til å håndtere befolkningsveksten i Akershus – kan en ikke samtidig kjempe for å beholde Ullevål sykehus. Da vil det ikke være grunnlag for det.

Det er helt vesentlig at dette arbeidet skjer parallelt, men det vil innebære at Ullevål sykehus ikke vil være et sykehus når den framtidige løsningen er på plass. Men dette er mange år fram i tid.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [11:01:29]: Planene er jo klare. De innebærer at traumefunksjonene på Ullevål overføres til Gaustad i trinn 1, men i samme trinn 1 er det ikke stor nok plass på Gaustad til dette traumesenteret. Planene er urealistiske, og finansieringen er heller ikke sikret. Det er snakk om 9 mrd. kr, som er så mye penger at det dessverre kan være en fare for ikke å få gjenåpnet Aker sykehus ifølge planen.

Det som har skjedd i Oslo tidligere, med nedleggelsen av Aker sykehus, er et klart eksempel på hvor galt det kan gå når styringen av sykehusene blir overlatt til direktørene i helsebyråkratiet framfor å være underlagt direkte folkevalgt styring.

Mener statsråden at det som har skjedd ved Aker sykehus, og det som nå er i ferd med å skje, med nedlegging av Ullevål sykehus, er eksempler på at foretaksmodellen er en god styring av helsevesenet?

Statsråd Bent Høie [11:02:29]: Det er faktisk jeg som har bestemt strukturen i Oslo – målbildet for det. Så det er underlagt folkevalgt styring. Det har skjedd i et foretaks møte. Utfordringen har vært at helseministre før meg ikke tok tilstrekkelig ansvar og skar gjennom i denne diskusjonen – vi hadde en kontinuerlig diskusjon om hvordan strukturen i Oslo skulle være. Det har forsinket planleggingen og utviklingen av dette.

Strukturen i Oslo er bestemt. Hovedstrukturen består av et akutt sykehus på Gaustad, et stort akutt sykehus på Aker, Radiumhospitalet som kreftsykehus, Lovisenberg

Diakonale Sykehus og Diakonhjemmet Sykehus som lokalsykehus. Funksjonsfordelingen mellom disse er en prosess som nå pågår. Det er lurt at alle berørte parter også er en del av dette. Men det er helt åpenbart at Oslo universitetssykehus også i framtiden må ha en viktig både regional og nasjonal funksjon knyttet til traumebehandling.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [11:03:43]: Planane for OUS og strukturen, som statsråden seier han har bestemt, er totalt uansvarlege, og det har gått prestisje i urealistiske og gigantiske planar. Første gongen eg hørte om dette, trudde eg det var ein spøk, men i dag står det altså som vedtakspunkt i eit styremøte i OUS.

Vi kan lesa at eit nytt Oslo-sjukehus skal ha 150 000 færre overnattingar i året. Nesten 50 000 av dei skal overførast til Oslo kommune – døgnbehandling som skal overførast til Oslo kommune utan at Oslo kommune veit om det. 50 000 overnattingar skal effektiviserast bort.

Bakgrunnen for heile utviklingsplanen står ikkje til truande. Det er utruleg viktig at ein ikkje legg ned Ullevål, og det er stort behov for at Aker sykehus kjem på plass att fort med fulle funksjonar for at pasientane i Oslo-området skal ha eit lokalsjukehus.

Kva er statsrådens plan?

Statsråd Bent Høie [11:04:49]: Statsrådets plan har representanten nå hørt gjentatte ganger. Det er den en jobber etter.

Planen om et stort gigantisk sykehus i Oslo, som det ble jobbet med da jeg overtok etter Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i regjering, er stoppet en gang for alle. Jeg er helt enig i at det var helt urealistiske planer, og derfor er det bestemt noe helt annet, nemlig at Oslo skal ha flere akuttisykehus, deriblant oppbygging av et nytt, stort akuttisykehus på Aker, som jeg opplever Oslos befolkning og Oslo bystyre er veldig positive til.

Ullevål har en bygningsmasse som ikke gjør det mulig å utvikle Ullevål som et moderne, framtidig sykehus. Det er også noe vi må ta innover oss. En kan ikke i en sånn situasjon bevare Ullevål og samtidig bygge opp et stort sykehus på Aker, på Gaustad og beholde Diakonhjemmet og Lovisenberg som gode lokalsykehus. Det går rett og slett ikke opp.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [11:06:11]: Helseministeren kan bare bli stående – og passe på at han rører seg 30 minutter om dagen likevel!

I Norge skal du få god helsehjelp og behandling uansett hvem du er, eller hvor du bor – men sånn er det dessverre ikke. Vi vet at flere ting går i feil retning under denne helseministeren. Den stadig sterkere todelingen i helsetjenesten gjør at flere ikke lenger stoler på at fellesskapet har det beste tilbudet. Det bekreftet Helsebarometeret for litt siden.

Kreft er den store sykdommen som folk frykter mest. Det er 30 000 av oss som får denne diagnosen hvert år.

Omfanget av private behandlere er blitt stort, og mange av dem kan by på det nyeste innen både medisin og teknologi. Dette skjer samtidig med at folk ser og opplever at vår felles helsetjeneste må foreta veldig uheldige nedskjæringer.

Forrige uke la helseministeren fram den nye kreftstrategien som skal gjøre Norge til et foregangsland innen kreftbehandling. Den lanseres samtidig som sykehus over hele landet varsler kutt og må utsette investeringer i strålekapasitet og utstyr. Hvordan vil statsråden lykkes med å bedre kreftbehandlingen for alle pasienter uavhengig av hvem du er, og hvor du bor, når sykehusene må kutte og utsette investeringer i utstyr og teknologi?

Statsråd Bent Høie [11:07:39]: Jeg er ikke enig i den situasjonsbeskrivelsen som representanten gir. For det første har denne regjeringen gjennom våre fem statsbudsjetter lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen enn det forrige regjering la til rette for i åtte budsjetter. Dessuten har vi fått en betydelig forbedring i kreftbehandlingen for norske kreftpasienter gjennom å innføre 28 pakkeforløp for kreftpasientene, som kreftpasientene opplever som en betydelig kvalitetsforbedring.

Prioriteringsmeldingen, system for Nye metoder, sørger for at vi sikrer at nye behandlingsmetoder for kreft blir tatt i bruk likt i hele landet, tilgjengelig for alle pasienter, blir prioritert etter demokratisk forankrede prinsipper og med en helt annen åpenhet enn det som var tidligere. Dette er et system som jeg oppfatter at også Arbeiderpartiet stiller seg 100 pst. bak.

Nå har vi lagt fram en ny kreftstrategi. Den vil i veldig stor grad vektlegge to forhold:

Det ene er at det kommer til å være betydelig mange i dette landet som kommer til å leve både med skadene av kreftbehandling og med kreft, fordi kreft i større grad er i ferd med også å bli en kronisk sykdom. Det betyr at vi er nødt til å ha en helt annen oppmerksomhet rundt det tilbudet som bl.a. gis i kommunene. Derfor kommer regjeringen også nå til å utvikle «Pakkeforløp hjem» for kreftpasienter.

Det andre er den utviklingen som vi ser på behandling knyttet til persontilpasset medisin og nye behand-

lingsformer. Norge skal ikke minst bruke våre viktige kvalitetsregistre, som kreftregisteret, for å kunne ligge langt framme på dette området.

Jeg er helt overbevist om at kreftpasienter i Norge, på samme måten som vi har sett de siste årene, kommer til å oppleve forbedringer i behandlingen og forbedret overlevelse.

Ingvild Kjerkol (A) [11:09:33]: Det er godt å høre at statsråden er fornøyd med det arbeidet som er gjort med den forrige kreftstrategien, som ble lagt fram av helseminister Jonas Gahr Støre. Vi vet begge at muligheten for gode kreftforløp handler om å ha mulighet til en presis og god billediagnostikk, det handler om god strålekapasitet, det handler om å lykkes med alle disse bitene. Arbeiderpartiet har foreslått pengene som trengs til nye strålesenter – i Drammen, i Skien, i Østfold og Lørenskog – og til de to nasjonale protonsentrene, som gir treffsikker og skånsom behandling. Kreftstrategien som statsråden nå har lagt fram, legger lista på denne gode behandlingen for å overleve og hindre senskader. Da trengs disse investeringene, som det skyves på, og som ikke realiseres i forhold til det som er planlagt.

Hvordan skal sykehusene følge opp de djerve målsettingene i denne kreftstrategien om tidlig og presis diagnostikk og mindre senskader når tilbakemeldingene er at de må skyve på viktige investeringer?

Statsråd Bent Høie [11:10:42]: Gode pasientforløp, pakkeforløp for kreft, handler ikke om kvaliteten på hver enkelt bit, som representantens spørsmål kan skape inntrykk av. Nei, det handler nettopp om å få bitene til å henge sammen. Det var det som var utfordringen da jeg overtok ansvaret som helseminister. Det var ikke de enkelte bitenes kvalitet som var problemet for kreftpasientene i møte med kreftbehandlingen. Problemet var at de var veldig redd for at ikke noen tok ansvar for at f. eks. billediagnostikk ble bestilt, og at behandlingen ble satt i gang på riktig tidspunkt. Det er nettopp det vi har fått ryddet opp i gjennom pakkeforløp for kreft, som daværende statsminister, Jens Stoltenberg, sa at vi hadde ingenting å lære av Danmark om.

Tilbudet om etablering av protonsentre har regjeringen etablert en egen finansieringsordning for. Planlegging av de to sentrene er godt i gang. I tillegg har vi i årets budsjett bevilget penger til bygging av nettopp det nye klinikkbygget på Radiumhospitalet, som krever store investeringer.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ingvild Kjerkol.

Ingvild Kjerkol (A) [11:11:48]: Det er det underligste resonnementet jeg har hørt. At bitene i et forløp ikke er viktige, er rett og slett merkelig. Jeg tror han var litt overtent på å svare offensivt, den gode statsråden, for det er jo nettopp det at bitene henger sammen, og at det er ledig strålekapasitet, som må til for å få et godt pasientforløp.

Så sent som i dag hørte vi på nyhetene at fastlegene, som har en sentral rolle og er en viktig bit i disse sammenhengende forløpene, også er viktige i behandlingen av enhver kreftpasient i Norge. De stryker nå pasienter fra listene sine for å få timene i døgnet til å gå opp. Denne fastlegekrisen er godt varslet, og det som skjer, er at utfordringene for denne statsråden tårner seg opp fordi man er mer opptatt av å svare for snøen som falt i fjor. Hvordan har statsråden tenkt å legge nye oppgaver til fastlegene før han har fikset de utfordringene som denne grunnmuren i helsetjenesten representerer?

Statsråd Bent Høie [11:12:57]: Jeg er helt enig i at fastlegene er utrolig viktige, derfor har også fastlegene en veldig sentral rolle i pakkeforløpene. Pakkeforløpene er et verktøy for å koble fastlegene tydeligere til sykehusene, og det får vi positive tilbakemeldinger om.

Vi har utfordringer knyttet til rekruttering av nok fastleger. Det er årsaken til at jeg har gjenopprettet trepartssamarbeidet med Legeforeningen og KS, som ble lagt ned av forrige regjering. I det arbeidet diskuterer vi nå hvilke virkemidler vi skal samarbeide med Legeforeningen og kommunene om for å styrke rekrutteringen av fastleger.

Vi ser at listelengden går ned. Stortinget har vedtatt at de ønsker at listelengden skal gå ned, nettopp fordi fastlegene opplever at de har mer å gjøre overfor den enkelte pasienten. Da er det veldig viktig at vi har oppmerksomheten rettet mot det som er det helt sentrale, nemlig hvordan vi skal få rekruttert enda flere fastleger, slik at pasientene får et godt tilbud i kommunen.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:14:04]: Jeg vil rette oppmerksomheten mot Rogaland, der dårlig sykehusøkonomi får alvorlige konsekvenser. Som statsråden kjenner til, er rehabiliteringstilbudet 2 Øst i Egersund foreslått nedlagt – ikke for å bedre rehabiliteringstilbudet, men på grunn av stram sykehusøkonomi og at en skal bygge nytt sykehus i Stavanger. Konsekvensene for helsetilbudet i regionen er alvorlige, og de er på tvers av det statsråden ønsker. Dette er en slags torpedering av samhandlingsreformen, det er dårlig samhandling med kommunene. Dette vil bety en halvering av rehabiliteringsplassene, altså en nedtrapping og ikke

en opptrapping av rehabilitering, og det vil bety en sentralisering av helsetjenestene, ikke en desentralisering, slik som Høie vil ha. Statsråd Høie har selv sagt at omsitting av spesialisthelsetjenester som berører kommuner, ikke skal gjennomføres før kommunene er i stand til å håndtere dette. Kommunene i Rogaland er tydelige: De er ikke klare. De er ikke motvillige, men de trenger tid til å bygge opp kompetanse. Og det er pasientene som blir taperne i dette spillet. Mitt spørsmål er: Er statsråden enig i at man ikke må forhaste seg med å legge ned rehabiliteringsplasser før kommunen er klar?

Statsråd Bent Høie [11:15:16]: Mitt oppdrag til sykehusene er at de i den grad de reduserer sitt tilbud innen rehabilitering, må gjøre det i gode prosesser med kommunene og forsikre seg om at det er andre som kan overta. Dette er en sak som jeg mener definitivt best avgjøres lokalt av styret i Helse Stavanger i samarbeid med de berørte kommunene.

Jeg er ikke enig i den ensidige beskrivelsen av begrunnelsen som representanten gir. En vesentlig begrunnelse som ligger til grunn for denne utredningen, er knyttet til at sykehuset mener at en del av de rehabiliteringsoppgavene som gjøres på denne avdelingen i dag, bedre kan gjøres av kommunene og hører hjemme i kommunene. Det er ikke sentralisering, det er ytterligere desentralisering. Sykehuset og Helse Stavanger har også et ansvar for å se til at de ikke tar fra noen kommuner oppgaver som andre kommuner i deres område løser selv. Det ville også være urettferdig overfor de kommunene som løser dette selv.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [11:16:19]: Offentlege sjukehus er i dag veldig pressa. Eit fleirtal i befolkninga meiner at vi allereie har eit todelt helsevesen. Da denne regjeringa kom i 2013, sa statsråden at ved innføringa av fritt behandlingsvalg ville helseforsikringar verta overflødige. Det stemmer ikkje. Den viktigaste drivaren for eit todelt helsevesen er når det offentlege vert svekt og det private må overta veldig viktige tilbod, som den nye privatklinikken på Majorstua, som HOD har godkjent, det første privatsjukehuset for operasjon av prostatakreft, der bemanninga består av legar i det offentlege. Dette skulle jo ha skjedd i det offentlege. Det er for pasientar som har ei forsikring. Vil statsråden ta nye grep for å hindra ei todeling av helsevesenet?

Statsråd Bent Høie [11:17:34]: Representanten har helt rett – det stemmer ikke at jeg sa at fritt behandlingsvalg kom til å gjøre helseforsikringer overflødige. Jeg er glad for at representanten konstaterer det. Det jeg

sa, var at innføringen av fritt behandlingsvalg, det at vi kunne kjøpe mer av den ledige kapasiteten hos de private for å redusere de offentlige helsekøene, ville gjøre det mindre nødvendig for folk å ha private helseforsikringer for å få utført det de har rett til å få utført gjennom at de betaler skatt og er medlem av den norske folketrygden. Det ser vi heldigvis har gitt resultater. Veksten i salget av private helseforsikringer har flatet ut, men det aller viktigste er at ventetidene er betydelig redusert. Da jeg overtok, var ventetiden i gjennomsnitt 74 dager. Ved utgangen av 2017 var den i gjennomsnitt 57 dager. Dette bidrar til å hindre en todeling av helse-tjenesten ved at det ikke er trykkelsen på lommeboka som avgjør om en har valgfrihet i helsetjenesten eller ei, men at det er det offentlige som betaler.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Willfred Nordlund (Sp) [11:18:48]: Mitt spørsmål går til statsråd Monica Mæland.

Departementet har fraveket utredningsinstruksen gjennom å unnlate å gjennomføre en åpen høring om de nye navnene til de seks nye fylkeskommunene, som ble resultatet av tvangssammenslåingen av fylkene vedtatt i juni 2017. Regjeringens egen instruks bestemmer at lovendringer normalt skal sendes på alminnelig høring. Departementets begrunnelse for at instruksen ikke er fulgt, er at valg av fylkesnavn har vært en lang og åpen prosess i de respektive fylkeskommunene.

Valg av fylkesnavn berører ikke bare de fylkene som omfattes av sammenslåingsvedtakene, det er spørsmål som involverer og ikke minst berører mange som ikke har fått delta i departementets interne prosesser. Navn på fylker har betydning sett fra et historisk og kulturelt perspektiv og berører også omkringliggende fylker. Det er derfor kommet mange reaksjoner på manglende høring og på navnevalgene som er foreslått i proposisjonen fra regjeringen. Det merket vi som deltok i komiteens høring i saken i går.

Da dagens fylkesnavn ble vedtatt i 1918, var det et resultat av et større faglig utgreiingsarbeid, en grundig høringsrunde og en omfattende politisk prosess. Det er svært uheldig at regjeringen ikke har prioritert dette i 2018.

Mitt spørsmål blir derfor: Forstår statsråden reaksjonene som har kommet på at departementet har brutt sin egen instruks om alminnelig høring av lovforslag?

Statsråd Monica Mæland [11:20:13]: Jeg kan forsikre representanten om at regjeringen ikke har brutt utredningsinstruksen. Jeg kan også forsikre representanten om at verden er ganske annerledes i dag enn den var i 1918, da man hadde andre regler om både åpenhet og transformasjon og ikke minst andre sosial medier enn

det vi har i dag. Vi har hatt en lang prosess knyttet til nye fylkesnavn, og de har vært behandlet behørig i de fylkestingene som er berørt. De er også behandlet i fylkesting som ikke er berørt. Vi har hørt fylkesting og vi har hørt Språkrådet. Vi har fått mange innspill fra mange ulike personer i denne saken, vi har gjort grundige vurderinger og det er det redegjort for.

Den saken som vakte størst oppmerksomhet hos berørte fylker som ikke skulle delta i sammenslåing – i fylkene Rogaland og Møre og Romsdal – var knyttet til navnet Vestlandet, senere Vestland. Dem har jeg i tillegg hatt et eget møte med for å høre deres synspunkter. Det er vårt utgangspunkt at denne saken er svært godt opplyst, og at Stortinget har godt grunnlag for å treffe en endelig beslutning i saken.

Willfred Nordlund (Sp) [11:21:24]: Jeg hører at statsråden mener at man ikke har brutt, men jeg går ut fra at statsråden er enig i at man i hvert fall har fraveket punkt 3-3 i utredningsinstruksen, som sier at bl.a. lovforslag skal på alminnelig høring.

Språkrådet, statens fagorgan – eller ekspertorgan, om man vil – er hørt i arbeidet med de nye navnene på fylkeskommunene, men deres innspill er i svært liten grad blitt lyttet til. Språkrådet har også i svært varierende grad vært inne i fylkeskommunenes egne prosesser med navn. Språkrådet har sammen med andre språkfaglige miljø advart mot navnene Vestlandet, unnskyld, Vestland, Viken og Innlandet. De har begrunnet sine innsigelser grundig og kommet med innspill til andre navn eller omskrivninger som Språkrådet mener er mer i tråd med språklige tradisjoner i de aktuelle områdene. Da blir spørsmålet: Hva er statsrådets begrunnelse for at man skal sette statens fagorgans, Språkrådets, anbefalinger så kraftig til side?

Statsråd Monica Mæland [11:22:24]: Jeg oppfatter at vi har hatt en god og omfattende prosess i denne saken. Vi har lyttet til Språkrådet. Språkrådet har ikke sagt at ordet Vestland er dårlig norsk språk. De har vært uenig i den geografiske inndelingen knyttet til den nye regionen. Det er en helt annen begrunnelse enn dårlig språk.

Når det gjelder Viken, var anbefalingen fra Språkrådet Vika. Det har ingen av de involverte fylkeskommunene ønsket, og når det gjelder Innlandet, oppfatter jeg at det er godt innarbeidet.

Vi har først og fremst lyttet til de involverte, lyttet til de fylkestingene som har behandlet dette, som er bredt politisk sammensatt, som er folkevalgte, og som er de som har ansvar for sine regioner. Det har vært avgjørende.

Når det gjelder Vestland, lyttet jeg selvfølgelig nøye til hva både Rogaland og Møre og Romsdal sa, men det blir litt spesielt å si at fordi de ikke har fått konkludere i sa-

ken, er de ikke lyttet til. De er lyttet til, men det er ikke slik at det har vært avgjørende for konklusjonen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Willfred Nordlund.

Willfred Nordlund (Sp) [11:23:28]: Jeg merket meg at statsråden plutselig mente at Språkrådet var uenig i den geografiske sammenslutningen, som er blitt den nye fylkeskommunen. Jeg tror det er å mene at Språkrådet har tatt stilling til noe de overhodet ikke har gjort.

Statsråden skriver i proposisjonen om de nye fylkesnavnene:

«Språkrådets uttalelse har også vært gjenstand for offentlig debatt. Navnespørsmålet har videre vært grundig referert, både i nasjonale medier og i lokalpressen.»

Det kan synes noe misvisende, for Språkrådet var bedt om å komme med en uttalelse til de ulike navnene etter at drøfting og konkludering i fylkestingene var godt i gang – ja, sågar etter at beslutning var tatt. For eksempel i Hedmark og Oppland drøftet man fylkesnavnet i et felles fylkesting 24. oktober 2017, mens departementet først spurte Språkrådet til råds 6. november 2017. Mitt spørsmål blir da om statsråden ikke kan se verdien av å få gjennomført en grundig prosess og en høring likevel, selv om jeg kan skjønne at statsråden i utgangspunktet mente det var unødvendig, særlig i lys av den uroen og debatten som har vært.

Statsråd Monica Mæland [11:24:34]: Jeg oppfatter at vi har hatt en lang, åpen og god debatt med mye engasjement – det er bra. Jeg tror den siste utviklingen nå knyttet til Språkrådet og til høring viser at det har vært en åpen og god debatt.

Avgjørelsen er ennå ikke fattet. Det er ikke slik at Språkrådets råd er tatt inn på et tidspunkt da avgjørelsen er fattet. Det er denne sal som skal fatte avgjørelse. Språkrådets mening om dette er vel kjent. Hvis representanten leser Språkrådets anbefaling, ser han at de sier at ordet Vestlandet er godt, Vestland også er godt, men når det bare innbefatter to av fire vestlandsfylker, mener de det er en feil beslutning. Det handler om geografi – det handler ikke om språk. Jeg har lagt avgjørende vekt på hva over 90 pst. i fylkestinget i Sogn og Fjordane og i Hordaland har ment har vært avgjørende. Det er det kommunale selvstyret som har vært avgjørende for vår beslutning og vår innstilling til Stortinget. Men det er her avgjørelsen fattes.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:25:42]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten. Presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Willfred Nordlund til finansministeren, er overført til forsvarsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil imidlertid bli besvart av næringsministeren på vegne av forsvarsministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra næringsministeren blir spørsmålet flyttet og besvart før spørsmål 11, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmålene 7 og 8, fra henholdsvis representantene Siri Gåsemyr Staalesen og Torstein Tvedt Solberg til kunnskaps- og integreringsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 11, fra representanten Seher Aydar til næringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Bjørnar Moxnes.

Spørsmål 17, fra representanten Liv Signe Navarsete til forsvarsministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av forsvarsministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra næringsministeren blir spørsmålet flyttet og besvart etter spørsmål 10, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 18, fra representanten Kjersti Toppe til eldre- og folkehelseministeren, er overført til helseministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 19, fra representanten Ole André Myhrvold til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av forsknings- og høyere utdanningsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Spørsmål 22, fra representanten Marit Knutsdatter Strand til forsknings- og høyere utdanningsministeren, er overført til kunnskaps- og integreringsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil imidlertid bli besvart av forsknings- og høyere utdanningsministeren på vegne av kunnskaps- og integreringsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 26, fra representanten Heidi Greni til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren, er overført til kunnskaps- og integreringsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil imidlertid bli besvart av forsknings- og høyere utdanningsministeren på vegne av kunnskaps- og integreringsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 1

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:26:14]: «Som et ledd i regjeringens sentralisering av Norge skal nesten halvparten av landets skattekontor legges ned innen utgangen av neste år. Etter dette vil det kun være 57 kontorer igjen. Svært mange skattebetalere må nå akseptere til dels svært lang reisevei til nærmeste skattekontor. Samtidig vil 564 medarbeidere måtte bytte arbeidssted.

Kan statsråden garantere skattebetalere og ansatte at alle de 57 gjenværende kontorene vil bestå med stedlig ledelse og ha minst samme bemanning som i dag?»

Statsråd Siv Jensen [11:26:50]: Regjeringen driver ikke en politikk for sentralisering av Norge. Skatteetatens nye kontorstruktur er et fornuftig og nødvendig grep for at etaten skal kunne møte viktige utfordringer knyttet til arbeidslivskriminalitet, økonomisk kriminalitet og en stadig mer digitalisert og internasjonal økonomi. En samling av skatteetatens kompetanse på færre og større fagmiljø gir etaten større slagkraft på prioriterte områder og mer likebehandling og rettssikkerhet for de skattepliktige. Med den gamle kontorstrukturen var skatteetaten spredt på for mange og for små fagmiljø.

De aller fleste skattepliktige får i dag dekket sitt behov for kontakt med skatteetaten enten ved hjelp av gode digitale tjenester eller på telefon. Dette underbygges med at antall besøk på skattekontorene nesten ble halvert fra 2012 til 2015. For det store flertallet av de skattepliktige er reisevei dermed ikke noen problemstilling fordi de får dekket sine behov uten å måtte oppsøke skattekontorene fysisk. Den eneste publikumstjenesten hvor det er pliktig oppmøte ved skattekontorene, er identitetskontroll. Skatteetatens identitetskontroll utføres i dag på 42 lokasjoner, som er akkurat samme antall som i den gamle kontorstrukturen.

Representanten spør om jeg kan garantere at alle de gjenværende kontorene vil bestå med stedlig ledelse og ha samme bemanning som i dag. Mitt svar på dette er nei. Det ville være uansvarlig av meg å gi garantier om å opprettholde et eksakt antall kontor eller et gitt antall ansatte på hvert kontor. For å sikre skatteinntektene og bidra til mest mulig etterlevelse av skattereglene må skattedirektøren løpende vurdere hvordan skatteetatens ressurser kan utnyttes på en best mulig måte. Som tidligere opplyst til Stortinget er fullmakten skatteetaten har fått til å innføre ny kontorstruktur, ikke til hinder for at skatteetaten senere kan foreslå tilpasninger av kontorstrukturen dersom dette blir vurdert som formålstjenlig. Slike forslag vil i så fall bli lagt frem for Finansdepartementet for godkjenning i tråd med vanlig praksis.

Regjeringen jobber for en god bruk av samfunnets ressurser, bl.a. ved økt digitalisering og en mer effektiv offentlig sektor. I tråd med disse målene har antall ansatte i skatteetaten blitt redusert de siste årene. Dette er en utvikling som kommer til å fortsette, og som også vil ha betydning for antall ansatte på skattekontorene.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:29:16]: Det er helt åpenbart at regjeringen fører en politikk for sentralisering av Norge. Det skjer på mange sektorer. Det skjer innenfor politiet, det skjer innenfor Forsvaret, det skjer innenfor kommuner og regioner. Konkret når det gjelder antall skattekontor, har en redusert fra 107, som det var tidligere, og en skal ned på 57 – mot lokale holdninger, mot råd fra dem som jobber i skatteetaten. Og når det gjelder arbeidslivskriminalitet, er det nettopp et godt argument for at en skal være i nærheten at en bl.a. skal kunne foreta besøk og identitetskontroll – som statsråden selv nevner.

I svaret fra statsråden opplever jeg at statsråden gir skatteetaten fullmakt til ytterligere sentralisering utover det som allerede har blitt gjort. Da er spørsmålet: Hvor langt ned i antall skattekontor skal en gå? Etter en omfattende prosess der nesten halvparten av skattekontorene er vekk, vil en fortsette sentraliseringen. Hvor langt skal det gå før en er villig til å si stopp fra regjeringens side?

Statsråd Siv Jensen [11:30:19]: Jeg vil anbefale representanten Gjelsvik å lytte til hva jeg faktisk sier. Jeg sa ikke at jeg hadde gitt en fullmakt til å fortsette å redusere antall ansatte. Jeg sa at det er viktig at skattedirektøren til enhver tid følger den samfunnsutviklingen som vi har, og tilpasser ressursene i etaten til det. Det er heller ikke riktig, selv om Senterpartiet liker å gjenta påstanden, at denne regjeringen sentraliserer Norge. Nei, det gjør vi ikke. Det vi gjør, er å ruste samfunnstjenestene våre for de nye samfunnsutfordringene vi står overfor. Når samfunnet endrer seg, når utfordringene i samfunnet endrer seg, er offentlige tjenester nødt til å endre seg tilsvarende. Hvis ikke lager vi ikke gode samfunns-tjenester for innbyggerne våre, og da gjør vi ikke jobben vår.

Når det gjelder endringer i kontorstrukturen, har jeg lyst til å minne om at fordelingen der ikke gir noen geografisk endring. Det er snarere Oslo og Akershus som kommer dårligst ut, mens den lokale geografiske fordelingen blir om lag som i dag. Så det er ikke belegg for påstandene fra Senterpartiet.

Magne Rommetveit tok her over presidentplassen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:31:23]: Saken er at en hadde 107 skattekontor og skal ned på 57. Statsråden åpnet

også i sitt første svar for at en skal ytterligere ned. Det oppdraget som skatteetaten fikk, var ikke å lage en modell for bedre tjenester. Nei, det var at en skulle ha færre og større kontor i framtiden, et opplegg for sentralisering. Det er svært mange som jobber i skatteetaten, og svært mange av dem som bruker skatteetaten, som er sterkt uenig i det som har skjedd allerede, og som nå frykter at det skal bli ytterligere sentralisering framover. Det er viktig med den strukturen som nå er lagt, selv om Senterpartiet var mot det, at en sørger for at i hvert fall de 57 kontorene som gjenstår, blir styrket og har minst like mange ansatte som tidligere, at en fortsatt har stedlig ledelse. Det vil tydeligvis ikke statsråden bekrefte blir tilfellet framover.

Statsråd Siv Jensen [11:32:16]: Skatteetaten er en svært fremoverlent etat. Den er serviceorientert og opp-tatt av å levere gode tjenester til innbyggerne. Det er mulig at representanten Gjelsvik ikke har fått med seg at digitaliseringen i Norge skyter fart, at de aller fleste av oss ikke fysisk oppsøker skattekontorene, men gjør våre ærend overfor skattemyndighetene digitalt eller per telefon. Det er en utvikling som kommer til å fortsette. Da er min jobb å legge til rette for at de tjenestene som skatteetaten yter overfor innbyggerne, blir tilpasset de krav og de behov som innbyggerne har.

Det handler også om å legge til rette for bedre tjenester. Det er et krav fra et samlet storting at vi skal bruke ressursene i skatteetaten på å bekjempe arbeidslivskriminalitet, bekjempe økonomisk kriminalitet. Da trenger vi gode, slagkraftige enheter som evner å gjøre den jobben, sammen med andre myndighetsorganer. Det mener jeg vi har lagt til rette for, og det viser også resultatene.

Presidenten: Spørsmål 2 er flytta og vil verta svara på før spørsmål 11.

Spørsmål 3

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:33:29]: «Fremskrittspartiet har i regjering økt elavgifta gang på gang. Dette gir høyere strømpriser og dårligere økonomi for folk flest. Nå åpner regjeringa for å bygge flere utenlandskabler som vil øke strømprisene ytterligere.

Vil regjeringa fryse elavgifta for å hindre ytterligere økninger i strømprisen i Norge?»

Statsråd Siv Jensen [11:33:52]: Avgiften på elektrisk kraft er ikke reelt økt, verken i statsbudsjettet for 2017 eller 2018, kun justert for prisvekst. Derfor forundrer det meg at Senterpartiet nå kommer med dette spørsmålet. Elavgiften har reelt sett stått stille for andre stats-

budsjett på rad. Jeg tillater meg å minne om at Senterpartiet selv har lagt frem flere budsjettforslag med økt elavgift.

Elavgiften skal skaffe staten inntekter til veier, skoler, sykehus, forsvar og velferd og bidra til å redusere strømforbruket. Under denne regjeringen er elavgiften satt opp med til sammen vel 3,5 øre per kilowatttime, ut over justering for generell prisvekst. Av den samlede strømprisen, som for husholdningene er i størrelsesorden 1 kr per kilowatttime, utgjør dette lite, men for folk som har eldre boliger og lave inntekter, kan likevel selv en liten økning i strømgningen være krevende.

Det viktige for forbrukerne er at strømprisen de betaler, er på et anstendig nivå. Prissvingningene har i hovedsak vært bestemt av situasjonen i kraftmarkedet, som avhenger av bl.a. tilsig i vannmagasinene og vinter-temperatur. Igjen er det jo fristende å minne Senterpartiet om at sist de satt i regjering, var altså strømprisen for det meste betydelig høyere enn den har vært de siste årene – uten at den daværende regjeringen reduserte elavgiften.

Jeg mener at skatter og avgifter må ses som en helhet. Denne regjeringen har senket skatter og avgifter med 24 mrd. kr. For en familie med to fulltidsinntekter betyr det om lag 10 000 kr mindre i skatt i året. Regjeringen har også sagt at den vil redusere eiendomsskatten, som vil gi vanlige familier bedre råd. Til sammenligning foreslo Senterpartiet for 2018 netto skatte- og avgiftsskjerpelser på 6 mrd. kr.

Så tar representanten opp spørsmålet om kraftkabler til utlandet. Det er et spørsmål som må rettes til olje- og energiministeren. Om vi skal legge flere kraftkabler til utlandet, er selvfølgelig et viktig spørsmål, men elavgiften har ingen sammenheng med hvor mange kraftkabler vi har til utlandet. Det skal betales avgift på kraft som leveres her i landet, enten kraften er produsert innenlands eller importert gjennom kabler fra utlandet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:36:09]: Mens Fremskrittspartiet har vært i regjering, har man økt elavgiften, først i 2014, man økte den 1. januar 2015, man økte den 1. juli 2015, og man økte den 1. januar 2016. Man har ved fire ulike anledninger aktivt valgt å øke elavgiften ut over prisstigning. Det er et faktum at Fremskrittspartiet har gjort det.

Nå er det en ny diskusjon om å bygge NorthConnect fra Norge, og i konsesjonssøknaden til NorthConnect står det svart på hvitt at det kommer til å føre til økt strømpris i Norge. Da er jo summen av de ulike tiltakene regjeringen gjør, med at man nå legger til rette for at det skal være flere utenlandskabler, og at man aktivt har valgt å øke elavgiften mange ganger som regjering – det gjorde ikke den rød-grønne regjeringen, det har denne

regjeringen valgt å gjøre – at avgiftsbelegningen for norske strømforbrukere har blitt høyere, og strømprisen kommer også til å gå opp på grunn av NorthConnect. Er det en klok utvikling, eller burde man gjøre noen grep som gjør at man holder strømprisen på et lavt nivå?

Statsråd Siv Jensen [11:37:18]: Jeg ville vært litt forsiktig med å henvise til statsbudsjettet for 2014 hvis jeg var representanten Slagsvold Vedum. Det var altså et budsjett denne regjeringen arvet fra den regjeringen Slagsvold Vedum satt i. Da vi la fram tilleggsproposisjonen, hadde vi tatt bort den økningen i elavgift som den forrige rød-grønne regjeringen – ledet av Jens Stoltenberg, og som Slagsvold Vedum var medlem av – hadde tenkt å gjøre. Det er riktig at den ble økt, men det skjedde som en del av budsjettforliket i Stortinget.

Så vil jeg bare gjenta det jeg sa i mitt forrige svar: Det er ikke nødvendigvis en sammenheng mellom kraftkabler og strømpris. Jeg har også lyst til å minne om at strømprisen de siste årene har vært mye lavere enn den var da Senterpartiet hadde ansvar i regjering.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:38:02]: Som finansministeren utmerket godt vet, var noe av det viktige vi gjorde, å få økt norsk kraftutbygging, nettopp for å kunne få en bedre balanse i det norske kraftmarkedet. Det har fungert.

I Senterpartiets alternative budsjett får alle som har inntekt under 700 000 kr, lavere skatt. I tillegg kommer det et lavere avgiftsnivå. Avgiftene som Fremskrittspartiet har økt, har økt med 6,6 mrd. kr siden Siv Jensen ble finansminister i Norge. Problemet med avgifter er at de er ikke differensiert etter inntekt. De rammer alle like hardt, og da rammer det dem som har minst inntekt, hardest.

Kan vi vente oss mer av den linjen som Fremskrittspartiet har lagt seg på, med at de skal finansiere sine store skatteuttak til noen veldig få med økte avgifter til folk flest? Eller kommer vi til å se en ny linje fra Fremskrittspartiet nå, at avgiftene skal gå ned fordi det har en bedre sosial profil, eller skal de fortsette å økes, sånn som Siv Jensen har lagt til rette for de årene hun har vært finansminister?

Statsråd Siv Jensen [11:39:01]: Det er summen av det man gjør på skatte- og avgiftsområdet som betyr noe for lommeboken til den enkelte familie. Tallenes tale er veldig klar: Senterpartiets alternative budsjett økte skatter med 6 mrd. kr. Denne regjeringen har redusert skatte- og avgiftstrykket med 24 mrd. kr. Det sier seg selv hvordan det vil påvirke økonomien til bedriftene, husholdningene og den enkelte ganske forskjellig.

I forbindelse med de grepene vi har tatt, har vi altså fjernet arveavgiften, som også var en krevende utfor-

dring for dem med lave inntekter, vi har fjernet båt-motoravgiften, og vi har redusert bilavgiftene med 1,9 mrd. kr. Det er klart at det betyr noe for vanlige folk med vanlige lønninger, i tillegg til at en gjennomsnittsfamilie har fått 10 000 kr i skattelette.

Spørsmål 4

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:40:07]: «Ifølge NRK 17. april øker salget av brus og godteri på nett fra utlandet voldsomt etter den kraftige avgiftsøkningen som Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti vedtok i statsbudsjettet for 2018. Norske kjøpmenn blir tvunget til å levere ut brus gjennom post i butikk til langt lavere pris enn utsalgspris i butikk.

Hvor stor beregner regjeringen at samlet import av brus og godteri gjennom netthandel vil bli i 2018, hvor stor økning utgjør det fra 2017, og hvilke konsekvenser vil dette ha for folkehelse, arbeidsplasser og statens inntekter?»

Statsråd Siv Jensen [11:40:46]: Jeg takker for et viktig spørsmål, men jeg er litt overrasket over engasjementet. Til VG 10. mars 2016, tok representanten Gjelsviks stortingskollega Kjersti Toppe til orde for å bruke avgiftssystemet for å øke prisene på brus og godteri. Hun sa den gang at «Sukkeravgiften er så liten at det ikke har noen særlig effekt». Hun ville derfor ha full moms.

Som oppfølging av budsjettene mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti ble avgiftene på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer økt. Avgiftenes formål er å skaffe fellesskapet inntekter, men de kan også ha en helseeffekt dersom folk spiser og drikker mindre av slike varer.

I dag krever de fleste transportselskaper et gebyr for å gjøre tollbehandlingen for den som handler fra utlandet. Slike gebyrer slipper man for varer med verdi under 350 kr fordi varene er avgiftsfrie. Dersom et tilsvarende gebyr skulle vært pålagt varer med en verdi under 350 kr, ville flere forbrukere enn i dag blitt ilagt et gebyr fra fraktselskapet.

Varene er også fritatt fra plikten til å deklare forsen-delsen. Jeg er kjent med at netthandelen av sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer har økt, men fordi slike varer ikke registreres, har ikke departementet tall på omfanget. Likevel undersøker vi om det kan finnes kilder som kan belyse omfanget.

Når det gjelder spørsmål om effekten på arbeidsplasser, må det ses i en større sammenheng. Det er de samlede rammebetingelsene som har betydning for vekst og arbeidsplasser i dette landet.

Regjeringen er opptatt av det skal være attraktivt å investere og drive i Norge. Vi har derfor prioritert å gjen-

nomføre vekstfremmende skattelettelser som gir bedre rammebetingelser for hele næringslivet. Så langt har denne regjeringen redusert de samlede skatter og avgifter med i overkant av 24 mrd. kr når alle forslag er fullt innfaset. Nesten 8,8 mrd. kr er lettelse i næringsbeskatningen.

Videre gjennomfører regjeringen nå tidenes satsning på samferdsel. Bedre veier gjør det enklere og billigere for bedriftene våre å frakte varene sine. Dette er spesielt viktig for mange bedrifter i distriktene.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:43:01]: Jeg ber statsråden om å svare konkret på effektene for den bransje som man her snakker om. I Telemark er det allerede folk som har mistet jobben sin ved Telemark Kildevann. I Lørenskog er investeringer i hundremillionersklassen lagt på is. Tradisjonsrike bedrifter som Oskar Sylte og Roma i Lillestrøm frykter at dette for deres del kan bli enden dersom det ikke blir gjort noe. Dette er bekymringsverdig når statsråden heller ikke kan gi noe svar på hvor stort omfang den importen fra utlandet har – når en tidligere brukte som begrunnelse at en skal bidra til folkehelse osv. MaxGodis sa helt tydelig til NRK tidligere i år: Vi utnytter regelverket som gjelder i Norge, det er helt bevisst, vi sender mellom 15 tonn og 20 tonn brus og godteri over grensen hver dag.

Hvor fornuftig politikk er det å skuffe arbeidsplasser ut av landet – og en får sukker, brus og sjokolade tilbake?

Statsråd Siv Jensen [11:44:04]: Jeg synes Senterpartiet skal være litt forsiktig med den svartmalingen av norske arbeidsplasser, norske bedrifter og norsk økonomi, noe som finner sted fra Senterpartiet nesten hele tiden. Det går bra, ledigheten er på vei ned på et meget lavt nivå, veksten i økonomien er på vei opp. Det går bra i alle bransjer over hele landet, det skal vi være glad for. Noe av grunnen til det er at denne regjeringen har prioritert vekstfremmende tiltak, konkurransedyktige rammebetingelser, gode og fornuftige endringer i skatte- og avgiftsnivået, kraftige investeringer i infrastruktur, satsing på forskning og utvikling – for å nevne noe.

Så redegjorde jeg for hva regjeringen kan og ikke kan svare på når det gjelder omfang og effekt. Vi prøver å kartlegge dette så godt vi kan, men vi har ikke tilgang til det. Nå er det sukkeravgiften som ligger Senterpartiets hjerte nær, men jeg har lyst til å minne representanten om at de selv har foreslått å øke tobakksavgiftene, brennevinsavgiftene, ølavgiftene og en lang rekke andre ting som også ville påvirket grensehandelen, men det gjelder kanskje ikke i dette tilfellet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:45:15]: Det at vi har en aktiv alkoholpolitikk i Norge, er klokt i folkehelsesammenheng. Men poenget her er at en har foretatt sjok-

kartede økninger i avgifter som ikke har noen dokumentert folkehelseeffekt. Tvert imot ser en at importen av brus og godteri fra utlandet har skutt i været. Det kan ikke være noe bedre at folk spiser godteri og drikker brus som er importert fra utlandet, enn at de går til sin lokale butikk i Norge og handler der.

Når det gjelder det at en ikke har noen oversikt: Det er nettopp fordi en har 350-kronersgrensen. Hadde en satt den til null, hadde en hatt oversikt over hva som ble importert. Så kunne en valgt en modell som en eksempelvis har i Finland, der en har en enkel byråkratisk måte slik at folk selv kan gjøre det uten noe stort gebyr. Spørsmålet er: Hvorfor er ikke statsråden villig til å se på slike løsninger for å tette et hull fra utlandet som blir stadig større og går på tvers av norske arbeidsplasser?

Statsråd Siv Jensen [11:46:15]: 350-kronersgrensen er først og fremst et virkemiddel som har en forbruker-vennlig side. Jeg tror at representanten Gjelsvik må bestemme seg for hvilket perspektiv han skal ha på dette, om det er det næringspolitiske eller det forbrukermessige. Av og til kommer de i konflikt med hverandre, men det er ingen tvil om at 350-kronersgrensen først og fremst har et forbrukerperspektiv.

I alkoholpolitikken skyver Senterpartiet folkehelse-spørsmålet foran seg. Men representanten Kjersti Toppe fra Senterpartiet var opptatt av folkehelse da hun mente det var fornuftig å gjøre noe med sukkeravgiftene. Det er mulig Senterpartiet ikke er enig i det, men Kjersti Toppe fra Senterpartiet mener det. Arbeiderpartiet, som Senterpartiet liker å samarbeide med, fremmet forslag om full moms på de samme varene rett og slett fordi de også mente at dette hadde et folkehelseperspektiv. Det samme inngangsmomentet hadde Kristelig Folkeparti. Nå er altså avgiften økt, og ambisjonen er selvfølgelig at det skal bidra til bedre folkehelse, i tillegg til at det gir staten inntekter.

Spørsmål 5

Svein Roald Hansen (A) [11:47:30]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«Det Norske Blåseensembles visjon om å være et ny-skapende orkester innen klassisk musikk blir lagt merke til både innen- og utenlands. Ensemblets strategi harmonerer godt med visjonen i «Grenseløse Østfold» og regjeringens Jeløya-plattform om at offentlig støtte i større grad bør gå til fremvisning, ikke bare til produksjon. Det Norske Blåseensemble har søkt om økt støtte fra staten for å kunne øke antall konserter.

Vil statsråden bidra til at ensemblets strategi kan realiseres neste år?»

Statsråd Trine Skei Grande [11:48:04]: Jeg er veldig glad for at Jeløya-plattformen har blåst nedover hele Østfold, og at man har fått med seg de endringene man der foreslår. For regjeringa er det viktig at de publikumsopplevelsene som ligger knyttet til denne kunstproduksjonen, når alle i landet, og at alle skal ha rett til samme høye kvalitet på kunsten de opplever.

Så er det også viktig at vi har utøvende musikere over hele landet, for de er en viktig grunnstamme for alt det frivillige kulturlivet vi har, og for all den opplæringen vi har av unge som i dag går i våre kunst- og kulturskoler. Det Norske Blåseensemble er også et av de eldste orkestrene og ivaretar en lang tradisjon for Østfold.

Men Det Norske Blåseensemble er ett av syv orkestre som mottar tilskudd over Kulturdepartementets budsjett, og vi i Kulturdepartementet er kjent med orkestrets satsing på både sanntidsmusikk og tidligmusikk, og det har gitt dem stor anerkjennelse både nasjonalt og internasjonalt.

Det Norske Blåseensemble er en av våre tilskuddsmottakere, og de har sendt en budsjettøknad for 2019, og den gir en utfyllende beskrivelse av aktivitetene, strategien og satsingene for 2019 for ensemblet.

Det forutsettes at Det Norske Blåseensemble tilpasser både drift og aktivitet til budsjetttrammene sine, men det viktigste for ethvert orkester må jo være å nå ut med kunsten de lager.

Det er ikke slik at jeg behandler budsjettøknader fra Stortingets talerstol, men vi har merket oss at Det Norske Blåseensemble har søkt om friske midler for å styrke tilbudet for å nå flere i Østfold, bl.a. gjennom å øke antall konserter. Så den søknaden vil nok bli vurdert i vanlige budsjettbehandlinger.

Svein Roald Hansen (A) [11:50:07]: Jeg takker for svaret.

Selv om Venstre har lang tradisjon for å være for stor åpenhet, ville jeg blitt overrasket om statsråden hadde sagt at hun vil innvilge søknaden her og nå. Men statsråden sa at det er viktig med utøvende kunstnere over hele landet. Da vil jeg bare legge igjen et argument som statsråden bør merke seg, og det er at Østfold er blant de fylkene som scorer dårligst av alle fylker i utvalgte kulturindikatorer, til tross for at vi faktisk fikk til et betydelig løft under Kulturløftet i sin tid. Blåseensemblet er altså det eneste som har fast ansatte kunstnere og profesjonell administrasjon. Og som kulturministeren godt vet, er det viktig også å gjødsle underskogen – så å si – av det frivillige musikk- og kulturlivet i Østfold.

Statsråd Trine Skei Grande [11:51:14]: Jeg er helt enig med representanten i det. Det er viktig å se at eliten vår, de profesjonelle og de som har høyere utdanning på dette feltet, hele tida er de som legger grunnla-

get for alle de små, som kanskje en gang blir store. Jeg synes det er viktig når det gjelder det å bygge på talenter, å tenke på kulturliv og frivillighet på samme måte som vi gjør det innenfor idretten – at vi må ha en stor underskog for å kunne få fram de aller, aller beste, men vi må også ha de aller, aller beste for at de i den underskogen skal synes det er gøy å holde på. Den balansegangen må være der, også innenfor kulturlivet.

Så handler det om at vi skal spre kulturopplevelser over hele landet. For eksempel er Det Norske Blåseensemble viktig for opera i Østfold som operaorkester der, som gjør det mulig at folk i Østfold også skal kunne oppleve opera som kunstart. Jeg tror det er viktig framover å satse på de profesjonelle, slik at de skal kunne lage den underskogen det her er viktig å bygge på.

Svein Roald Hansen (A) [11:52:23]: Jeg registrerer med glede at kulturministeren har mange gode argumenter for at dette orkesteret skal kunne utvikle seg videre. Det er jo ikke bare landets eldste orkester; det er vel også det eneste av de gamle militærorkestrene som har blitt omdannet og nå er et spleiselag gjennom Kulturdepartementet, fylkeskommunen og Halden kommune som vertskommune.

Det var jo mye debatt i sin tid – og er det fortsatt – om musikken i Forsvaret. Dette er altså en vellykket transformering fra en ren forsvarsmusikk til et orkester med et bredere repertoar og nedslagsfelt.

Så jeg håper på det beste når det gjelder budsjettbehandlingen, eller søknaden, når det kommer så langt. Og jeg ønsker kulturministeren lykke til i kampen mot Finansdepartementet når det gjelder å få gode nok rammer til å kunne innvilge også denne søknaden.

Statsråd Trine Skei Grande [11:53:27]: Finansministeren hadde gått da det gode innlegget ble framført, men vi kommer med en kulturmelding til høsten, som kommer til å se på hvordan vi skal klare å bygge opp også de profesjonelle nivåene over hele landet, og sikre at vi hele tida er i utvikling med å bygge et profesjonelt og godt kulturliv som kan være med og skape den underskogen som så veldig mange andre deltar i.

Spørsmål 6

Freddy Øvstegård (SV) [11:54:09]: «I år går gjeldende bibliotekstrategi ut. Bibliotekene har utviklet seg som debatt- og litteraturhus, men samtidig har antall bibliotekenheter gått ned med 92 enheter fra 2010 til 2016. Kommunesammenslåing kan gi flere nedleggelse, det er store kvalitetsforskjeller, og mange skolebiblioteker blir forsømt. Derfor har Sosialistisk Venstreparti foreslått et nasjonalt løft for bibliotekene, med en

ny strategi, opptrappingsplan for midler øremerka til bibliotek, digitalt medieinnkjøpsbudsjett og egen skolebiblioteklov.

Vil statsråden støtte det?»

Statsråd Trine Skei Grande [11:54:50]: Først vil jeg takke representanten Øvstegård både for engasjementet hans og for min anledning her til å kunne snakke om bibliotek her på Stortingets talerstol. Samfunnsoppdraget bibliotekene står for, og som våre folkebibliotek har, blir bare viktigere og viktigere i det samfunnet vi lever i. Biblioteket er en viktig demokratisk institusjon, og jeg mener det er en avgjørende brikke for hele demokratiet og ytringsfriheten, som vi alle sammen kjemper for. Det er også en viktig møteplass og kunnskapsarena i lokalsamfunnet. Jeg tror folkebibliotekene bidrar til å bryte ned barrierer, at de bidrar til integrering, og at de sørger for at den kunnskapen fellesskapet eier, når fram til flest mulig. For meg er kampen for dannelse i et samfunn grunnleggende viktig, og dette er viktige dannelsesinstitusjoner som handler om myndiggjøring av borgere og gir borgere mulighet til å være med og påvirke samfunnet rundt seg.

Regjeringa satser på folkebibliotek, og vi vil se på hvordan vi skal utvikle denne strategien videre, og hvordan vi skal bruke de økonomiske virkemidlene på en måte som gjør at vi får til en utvikling på feltet.

Regjeringa har siden 2013 styrket utviklingsmidlene for folkebibliotekene med til sammen 32,1 mill. kr, og høsten 2015 la man fram den nasjonale bibliotekstrategien. Den sier at det skal være et tydelig ansvar og en oppgave å bidra til utvikling og mer framtidrettede bibliotek. Folkebibliotekstatistikken for 2016 viser at den politikken faktisk virker. Besøket og aktiviteten ved folkebibliotekene er rekordstor. Det er mye positivt som skjer der ute. Jeg mener at resultatet av Nasjonalbibliotekets strategiperiode har bidratt til å oppruste folkebibliotekene både som argumentasjonsarena og som litteraturhus, som vi snakket om her på Stortinget da vi endret loven og styrket kompetansen deres på det området. Den nasjonale bibliotekstrategien for 2015–2018 var et målrettet grep for å følge opp endringene som ble gjort i folkebibliotekloven i 2014. Strategien staker ut kursen for hvordan staten skal bidra til å styrke biblioteksektoren som aktiv formidler av kunnskap og kulturarv og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser for den offentlige samtalen og for debatt. Vi kommer tilbake til dette når vi nå skal lage en ny kulturmelding.

2019 har Nasjonalbiblioteket lansert som det store bokåret. Det er fordi det er 500 år siden den første norske boka ble trykt. Norge har også tatt det store valget å

være gjesteland på bokmessa i Frankfurt. Det som skjer i Tyskland neste år, er den største internasjonale satsingen for norsk kultur vi har hatt noen gang. Sammen vil Frankfurt-strategien og Nasjonalbibliotek-strategien være en stor satsing på bøker. Vi vil komme tilbake til hvordan vi skal utvikle dette videre, i kulturmeldinga.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:58:06]: Takk til statsråden for svaret.

I dag kom det nye tall fra Forleggerforeningen og Bokhandlerforeningen som viser at lesingen blant barn og unge går ned. Vi vet at leseferdigheter er veldig viktig for barns utvikling og deltakelse i samfunnet ellers. Samtidig har altså antall bibliotekenheter gått ned med 92 fram til 2016. I 1995 fantes det 55 mobile bibliotek i Norge med over 300 000 besøkende årlig. I dag er det bare 18 bibliotekbusser og én bibliotekbåt igjen. I Lov om folkebibliotek står det at det må finnes ett bibliotek i hver kommune. Nå skal kommuner slås sammen, og det er dermed fare for nedleggelse av enda flere. Forskning viser helt tydelig at nærhet til nærmeste bibliotek er avgjørende for om det blir godt brukt eller ikke.

Er statsråden bekymret for at lesingen blant unge faller, og vil hun sørge for et godt bibliotektilbud i hele landet som sørger for nærhet til nærmeste bibliotek?

Statsråd Trine Skei Grande [11:59:08]: Jeg syns det er litt viktig å heie på at det er veldig mange som gjør en bra jobb på dette området. Det handler litt om hvordan man leser statistikk. Jeg leste også statistikken om lesing i dag, som sier at folk kjøper flere bøker. Så det er ikke sånn at Norge er et u-land på dette feltet, vi ligger faktisk ganske godt an.

Sjøl om noen kommuner ikke har gjort jobben sin, er det sånn – spør du meg – at det er veldig mange kommuner som satser veldig aktivt på bibliotek. Jeg har sjøl vært kommunepolitiker i denne byen og sett hvordan vi har vært med og utviklet nye bibliotekkonsept som fungerer veldig godt. Når jeg spør Nasjonalbiblioteket om tallene, er det helt riktig, som representanten sier, at antall filialer er gått ned. Men besøket går opp, antall kroner man bruker på bibliotek, har ikke gått ned, og antall ansatte på norske bibliotek har heller ikke gått ned. Så det er veldig mange tall som utvikler seg i positiv retning, og jeg tror at det er veldig mange kommuner som lager nye konsept som er veldig gode. Jeg vil heller heie på dem enn å fortelle at vi er veldig dårlige på bibliotek, for det er mange som gjør en fantastisk jobb der ute.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:00:12]: Jeg er helt enig i at det gjøres en god jobb rundt omkring. At det skjer mye bra med bibliotekene, er jeg absolutt helt enig i. Men likevel vil jeg fortsette å spørre, for det

handler litt om potensialet også, hvordan man kan nå enda høyere.

Venstre-kulturpolitiker Finnanger Sandsmark har uttalt tidligere, i en sak på Venstres egne nettsider i 2013 sammen med nåværende statsråd Skei Grande, om da-værende regjering:

«Regjeringen leverer pene ord, men lite handling.

Venstre vil ha en milliard til skole- og folkebibliotekene.»

Og tidligere kulturpolitisk talsperson for Venstre, Sveinung Rotevatn, sa rett før valget i fjor om skolebibliotek:

«Det finnes knapt noen krav om tilbud, kvalitet, omfang eller noe som helst. Så det vi tar til orde for, er sterkere nasjonale krav til å ha et godt skolebibliotektilbud.»

Nå er Venstre i regjering og har kulturministeren. SV har foreslått både egen lov om skolebibliotek og opptrapping til en bibliotekmilliard. Vil statsråden sørge for at det ikke blir bare med de pene ordene, og at det faktisk blir handling nå som vi får muligheten her i denne salen?

Statsråd Trine Skei Grande [12:01:18]: De påplussingene som jeg skrøt av at regjeringa har gjort siden 2013, har nok stort sett kommet i budsjettforhandlingene med Venstre, så det har blitt mye bedre.

Vi har sagt at vi skal lage en ny lov på dette feltet, der vi har muligheten til å utvide og styrke en ny kulturlov, og da må vi se på om vi har de riktige virkemidlene på hele bibliotekfeltet.

Så hadde jeg håpet at representanten skulle følge opp dette med unge og digitalisering, for det rakk jeg ikke å svare på. Det vi f.eks. gjør med Nasjonalbiblioteket når det gjelder Bokhylla, er å gi en viktig grunnmur for tilgjengelighet, for jeg tror at utfordringen når det gjelder unge, er at de kommer til å lese bøker på en annen måte en oss gamlisene, de kommer til også å forholde seg til digitale plattformer. Det å klare å lage gode digitale plattformer som gjør bøkene lett tilgjengelig, og at strømmetjenestene blir kvalitetsmessig gode, er en utfordring for hele boksektoren som vi ikke har alle svarene på i dag.

Spørsmål 7

Fra representanten Siri Gåsemyr Staalesen til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Viser til oppslag i Aftenposten 19. april i år vedrørende dramatisk økning i antall personer som er etterlatt mot sin vilje i utlandet.

Hva har statsråden gjort for å forhindre at dette skjer, og hva vil han gjøre for å forhindre dette fremover?»

Presidenten: Dette spørsmålet må utsetjast til neste spørretime, då statsråden er borttreist.

Spørsmål 8

Fra representanten Torstein Tvedt Solberg til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Regjeringen har besluttet å flytte Foreldreutvalget for grunnopplæringen, FUG, til Bø, men FUG melder om at departementet ikke har etablert en god plan for flytteprosessen, og at dette nå går på bekostning av driften og utvalgets arbeid.

Vil statsråden ta initiativ til en ordentlig konsekvensvurdering av en flytting av FUG og som et minimum påse at en unngår mer enn én flytteprosess, herunder vurdere en utsettelse av flyttingen?»

Presidenten: Dette spørsmålet må utsetjast til neste spørretime, då statsråden er borttreist.

Spørsmål 9

Stein Erik Lauvås (A) [12:02:37]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren: «Nordisk råd har vedtatt 15 punkter innen samferdselsområdet som er viktige for vekst og utvikling i de nordiske land. Ett av punktene som ble vedtatt, er å gjenopprette et nordisk ministerråd for transport. Det har tidligere eksistert et slikt ministerråd, men det ble nedlagt i 2005.

På hvilken måte vil statsråden arbeide for å følge opp vedtaket fra Nordisk råd, slik at vi kan få etablert et nordisk ministerråd for transport?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:03:13]: Jeg takker for spørsmålet.

Jeg er opptatt av at vi skal ha et godt samarbeid mellom de nordiske landene, og jeg opplever at vi har det på transportområdet. Jeg treffer mine kolleger ganske ofte. Spesielt den finske ministeren har jeg brukt mye tid med de siste årene og funnet stor forståelse hos, men jeg møter også de svenske, danske og islandske relativt hyppig, og vi har planlagt å møtes i juni neste gang.

Det vedtaket som representanten viser til, ble gjort for bare få uker siden. Vi har altså ikke fått den henvendelsen til oss ennå, og derfor har jeg ikke hatt sjansen til å gå igjennom vedtakene som er gjort, og gjøre en vurdering av dem.

Det at en har hatt et nordisk ministerråd for transport tidligere, gir oss noen erfaringer som vi kan bygge videre på når det gjelder hvilket standpunkt vi vil ta. Men jeg vil også minne om at Nordisk råd tidligere har gjort anbefalinger om lignende ting, og det har vært

tema så sent som i 2015 om en burde få et ministerråd for transport. Da fikk det ikke støtte fra de nordiske ministrene totalt sett.

Det som er viktig å veie her, er ulemper og fordeler. Hvis det var sånn at vi hadde dårlig kontakt mellom landene, ville et nordisk ministerråd absolutt ha en rolle å spille i å sørge for at vi fikk flere kontaktpunkt, at vi kunne koordinere arbeidet. Hvis en allerede har et godt samarbeid, vil et ministerråd derimot kunne bety mye dobbeltarbeid og kostnader som ikke gir mer nytte. Det er den vurderingen vi må gjøre når vi får brevet – se på hva det er en ønsker seg, hva det er en allerede har av samarbeidsorganer for som dekker, og hvilke eventuelle udekkede behov det er et ministerråd kan dekke, og om det gir større nytte enn ulemper. Den vurderingen har vi ikke gjort ennå, for vi har ikke fått henvendelsen, men vi vil gjøre det når vi får den.

Stein Erik Lauvås (A) [12:05:12]: En ellers framoverlent statsråd synes jeg nå var vel mye tilbaketrukket. Selv om dette formelt ikke har kommet på statsrådets bord, har han jo fått det via et spørsmål her nå.

Jeg forstår at man ønsker å ha et godt samarbeid, og jeg forstår også at man ofte har møter mellom transportansvarlige i de ulike regjeringene i Norden og bruker mye tid på det. Jeg hører også at statsråden sier at dette var oppe for – ja, hva sa han – et par-tre år siden, hvor det ikke var noen støtte å få fra ministrene, hvis jeg forsto det riktig. Han sier også at dette kan bety dobbeltarbeid.

Det som er helt nytt nå, er at et enstemmig Nordisk råd ber om at man nå oppretter et slikt ministerråd. Det har Nordisk råd en god del argumenter for, bl.a. at da ville kontakten kunne flyte lettere, det ville ikke bli det dobbeltarbeidet. Som sagt er det nye nå at det er et enstemmig Nordisk råd, fra høyre til venstre i en sal av en broket forsamling partifarger, som nå er enige om at dette er viktig. Hvordan vil statsråden sørge for å følge det opp?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:06:26]: Det svarte jeg nettopp på. Jeg sa at først må vi få henvendelsen, så vi også kan gjøre våre vurderinger av det som står i det brevet, og så konkludere. Det er ikke sikkert at det å få et ministerråd betyr at dialogen går bedre. Kan hende en bare må gjennomføre den i flere kanaler. Da er det ikke økt nytte. Men hvis en kan fasilitere kommunikasjon på en bedre måte, som gjør at vi sparer ressurser, har vi en fordel. Det er den vurderingen vi må få gjøre.

Jeg vil bare minne om at det allerede finnes et barentssamarbeid, det finnes nordlige dimensjonspartnerskap for transport og logistikk, det finnes et Østersjø-samarbeid, det finnes NB8, og det finnes luftfartssamarbeid på mange områder, så de fleste transportområdene har vi ivaretatt. Vi snakker godt med våre naboland når

det gjelder både muligheten for å bygge jernbane mellom Finland og Kirkenes, når det gjelder å utruste Ofotbanen, og når det gjelder Gøteborg–Stockholm. Vi har samarbeid på autonom kjøring på E8, og vi har nettopp reklassifisert E45 til å komme helt til Norge. Vi gjør mye og løser mange utfordringer, så spørsmålet her må være: Hva kan vi løse ytterligere ved å få flere byråkratiske organer?

Stein Erik Lauvås (A) [12:07:33]: Jeg er helt enig med statsråden i at vi ikke skal lage byråkratiske ordninger. Tvert imot, vi skal lage ordninger som flyter godt, og som gjør at en kan få framdrift i ting. Det er det ingen uenighet om. Men 87 parlamentarikere i Nordisk råd (brannalarmen går) sa altså enstemmig at dette var en viktig sak å få på plass (presidenten klubber).

Presidenten: Det går ein alarm, og det er ein brannalarm. Me veit ikkje kva dette inneber, men me bør forlata salen.

Møtet vart avbrote kl. 12.08.

Stortinget tok opp igjen forhandlingane kl. 12.23.

Presidenten: Då held Stortinget fram med forhandlingane. I denne spørsmålsrunden er det representanten Lauvås som får ta det siste spørsmålet på nytt – Lauvås, ver så god.

Stein Erik Lauvås (A) [12:23:57]: Det ble jo en liten – ja, hva skal vi si når vi står her med samferdselsstatsråden – avsporing, men vi får korte det hele litt ned i forhold til det som var utgangspunktet.

Statsråden sier at han har god kontakt med statsrådene i de andre nordiske landene osv. om dette, og så påpeker han at han formelt ikke har fått dette vedtaket fra Nordisk råd. Jeg forstår alt det. Men er statsråden selv positivt innstilt til å følge opp Nordisk råds vedtak om å opprette et ministerråd for transport i Norden? Vil statsråden selv mene at det er en god idé, og argumentere godt for det? Det er det ene. Det andre er: Vil statsråden på egen kjøll kunne komme tilbake til Stortinget, eller må vi etterlyse disse sakene fra Nordisk råd som man etter hvert vil få på bordet?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:24:54]: I og med at det blir spurt om jeg vil opplyse Stortinget ved en senere anledning, kan jeg kvittere det ut. Når det er blitt etterspurt, skal vi sørge for at vi gjør det uten at Stortinget trenger å spørre om det på ny.

Ved forrige korsvei da en hadde oppe forslaget om et nordisk ministerråd for transport, var vår felles vurdering blant ministrene at vi mente at det ikke ville tilføre noe som vi ikke allerede har i dag. Derfor vil jeg se med

interesse på det som Nordisk råd har gjort vedtak om, og se om det gir mer nå enn forrige gang dette var oppe.

Jeg er som sagt opptatt av at vi skal ha et godt samarbeid mellom de nordiske landene. Jeg er opptatt av at vi skal kunne jobbe effektivt sammen, kunne avklare problemstillinger både bilateralt og som et kollegium når det er relevant. Samtidig er det viktig at om dette skal gi oss noe, må vi også sørge for at vi har økonomiske muskler til å kunne gjøre noe eller koordinere noe. Derfor er det innretningen på oppgavene og hva det vil gjøre ut over det vi allerede gjør i dag, som vil være avgjørende for om jeg vil anbefale eller ikke anbefale noe sånt.

Spørsmål 10

Jan Böhler (A) [12:26:27]: Det virker som om det var tankeoverføring til brannvarslingsanlegget når brannalarmen gikk før dette spørsmålet om brann!

Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Etter den katastrofale brannen i høyhuset Grenfell Tower i London i fjor er det viktig å sikre at forebyggingen og beredskapen mot brann i høyhus er god nok også her i landet. Det angår byggematerialer, brannsikre rømningsveier, alarm- og sprinklersystemer, brannøvelser, tilsyn og kontroll, hvor høyt brannvesenets stigebiler kan nå opp, m.m.

Mener statsråden at de kravene som stilles for å forebygge brann i høyhus og å redde beboerne hvis ulykken er ute, i dag er gode nok, og er det aktuelt med en ny gjennomgang av disse?»

Statsråd Monica Mæland [12:27:11]: Takk for et viktig spørsmål. Spørsmålet er sammensatt og gjelder både det byggetekniske regelverket, som forvaltes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og brann- og eksplosjonsvernlovgivningen, som forvaltes av Justis- og beredskapsdepartementet.

Krav til brannsikkerhet for byggverk er nedfelt i byggeteknisk forskrift. I 2010 ble det innført strengere brann tekniske krav, bl.a. for å ivareta sikkerheten til utsatte grupper som eldre og andre personer med nedsatt funksjonsevne.

Det ble valgt å prioritere tiltak som øker den tilgjengelige rømnings- og redningstiden ved brann. Det viktigste og mest effektive tiltaket er å installere et automatisk brannslukkingsanlegg. Et slikt anlegg vil med stor sannsynlighet kontrollere eller slokke en brann på et tidlig stadium. Dette kravet er unikt i europeisk sammenheng.

Kravene gjennomgås og revideres jevnlig. Lærdom fra inntrufne branner er et viktig grunnlag for utviklingen av regelverket. Etter brannen i Grenfell Tower i 2017

har Direktoratet for byggkvalitet gjennomgått kravene i TEK17 for utvendig kledning på yttervegg.

På bakgrunn av denne gjennomgangen er det fore slått å skjerpe kravene for utvendig kledning på yttervegg i høye byggverk. Forslaget ble sendt på høring 13. april 2018.

Høye byggverk i Norge utgjør i dag en relativt liten del av det volumet som bygges. Det forventes i framtiden at det vil bli bygd høyere, primært i de største byene. Forslaget fra DiBK vil forebygge at det benyttes utvendig kledning som kan medføre uakseptabel brannutvikling og brannspredning.

Kravene til brannsikkerhet i byggt teknisk forskrift må også ses i sammenheng med øvrige virkemidler i plan- og bygningsloven. Jeg vil særlig peke på kravet om obligatorisk uavhengig kontroll av brannsikkerhet.

I tillegg har kommunene selv adgang til å pålegge uavhengig kontroll, f.eks. der kommunen ønsker særlig oppmerksomhet rundt særskilte innsatsområder som brannsikring.

Kommunene har også rett og plikt til å føre tilsyn med at regelverket overholdes, både etter bygningsregelverket og etter brannlovgivningen. Tilsyn er et av de viktigste virkemidlene for å oppnå målsettingen om sikre og gode bygg.

Avslutningsvis ønsker jeg å understreke at det ikke er grunnlag for å si at branner forekommer hyppigere i høyhus enn ellers. De norske byggereglene stiller strenge krav til brannsikkerhet, og brannsikkerheten i norske byggverk er generelt sett god.

Jan Böhler (A) [12:29:35]: Jeg takker statsråden for et informativt og grundig svar. Det er jo et veldig viktig spørsmål, som jeg tar opp fordi jeg vil forsikre meg om at situasjonen er betryggende, og derfor spør jeg åpent.

De eksisterende byggene, som f.eks. høyhusene i Grovuddalen i Oslo, er stort sett bygd på 1960- og begynnelsen av 1970-tallet. Etter det er loven endret flere ganger – i 1987, i 1997 og i 2010 – og det er gjort forskrifts endringer samtidig. Slik jeg forstår loven, er de grunnleggende kravene stilt slik at de skal være i tråd med kravene som lå i loven den gang byggene ble bygd.

Spørsmålet er: Har man satt inn andre tiltak med tanke på tilsynet av nye forskrifter, og får man oppdatert de gamle høyhusene slik at de er trygge nok i tilfelle brann, når de er bygd så lang tid tilbake, og det var en annen lov som gjaldt?

Statsråd Monica Mæland [12:30:46]: Svaret på det er vel både ja og nei. Generelt er regelverket slik at det ikke har tilbakevirkende kraft, men det er også slik at det innføres regler som gjelder alle bygg i Norge, f.eks. kravet om brannsløkkingsapparat, kravet om rømningsveier – denne typen ting. Det stilles til alle ty-

per bygg uansett når de er oppført. Mitt inntrykk er at kommunene har god oversikt. De fører tilsyn med sine bygg, og de gjør også risikoanalyser, sårbarhetsanalyser, over situasjonen i sine kommuner.

Så kan vi aldri garantere, men mitt inntrykk er nok at vi har et regelverk som er veldig strengt – det skulle bare mangle – og at Norge ligger langt framme. Men vi må hele tiden lære. Det er også slik at vi har ikke fått den endelige granskingsrapporten fra London. Den vil komme, og der kan vi også oppdage ting som vi burde tenkt på.

Jan Böhler (A) [12:31:42]: Jeg takker for et engasjert svar i denne omgangen også.

Brannbilene i f.eks. Oslo når opp i 32 meters høyde, altså ca. seks etasjer, men mange av disse byggene er mye høyere. Dette er også et spørsmål om utviklingen av teknologi internasjonalt når det gjelder å redde folk ut – vi må jo alltid være forberedt på at folk må reddes ut – og om kravene når det gjelder redningsutstyr bør ettergås, hva slags ny teknologi som finnes internasjonalt, hvor det jo er høyhus som er mye høyere enn i Oslo og i Norge. Hvordan passer man på at vi er på høyden her i Norge når det gjelder å ha redningsutstyr som er i tråd med de beste moderne, internasjonale løsningene?

Statsråd Monica Mæland [12:32:43]: Her må jeg være litt forsiktig med å svare, fordi brann og beredskap ligger til justisministeren, og fordi min kunnskap da nødvendigvis er begrenset. Men generelt vil jeg si at vi er i en situasjon hvor vi ser en urbanisering i Norge. Det skal skje en fortetting – vi skal bygge tettere, og vi skal bygge høyere – og det er helt klart at vi må følge med. Mitt inntrykk er at vi følger med på den internasjonale arena knyttet til hvilke regler vi skal ha. Vi må ha materiell som er i stand til å redde alle.

Det er som sagt ikke flere branner i høyhus enn i andre hus, men en har andre utfordringer. I Norge har vi jo også – i motsetning til f.eks. Storbritannia – krav om to rømningsveier når et bygg er på over fire etasjer. Vi har gjort noen endringer, og det kan helt sikkert være grunnlag for å ha ytterligere, men dette spørsmålet vil justisministeren kunne svare bedre på enn meg.

Presidenten: Me går då til spørsmål 17.

Spørsmål 17

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Liv Signe Navarsete til forsvarsministeren, vil verta svart på av næringsministeren på vegner av forsvarsministeren, som er bortreist.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:33:51]: «I Forsvarets langtidsplan skreiv regjeringa mellom anna at «[...] de

maritime patruljeflyene vil ikke komme inn under beskyttelsen av luftvernet på Evenes. Dette gjør at disse ressursene vil måtte deployere til en annen base ved et gitt trusselnivå». I KS1 står det like fullt: «Vi forstår det slik at det ikke planlegges å operere MPA fra Evenes under høyintensitetsoperasjoner.»

Skal eller skal ikkje dei maritime overvakingsflya operere frå Evenes under høgintensitetsoperasjonar?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:34:29]: Det har den siste tiden versert mange påstander rundt nedleggelsen av Andøya og etableringen av Evenes som enebase. Flere av disse er basert på misforståelser.

Regjeringen legger til grunn at våre maritime patruljefly skal kunne operere fra Evenes i alle faser av en konflikt. Flyene er en strategisk ressurs og viktig for god maritim situasjonsforståelse. Flyene er sårbare når de står på bakken. Med Evenes får vi en base beskyttet med luftvern, som øker sannsynligheten for at flyene er tilgjengelig for operasjoner også i krise og høyintensitetsoperasjoner. Det vil være en operativ vurdering hvor lenge operasjoner kan pågå fra Evenes. En slik operativ vurdering vil man måtte foreta uansett hvilken base flyene står på.

Representanten viser til den eksterne kvalitetssikringen av konseptvalgutredningen for Evenes flystasjon. I konseptvalgutredningen er ikke beskyttelse av maritime patruljefly eksplisitt beskrevet. Ekstern kvalitetssikrer har tolket dette som at det ikke planlegges med å operere maritime patruljefly fra Evenes i en høyintensitetsstrid. Her har ekstern kvalitetssikrer tolket konseptvalgutredningen for snevert. Som tidligere nevnt er det ønskelig å operere flyene så lenge som det vurderes som operativt hensiktsmessig, også i krise- og høyintensitetsoperasjoner. Dette er det tatt høyde for i konseptvalgutredningen og i det anbefalte konseptet.

I bakgrunnen for spørsmålet siterer også representanten langtidspanen, men teksten er hentet fra beskrivelsen av konsekvenser ved en delt løsning med maritime patruljefly på Andøya og kampfly på Evenes. Sitatet er således relatert til en løsning som ikke ble valgt.

Det å ha luftvern er åpenbart en fordel. Luftvernet på Evenes øker sannsynligheten for at maritime patruljefly kan operere ut fra denne basen i krise- og høyintensitetsoperasjoner. Uten beskyttelse av luftvern, som lå til grunn for alternativet med maritime patruljefly på Andøya, vil disse flyene måtte flyttes til en annen base ved et gitt trusselnivå.

Beslutningen om å legge ned Andøya flystasjon var en krevende beslutning. Det har regjeringen sagt fra dag én. Samtidig har vi gjort en nødvendig prioritering basert på omfattende og grundige utredninger.

Konseptvalgutredningen og den eksterne kvalitetssikringen bekrefter viktige forutsetninger som lå til grunn for regjeringens anbefaling og Stortingets beslutning om å etablere de nye P-8 maritime patruljeflyene på Evenes. Nå må vi konsentrere oss om å bygge ut Evenes, slik at vi blir klare for operasjoner i tide.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:37:13]: Eg takkar for svaret.

Same dagen som vedtaket om å leggje ned Andøya-basen vart fatta, slo både partileiar Jonas Gahr Støre og forsvarspolitisk talskvinne i Arbeidarpartiet Anniken Huitfeldt fast at det var behovet og kostnadene knytte til luftvern på Andøya som fekk partiet til å gå med på forslaget frå regjeringa om nedlegging av MPA-basen på Andenes.

«Vi har gått nøye inn i argumentene, og mener den faglig beste løsningen er kraftsamling på Evenes. For meg ble det helt avgjørende at en moderne overvåkingsbase for framtida trenger luftvern», sa Huitfeldt.

Jonas Gahr Støre sa at dei hadde snudd på alle reknestykke og sa:

«Vi har landet på å følge forsvarsfaglige anbefalinger om en base med luftvern.»

Frå Arbeidarpartiet får bladet Vesterålen opplyst at sitata frå Huitfeldt, frå 2016, står ved lag i dag. Då er spørsmålet igjen: Skal eller skal ikkje overvakingsflya vere på basen i ein krigssituasjon, og er det nokon forskjell mellom Andøya og Evenes i så måte?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:38:19]: Nå kan jeg selvfølgelig ikke svare for Arbeiderpartiets vurderinger, men jeg oppfatter vel at representanten stiller det samme spørsmålet som jeg svarte på i hovedspørsmålet, nemlig at vi legger til grunn at de maritime patruljeflyene skal kunne operere fra Evenes i alle faser av en konflikt. Som jeg også redegjorde for i svaret på hovedspørsmålet, bunner en del av disse spørsmålene i en misforståelse, ved at man ser forskjellige løsninger og blander dem sammen.

Jeg tror jeg må si at oppfølgingsspørsmålet er besvart.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:39:09]: Det er ikkje det. Det er ikkje svart på.

Statsråd Bakke-Jensen avviser i eit intervju frå førre veka at det maritime overvakingsflyet vart brukt som avgjerande argument for å velje Evenes som ny base, mens både leiaren og forsvarspolitisk talskvinne i Arbeidarpartiet, som gjekk inn i forlik med regjeringa om dette, seier at det var eit avgjerande argument. Det er jo interessant, i og med at Stortinget i desse dagar behandlar eit lovforslag om denne saka. For ikkje å kome i skade for å stille same spørsmålet, men ved å gå inn frå ein litt

annan vinkel må eg spørje: Er det ikkje slik at fly også må flyttast frå Evenes i ein gitt trusselsituasjon som statsråden seier ein eventuelt må frå Andøya? Er det ikkje slik at ein også må det? Folk frå fagmiljøet seier det rett ut, at det heller ikkje er aktuelt å operere det frå Evenes i ein krigssituasjon.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:40:16]: Spørsmålet er om de må flyttes i en gitt situasjon. Det er en vesentlig forskjell på en gitt krigssituasjon og en krigssituasjon. Det er klart at i en gitt situasjon er det vanskelig å utelukke mange muligheter, men spørsmålet fra representanten, nemlig om de må flyttes i en krigssituasjon, oppfatter jeg at ble adressert i hovedsvaret.

Så får representanten ha meg unnskyldt som vikar for forsvarsministeren, som helt sikkert vil kunne svare mer detaljert på dette når han er tilbake i spørretimen.

Presidenten: Då går me til spørsmål 2.

Spørsmål 2

Presidenten: Dette spørsmålet, frå Willfred Nordlund til finansministeren, er overført til forsvarsministeren som rette vedkomande. Spørsmålet vil verta svart på av næringsministeren på vegner av forsvarsministeren, som er bortreist.

Willfred Nordlund (Sp) [12:41:15]: Det er bra at næringsministeren i hvert fall har tid til å komme for å besvare spørsmål om forsvarspolitik. Spørsmålet er:

«Basert på Finansdepartementets beste estimat og prognoser fra blant annet SSB:

Hvor mye må forsvarsbudsjettet ligge på hvert år fra og med 2019 for at forsvarsbevilgningene skal utgjøre 2 pst. av BNP (etter NATOs beregningsmåte) senest i statsbudsjettet for 2024, gitt at opptrappingsplanen skal være lineær med den usikkerhetsfaktoren som Finansdepartementet normalt legger til grunn?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:41:50]: Jeg tolker representanten Nordlunds spørsmål som hvor store årlige bevilgningsøkninger som er nødvendige for at forsvarsutgiftene i 2024 skal utgjøre 2 pst. av bruttonasjonalprodukt.

Beregning av hvilken andel av BNP forsvarsutgiftene vil utgjøre i 2024, avhenger av prognosen for den økonomiske utviklingen flere år fremover. En slik prognose er, og det vil jeg understreke, heftet med svært stor usikkerhet, og endringer i anslaget for BNP vil følgelig gi store utslag for nivået på de anslåtte beløpene.

Om man tar utgangspunkt i forsvarsbevilgningene i saldert nasjonalbudsjett for 2018 og SSBs nåværende prognoser for BNP, må bevilgningene til forsvarsformål

øke med om lag 4,2 mrd. 2018-kroner hvert år fra og med 2019 for at utgiftene skal utgjøre 2 pst. av BNP i 2024. Dette innebærer en samlet økning på om lag 25,4 mrd. 2018-kroner. Til sammenlikning ble økningen beregnet til 23,4 mrd. kr i 2016.

Willfred Nordlund (Sp) [12:42:57]: Jeg takker for svaret. Det er bra at departementet kan svare på hvilke prognoser man legger til grunn.

Da blir oppfølgingsspørsmålene egentlig: Er det sånn at man kan forvente at regjeringen, gitt de lovnadene som har vært gitt både av statsministeren, av forsvarsministeren og for så vidt av andre representanter for regjeringspartiene, ønsker å opprettholde målet om å nå 2 pst. – om lag, basert på de foreløpige anslagene – i 2024? Og kan vi komme til å se spor av det allerede når revidert statsbudsjett legges fram, den 15. mai?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:43:35]: Vi står på – både fra regjeringens side og fra regjeringspartienes side – at vi skal holde oss til de forpliktelsene vi er gitt, om å søke å trappe opp forsvarsbudsjettene opp mot 2 pst. av BNP. Så er det en rekke usikkerheter knyttet til det. Det er heller ikke sånn at dette er den type forpliktelse som representanten synes å legge til grunn.

Så spør representanten: Kan vi forvente å se spor av dette i budsjettene som kommer? Svaret på det er ja, for det er jo under denne regjeringen at taktskiftet i Forsvaret har kommet. Det er jo ikke sånn at problemet i Forsvaret – høye ambisjoner, dårlig finansiert struktur og dermed et gap mellom realitet og det politikkerne har vært villige til å bevilge – oppsto i det øyeblikket Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen ble valgt inn i 2013. Snarere tvert imot, det hadde vært der i mange år. Taktskiftet i forsvarspolitikken kom med langtidsplanen, som er en forpliktende opptrappingsplan, og – kan jeg si på vegne av oss andre i regjeringen, som styrer andre statsrådsposter, som også har behov for midler – som i betydelig grad spiser av det handlingsrommet som regjeringen har til å bruke på nye ting.

Willfred Nordlund (Sp) [12:44:52]: Jeg er ikke i tvil om at det er andre departementer og andre områder som spiser betydelig av det handlingsrommet som dreier seg om å sikre vår felles sikkerhet, nemlig at vi skal ha en nasjonal beredskap og et fungerende forsvar. Det er interessant å høre at statsråden nå lover at man skal følge dette opp.

De beregningene som er gjort, og som forsvarsministeren har gitt i svar til Stortinget, viser at man med den opptrappingen man nå legger til grunn, overhodet ikke er i nærheten å klare 2-prosentmålet som jeg registrerte at statsråden mente ikke syntes å være det målet som det er sagt at det skal være, nemlig et mål som er for-

pliktende for NATO-medlemmene å arbeide seg opp mot.

Spørsmålet blir egentlig: Er det å tolke statsråden sånn at man har tenkt å legge mer penger på bordet enn det som ligger i langtidsplanen, for å kunne nå det målet som denne salen og regjeringen har forpliktet seg til at Norge skal – for å bruke statsrådets ord – søke å nå?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:45:59]: For det første sier jeg akkurat det samme som både forsvarsministeren, den forrige forsvarsministeren, statsministeren og de andre representantene for regjeringen sier, og som er knyttet til det NATO-landene ble enige om i Wales. La det ikke være noen uklarhet om det.

Langtidsplanen er vår opptrappingsplan. Og jeg må si jeg synes det er ganske påfallende at man, etter at man selv har sittet med makt og innflytelse over forsvarspolitikken i mange år, uten å ha gjort noe med dette, uten at det har kommet et nødvendig taktskifte, uten at man har klart å tette gapet mellom realitet og ambisjoner og faktisk finansiering, kritiserer et taktskifte fra denne regjeringen i forsvarspolitikken – en langtidsplan som er et gigantisk løft – for ikke å være tilstrekkelig. Det er under denne regjeringen at taktskiftet i forsvarspolitikken har kommet, og langtidsplanen ligger til grunn for det.

Presidenten: Me går no til spørsmål 11.

Spørsmål 11

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Seher Aydar til næringsministeren, vil verta teke opp av representanten Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [12:47:20]: «Ved Alunorte har det nå og tidligere vært ulovlige utslipp. Ledelsen avviste lenge de ulovlige utslippene, før de til slutt ble innrømmet. Lokale tillitsvalgte har uttalt at de i flere år har prøvd å ta opp miljøforhold ved produksjonen. Staten krever blant annet at det skal være åpenhet knyttet til sine selskapers virksomhet, og at selskapene skal ivareta sitt samfunnsansvar.

Hva har regjeringen Solberg gjort for å sikre at det i statseide bedrifter tas miljøhensyn i lokalområdet, for å sikre åpenhet, og for at tillitsvalgte blir hørt?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:48:03]: Når det gjelder Hydro–Alunorte-saken helt konkret, kommer jeg i løpet av veldig nær fremtid til å be Stortinget om å få lov til å redegjøre for nettopp statens eieroppfølging i forbindelse med den konkrete saken.

Nå oppfatter jeg spørsmålet som også litt bredere eller større enn som så, nemlig: Hva er det staten har gjort

og gjør overfor de selskapene hvor staten er eier? Da vil jeg si følgende:

I eierskapsmeldingen har regjeringen uttrykt klare forventninger til selskapene på områdene klima og miljø, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter samt antikorrupsjon og åpenhet om pengestrømmer. Disse forventningene fremgår av eierskapsmeldingen, og de er klart og tydelig formidlet til selskapene og til selskapenes styrer.

Det betyr at regjeringen har klare forventninger til at selskaper med statlig eierandel ikke bare arbeider systematisk med samfunnsansvaret sitt, men også er ledende på sine områder.

Blant annet forventes det at selskapene skal være i fremste rekke når det gjelder arbeidet for klima og miljø i sin bransje. Det forventes videre at selskapene har dialog med vesentlige interessenter der det er relevant, for å kartlegge hvem som berøres av virksomheten, og for å redusere risiko. Selskapets tillitsvalgte og øvrige arbeidstakere er å anse som vesentlige interessenter som selskaper forventes å ha jevnlig dialog med. Det forventes også at selskapene er åpne om sine vesentligste utfordringer.

I henhold til den etablerte rollefordelingen mellom selskapets styre og eier, er det styret og selskapet som har ansvar for å ha de nødvendige systemer og tiltak på plass for å redusere risiko og ivareta dem som berøres av virksomheten. Denne rollefordelingen er basert på aksjelovgivningen og prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse, som Stortinget har sluttet seg til.

Departementet følger opp forventningene på samfunnsansvarsområdet i jevnlig dialog med selskapene. Det er kvartalsvise møter, det er årlige møter om samfunnsansvar, og det er møter med styret ved behov. Departementet følger opp selskapene basert på vurderinger av hva som er vesentlig for det enkelte selskap. Klima- og miljøspørsmål samt interessentdialog, herunder også dialog med tillitsvalgte, er tema som tas opp med selskapene.

Vurderinger knyttet til samfunnsansvar gjøres også i forbindelse med de årlige vurderingene av styrenes arbeid.

Som sagt innledningsvis, kommer jeg i løpet av ganske kort tid til å be om å få komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse om Hydro–Alunorte-saken konkret.

Bjørnar Moxnes (R) [12:50:50]: Redegjørelse er fint, men det haster litt. Produksjonen ved Alunorte har vært halvert i nesten to måneder. Samtidig har antall arbeidsulykker ved raffineriet doblet seg. Tilsynet lokalt i Brasil er koblet inn, og nå frykter fagforeningen at det skal skje dødsulykker når fabrikken drives for halv maskin. De har sendt ansatte på tvungen ferie, og de

frykter store oppsigelser om driften ikke kommer i gang igjen.

I tillegg er Alunorte viktig for norske arbeidsplasser, siden råstoffet til aluminiumsproduksjonen ved Hydros fabrikk i Norge kommer fra nettopp Alunorte, som nå drives for halv maskin på andre måneden. Hva gjør statsråden overfor Hydro for å sikre at det ikke skjer flere ulykker ved Alunorte, for at skandalen ikke skal ramme ansatte lokalt i Brasil, og heller ikke ramme aluminiumsproduksjonen her i Norge?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:51:48]: Hva vi gjør overfor Hydro, har jeg delvis svart på i generelle vendinger i mitt første svar. Som sagt vil jeg komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse om det, dersom Stortinget ønsker det. Hydro er riktignok et delvis stats-eid selskap, men det er også et selskap som er delvis privateid. Dette er fabrikkområder i Brasil. Innledningen til representanten Moxnes er vel egentlig ikke et spørsmål om hva eierskapsforvaltningen i Næringsdepartementet gjør, men hva resten av staten gjør. Hva er det vi gjør for å bistå et norsk selskap i Brasil med alle de aspektene som er? Det er selvfølgelig sånn at den norske ambassaden i Brasil på vanlig måte jobber med selskapet for å få informasjon, og også jobber på vanlig diplomatisk måte opp mot brasilianske myndigheter.

Bjørnar Moxnes (R) [12:52:49]: Vi har sett korrupsjonssakene i Yara, Telenor- og Vimpelcom-skandalen, Statoil og oljesandvirksomheten, DNB og Panama Papers, og nå altså Hydros krise i Brasil. Samtlige er store selskap hvor staten har en stor eierandel, og som bryter med statens prinsipper for god eierstyring, enten det gjelder miljødeleggelser, bestikkelser av tjenestemenn og leverandører eller å gjemme unna penger i skatteparadiser. Dette skjer igjen og igjen og igjen med stats-eide norske selskaper. Hvis noen selskaper i verden burde være i stand til å ta samfunnsansvar og ikke bare handle etter at skandalen er et faktum, som vi har sett nå også med Hydro, burde det være disse selskapene, hvor staten er en stor eier. Hva er statsrådets forklaring på at disse selskapene vikler seg inn i skandaler gang etter gang etter gang?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:53:49]: Det høres til forveksling ut som om representanten fra partiet Rødt, som jo er for at alt skal være statlig eid, mener at det at disse selskapene er statlig eid i seg selv har noe med disse enkeltsakene å gjøre, som for øvrig er veldig – hva skal man si – lemfeldig behandlet i representantens spørsmål. Det dreier seg om helt forskjellige typer ting. Forventningene til regjering og storting og Norge til selskaper hvor staten har et eierskap, er helt klare og tydelige. Men jeg må også på generelt grunnlag si at når re-

presentanten Moxnes nærmest fremstiller det som om norske selskaper som opererer i utlandet, er uinteressert i å ta samfunnsansvar, mener jeg det er grunnleggende feil. Ikke bare det, noen som jobber med dette til daglig, som jobber i disse bedriftene, som er stolte av bedriftene de jobber i, vil kanskje til og med oppfatte det som på grensen til fornærmende. Vi tar tak i enkeltsaker som kommer. Vi skjøtter vårt statlige eierskap i tråd med de retningslinjer Stortinget har gitt. Jeg skal redegjøre for Alunorte nærmere, men den typen beskrivelser generelt kan jeg ikke stille meg bak.

Spørsmål 12

Terje Aasland (A) [12:55:16]: «Regjeringen virker bestemt på å gjennomføre endringen som etter all sannsynlighet vil føre til at 700 norske sjøfolk i Color Line settes på land. Arbeiderpartiet mener endringen både er unødvendig og urettferdig. Vi mener også endringen kan skape et kappløp mot bunnen i Norden – en konkurranse basert på dårligere lønns- og arbeidsvilkår.

Hvorfor vil statsråden gjennomføre en forskningsanalyse om dette spørsmålet etter noen år når det er for seint å stoppe det, i stedet for en utredning på forhånd?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:55:53]: La meg bare først minne om at rammevilkårene for norsk maritim næring og for norske sjøfolk har blitt kraftig styrket med dette stortingsflertallet. Det inkluderer også ordningene for det som før het «nettolønn», men som nå heter «tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk», som har blitt kraftig økt. Nå bruker vi 2 mrd. kr på dette, fordi norske sjøfolk er viktig.

En annen ting som er verdt å påpeke, er at det norske systemet fungerer slik at hovedutreder er norske departementer. Stortinget har også regjeringsapparatet – eller departementene – som sine utredere. Det er derfor komiteene stiller spørsmål, det er derfor man har skriftlige spørsmål, og det er derfor man har spørsmål som dette. Det kan ikke settes et likhetstegn mellom en ekstern utredning og en utredning i det hele tatt. Det er viktig å presisere.

Hensikten med å la endringene virke i noen år før vi nærmere analyserer fergemarkedet, er å få svar på om slike konsekvenser har inntruffet, eller om det har skjedd en utvikling som vi ikke har forutsett. I bunnen av dette ligger – som jeg også har svart Stortinget i forbindelse med den pågående saken i næringskomiteen – at departementets vurdering og analyse er at dette ikke vil ha smittevirkninger eller få store konsekvenser, rett og slett på grunn av innretningen av ordningen. I analysen, som jeg allikevel mener det kan være klokt å gjøre i etterkant, kan det gjøres en sammenlikning av ramme-

vilkårene for utenriksferger i de nordiske landene samt eventuelt andre land i EØS-området.

Det som er vanskelig med å gjøre en ekstern analyse i forkant, er at spørsmålet her også dreier seg om politikutforming eller om det vil medvirke til politikendringer. Vår klare vurdering, basert på de faglige analysene i departementet, er at det ikke er grunn til å tro det. Men slike analyser vil selvfølgelig alltid være beheftet med en viss usikkerhet.

Det er også verdt å nevne at den forskriftsendringen som er varslet, er endret nettopp som en følge av høringsinnspillene som kom i vårt opprinnelige forslag. Innrammingen av forslaget nå, først og fremst hvor mange nautiske mil det gjelder, er viktig nettopp for ikke å skape et slikt press på rammebetingelsene i våre naboland.

Til slutt vil jeg for øvrig også minne om at beveggrunnen for dette er at det ble gjennomført en grunnleggende vurdering av nettopp støtteordningene for sjøfolk. Alle styrkingene som har kommet – på den maritime siden, for sjøfolk og for forskning – har vært gjennomført. Men så var vurderingen at dette var en nødvendig endring for å hindre at 2 500 arbeidsplasser i Norge ble satt i fare.

Terje Aasland (A) [12:58:53]: Jeg takker for svaret.

Aller først har jeg lyst til å gi min tilslutning til de endrede rammebetingelsene som allerede er gjennomført. De har fått Arbeiderpartiets fulle og hele støtte og har vært viktige. De er også grunnlaget for at situasjonen er annerledes nå enn på det tidspunktet da en vurderte og anbefalte endringen for omflagging fra NOR, Norsk Ordinært Skipsregister, til NIS, Norsk Internasjonalt Skipsregister. Men jeg opplever ikke at det er noe tidspress i denne saken. Sjømannsorganisasjonene har sammen med LO sendt et brev til komiteen, datert 24. april, hvor de skriver at Color Line-saken ikke har økonomisk virkning for 2018. De skriver at grunnen til dette er at prosessen knyttet til denne eventuelle endringen er svært omfattende og vil ta lang tid.

Da blir mitt spørsmål: Er statsråden enig i at det vil ta tid å få gjennomført disse endringene i henhold til det avtaleverket som er der, eller som ikke er der, og som må på plass, og slik sett ikke får noen virkning for 2018?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:59:55]: Som jeg sa: Dette er en sak som har vært varslet fra regjeringens side siden 2014–2015. Det er med andre ord en sak som har vært diskutert lenge og vurdert nøye i flere omganger, også i en ny runde nå, etter at jeg ble statsråd for dette feltet.

Det er også verdt å nevne at jeg mener det er naturlig – av respekt for Stortinget, selvfølgelig – at mens Stortinget behandler en sak om dette, iverksettes ikke noen for-

skrift, bare så det er klart. Vi avventer behandlingen i Stortinget.

Svaret på spørsmålet fra representanten Aasland er: Ja, slike endringer tar tid, men i det øyeblikket en forskriftsendring er iverksatt, er den videre prosessen opp til partene – rederiet og norske arbeidslivsregler. Det er greit å understreke at det ligger ingen føringer eller oppfordringer fra regjeringens side om hvilken vei man skal ta. Vi lager de overordnede rammebetingelsene, men dette kommer til å ta tid. Det er budsjettkonsekvenser av dette, men når de trer inn, kommer selvfølgelig an på prosessen i rederiet, hvis det blir en slik prosess.

Terje Aasland (A) [13:01:03]: Regjeringen har budsjettert med en innsparing på 33 mill. kr som en følge av den omleggingen som vi nå diskuterer. Med bakgrunn i det som statsråden nå svarer, at dette nødvendigvis vil ta tid, og ut ifra det som sjømannsorganisasjonene presiserer om forhandlingsprosesser knyttet til denne saken, og i og med at det reelt sett ikke skjer en forskriftsendring før noe senere heller, er sannsynligheten for at noe skjer i 2018, relativt liten. Det betyr i realiteten at de budsjettforutsetningene som ligger til grunn for 2018, ikke er reelle lenger.

Deler statsråden disse oppfatningene?

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:01:49]: Revidert nasjonalbudsjett kommer om ikke så lenge, og da vil man se hvilke justeringer man gjør. Men representanten Aasland sier noe viktig, nemlig om realistisk budsjettering. Det er jo det dette dreier seg om. Dette dreier seg om at budsjettene skal reflektere, i noen tilfeller, det man mener er mest sannsynlig vil skje eller ikke skje. Dette er et helt generelt poeng. Hvis premisene endrer seg, tilsier prinsippet om realistisk budsjettering at også budsjettene endrer seg. Men dette vil Stortinget bli forelagt når revidert nasjonalbudsjett kommer om ikke så lenge.

Spørsmål 13

Kjersti Toppe (Sp) [13:02:40]: «Barnevernet er kraftig kritisert av Riksrevisjonen for si håndtering av akutt-plassering av barn og unge. Bufetat har ikkje god nok tiltakskapasitet til å plassere barn i nærområdet. For den kommunale barnevernstenesta blir oppfølging av barnet vanskelegare. Bufdir har sett mål om at alle akuttplasseringar skal skje i statlege tiltak. Men alle regionar må gjennomføre private kjøp for å overhalde bi-standsplikta.

Kva vil statsråden gjere for å sikre alle barn forsvarlege akutt plasseringar?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:03:17]: Jeg vil starte med å takke representanten Toppe for at hun stiller et viktig spørsmål på et veldig komplekst felt. Dette er vanskelige saker, og jeg har lyst til å si at jeg ser veldig alvorlig på det som Riksrevisjonen har avdekket. Akuttsaker er veldig ofte krevende for de involverte, og særleg da for barna. Derfor ønsker vi, i den grad det lar seg gjøre, å unngå akutt plasseringer. I noen tilfeller er det dessverre ikke mulig. Da må man gå inn. Men vi vet at dette oppleves svært belastende for barna, og det er derfor viktig at vi går inn tidlig med forebyggende tiltak og prøver å gjøre det vi kan for å unngå en ofte dramatisk akutt plassering.

Jeg vil komme tilbake til hva vi nå gjør for å bedre situasjonen. Jeg vil først skissere kort hvilke særtrekk akutt feltet har, som gjør det spesielt krevende å gi et tilpasset tilbud til alle barn i hele landet.

Akuttsaker har et forholdsvis lite volum. Tilbudet er spesialisert. Mange kommuner forventer et tilbud i nærheten av barnets hjem, at tilbudet skal ha høy kvalitet og kompetanse, og at dette skal finnes på svært kort varsel, og da snakker vi om timer. I bunnen ligger også den vedvarende utfordringen med å rekruttere nok fosterhjem.

Det er derfor få enkle løsninger for å sikre kapasiteten i tilbudet som kommunene etterspør, i hvert fall innenfor forsvarlige økonomiske rammer. Men jeg følger nå opp de delene av akutt tilbudet der kapasitetsutfordringene er påvist. Det er det viktig for meg å understreke.

Vi jobber kontinuerlig med å rekruttere flere beredskaps- og fosterhjem, og Bufetat har hatt en sterk vekst i antall beredskapshjem de siste årene.

Noen barn blir dessverre for lenge i akutt tiltaket. Jeg ønsker at disse barna skal få et varig omsorgstilbud. Det er først og fremst viktig for barnet selv å komme til de fosterforeldrene det skal bo hos over tid, og i tillegg vil det også frigjøre kapasiteten i akutt tilbudet.

Det viktigste tiltaket er å bidra til at kommunenes arbeid med forebygging har høyest mulig kvalitet. Barnevernsreformen og regjeringens pågående satsing på kompetanseutvikling i det kommunale barnevernet vil i stor grad bidra til det.

Kjersti Toppe (Sp) [13:06:20]: Takk for svaret.

Bufdir har fastsett eit mål om at alle akutt plasseringar skal gjerast i statlege tiltak. Men alle regionar i dag må gjennomføra private kjøp for å overhalda bistandsplikta. På slutten av andre tertial 2016 budde så mange som éi av tre akutt plasserte barn i private institusjonar og privat rekrutterte fosterheimar.

Riksrevisjonens rapport slår fast at fordi det ikkje ligg føre rammeavtalar for kjøp av akutt tiltak, vert private

kjøp gjennomførte som enkelttiltak, og at enkeltkjøp utgjør ein høg risiko med omsyn til kva som er forsvarleg. Så spørsmålet mitt til statsråden er kva regjeringa gjer for å sikra at alle akutt plasseringar skjer i statleg regi og ikkje hos private.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:07:24]: Vi er opptatt av, som jeg sa, å gi et bedre og mer likeverdig tilbud til alle barn som opplever akutt plassering. Dette arbeidet skal få stor oppmerksomhet fremover.

Når det gjelder de private tiltakene, er jeg opptatt av at de nye rutine og avtalene for kjøp av akutt tiltak i fosterhjem som ble innført i 2017 tilknyttet private leverandører, nå får virke, og at vi får se resultatene av det.

Formålet med de nye rutine som regjeringen har innført, er å sikre forsvarlige tiltaksvalg og innkjøpsprosesser ved akutt plasseringer i fosterhjem knyttet til private tiltak.

Som jeg også sa, er det en stor utfordring å sikre nok kapasitet over hele landet av høy faglig kvalitet, men vi er godt i gang med å se på de merknadene som Riksrevisjonen kom med.

Kjersti Toppe (Sp) [13:08:30]: Det er jo eit overordna prinsipp i barnevernslova at ein skal leggja avgjerande vekt på barnets beste. Senterpartiet har føreslått ei nærleiksreform i barnevernet, og det er ut frå at vi veit at i 2015 var det nærmare 500 barn som måtte flytta på ein institusjon i ein annan landsdel enn der ein hadde vakse opp, og av dei barna som må flytta, er det eitt av fem barn som må flytta langt.

Årsaka til at ein del barn må flytta veldig langt, er rett og slett det kravet som regjeringa, via sine etatar, har sett til høg produktivitet og kapasitetsutnytting på institusjonar – at det faktisk er viktigare enn å plassera barn i nærleiken av heimplassen sin.

Vil statsråden gi andre signal: at barnets beste faktisk er viktigare enn kapasitetsutnyttinga på institusjonane?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:09:30]: Det er ett svært viktig førende prinsipp som trumfer alt annet i barnevernet, og det er at man skal jobbe ut fra barnets beste. Barnevernet er opptatt av, så langt det er mulig, å få tiltak for barnet i barnets nettverk, også når det gjelder geografi. Man leter nå i større grad etter å finne fosterfamilier blant familie eller venner og også tilknyttet det stedet der barnet bor.

Så må jeg si at regjeringen er opptatt av at vi har et mangfold av tiltak, både private, ideelle og statlige, over hele landet. Det mangfoldet gjør at vi har mulighet til å skreddersy et tilbud tilpasset det enkelte barn. Det jeg er litt bekymret for nå, er de signalene som Senterpartiet har kommet med, bl.a. i salen her i går, om at man aktivt vil motarbeide kommersielle private. Det er med på å bi-

dra til å redusere mangfoldet og alternativer for at vi skal kunne gi et tilbud mest mulig tilpasset det enkelte barn.

Spørsmål 14

Kari Henriksen (A) [13:10:48]: «Av Dagsavisen 17. april fremgår det at regjeringen ikke har oversikt over antall personer som mottar kontantstøtte. I statsbudsjettet for 2018 foreslo regjeringen å bevilge i overkant av 1,7 mrd. kroner til ordningen.

Er det riktig at regjeringen ikke ser behov for verken å vite selv eller å orientere storting og kommuner om hvem og hvor mange som søker og mottar kontantstøtte?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:11:17]: Nei, det er ikke riktig. Derfor ser jeg frem til at Nav om noen få dager skal publisere ny kontantstøttestatistikk. Etaten har varslet at de tar sikte på å presentere den 24. mai i år, og deretter fire ganger i året som vanlig. Nav har jo publisert kontantstøttestatistikk flere ganger i året over mange år. Grunnen til at det nå har vært en stopp i denne offentliggjøringen, er at Nav er opptatt av å forbedre og effektivisere saksbehandlingen – til glede for alle sine brukere. Derfor har man gjennomført en spesialisering av saksbehandlingen som har ført til at i en overgangsperiode har lengre saksbehandlingstid og enkelte statistikkutfordringer funnet sted.

Kari Henriksen (A) [13:12:13]: Det var godt nytt.

Det som er viktig med kontantstøtten, er jo at den virker som den skal. Vi har registrert at regjeringa har lagt vekt på en integreringsdugnad. Det trengs i aller høyeste grad for mottakere av kontantstøtte. Mor kommer ikke i jobb, barna lærer ikke norsk, og valgfriheten reduseres for disse barna og for kvinnene. Gjør det inntrykk på statsråden at det brukes så mye penger som denne ordningen har kostet, på et tiltak som beviselig ikke fører til integrering eller økt valgfrihet?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:12:51]: At Arbeiderpartiet kan bevise at kontantstøtten ikke fører til økt valgfrihet, har jeg aldri hørt før. Det er ganske ukjent for meg. Dem jeg snakker med som er mottakere av kontantstøtte, bruker den nettopp ut fra argumentet at det er viktig for familien å få lov til å bestemme hvordan omsorgen for barnet i dets første leveår skal være – at det er veldig viktig. Alle familier er forskjellige, og alle barn er forskjellige. At kontantstøtten ikke bidrar til valgfrihet, må være noe helt nytt Arbeiderpartiet har kommet på.

Det at kontantstøtte kan ha en integreringshemmende effekt, er regjeringen opptatt av å ta hensyn til gjen-

nom å styrke introduksjonskurset. Vi vil ha flere kvinner i arbeid, og vi vil styrke norskopplæringen. Det er også en viktig del av hele omsorgsbiten.

Kari Henriksen (A) [13:14:00]: Oslo byråd vil konkretisere integreringsdugnaden for å få flere kvinner i jobb og bedre språkopplæring bl.a. for barn som mottar kontantstøtte. Oslo byråd stiller altså opp for disse barna, men regjeringa gjør det ikke. Synes ministeren det er bra at lokalpolitikere bruker fellesskapets midler på en smartere måte som integrerer bedre, og som lærer barn språk tidligere, i tråd med regjeringas eget integreringsprogram?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:14:36]: Regjeringen er veldig opptatt av hvordan vi skal bedre integreringen. Derfor skal vi også snart legge frem en integreringsstrategi. Vi er opptatt av å få flere innvandrereforeldre ut i arbeid raskt. Derfor er vi opptatt av at introduksjonsprogrammet fungerer, at vi har norskopplæring for alle, og at vi ser på konkrete tiltak for å få særlig flere innvandrerammaer ut i arbeid. Vi gjør også mye for å integrere disse familiene. Barna får redusert pris i barnehagen, og vi har prøveprosjekter med reduserte priser for SFO. Men det er viktig for denne regjeringen at vi også anerkjenner at familier er forskjellige, og at barn er forskjellige. At muligheten til å ta avgjørelser til beste for sine barn fortsatt skal ligge hos foreldrene, er et viktig prinsipp for denne regjeringen.

Spørsmål 15

Nils T. Bjørke (Sp) [13:15:38]: «Inntektene i jordbruket har stupt. Hovedårsaken er økte avgifter. Av den samlede inntektsnedgangen kommer 60 pst. som følge av økte kostnader til diesel og energi. CO₂-avgiften på anleggsdiesel har økt med 45 pst. på to år. I jordbruket var det en forventning om at avgiftene for næringa ville gå ned.

Vil statsråden sørge for å redusere avgiftene for å styrke norsk matproduksjon?»

Statsråd Jon Georg Dale [13:16:29]: Budsjettnemnda for jordbruket utarbeider eit felles grunnlagsmateriale til jordbruksforhandlingane som partane legg til grunn. Der har ein rett nok registrert ein nedgang i den samla inntekta per årsverk i jordbruket frå 2016 til 2017 på om lag 1,5 pst. Dei prognostiserer med ei vidare svekking på om lag 2 pst. frå 2017 til 2018. Dersom ein ser dei siste fire åra samla, er det likevel feil at inntektsnedgangen for jordbruket er stor. Det har vore ei betre inntektsutvikling for jordbruket enn for andre grupper i samfunnet.

Årsaka til nedgangen dei to siste åra er slett ikkje auka avgifter, slik representanten Bjørke påstår i spørsmålet sitt. Det kunne han nok sjølv ha funne ut dersom han brukte fleire kjelder for spørsmålet enn avisa Nationen.

Som ein del av det grønne skatteskiftet vedtok Stortinget å auke CO₂-avgifta på mineralolje med 28 øre per liter i 2017 og 13 øre per liter i 2018. I løpet av dei to åra har difor avgifta på diesel vorte auka med om lag 41 øre per liter. Ut frå det totale forbruket av diesel i jordbruket utgjer det ein samla auke av avgifta på om lag 50 mill. kr. Budsjettnemnda har rekna ein total auke i kostnaden til diesel i jordbruket frå 2016 til 2018 på om lag 250 mill. kr. Talet for 2018 er då ein prognose. Avgiftsauken utgjer såleis ein femtedel av kostnadsauken for diesel og er slett ikkje hovudårsaka, slik representanten antyda. Budsjettnemnda har rekna ein total kostnadsauke på over 1,5 mrd. kr i jordbruket i perioden 2016–2018. Dette er det gjort greie for også tidlegare.

I tillegg til at jordbruket har fått ei auka avgift på om lag 50 mill. kr på drivstoffet sitt, har ein fått kompensert dette med om lag 55 mill. kr. Det betyr at ein ikkje har lide last av den auka avgifta, i motsetning til alle andre yrkesgrupper som har måtta betale denne rekninga sjølve.

Bøndene er sjølvstendig næringsdrivande, og landbrukspolitikken legg rammene som dei tilpassar seg innanfor. Auka prisar og auka tilskot kan gje høgare inntekter i næringa, men vi ser no at det på fleire område har vorte høgare produksjon enn det er etterspurnad. Det gjev lågare prisar og redusert inntekt. Denne overproduksjonen er ein langt viktigare grunn til at den berekna inntekta i jordbruket har falle, og bør uroa representanten Bjørke langt meir enn ein auke av ei avgift som allereie er kompensert. Korleis det går an å trekkje ei slik slutning representanten Bjørke gjer i sitt spørsmål, er for meg komplett uråd å forstå.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Nils T. Bjørke (Sp) [13:19:33]: Det har vel noko å gjera med viljen til å forstå.

Det er ikkje tvil om at auka avgift og dyrare drivstoff gjer at bønder som prøver å satsa på eigeprodusert fôr, får ei større utgift og synest det er tyngre å konkurrera enn dei som prøver å importera og gjerna satsa på importert kraftfôr i staden. Så ein viktig grunn til å klara å styrkja det som er norskproduert, er faktisk å bruka avgift.

Når statsråden seier at det er overproduksjon som er problemet, vil eg hevda at det er ei styrt utvikling frå denne regjeringa, som har fjerna alle tak på overføringar og flata ut mange strukturverkemiddel i landbruket. Det er ei bevisst handling frå regjeringa heilt frå 2014 og

fram til i dag at det har vorte overproduksjon, samtidig som dei har fjerna moglegheita for bøndene til å driva gode marknadsreguleringstiltak. Difor kunne ei avgiftslette ha vore med og hjelpt bøndene i denne vanskelege situasjonen.

Statsråd Jon Georg Dale [13:20:37]: Eg trur eg skal starte med å referere kva representanten i utgangspunktet spør om:

«Inntektene i jordbruket har stupt. Hovedårsaken er økte avgifter.»

Det er innleiinga i spørsmålet. Det er no tilbakevist, og det kan dokumenterast. Så det er altså ikkje manglande vilje til å forstå, men påstanden til representanten er faktisk feil.

Vidare påstår representanten at vi har hindra jordbruket i å marknadsregulere. Då vil eg gjerne vite kva slags endring som har kome når det gjeld marknadsordningane for mjølk og kjøt – som er dei produksjonane der det er overskot – som er gjorde av denne regjeringa. I tilfelle representanten Bjørke skulle vere i tvil, er svaret: Ingen verkemiddel har falle bort frå jordbruket på dette området. Så det hadde vore ein fordel om stortingsrepresentant Bjørke held seg til det som er etterprøvbart sant, i staden for til egne oppkomer.

Nils T. Bjørke (Sp) [13:21:41]: Eg merka meg at statsråden ikkje vil nemna utflating av tilskot og strukturverkemiddel, som er den viktigaste grunnen til overproduksjonen. Det forstår eg godt. Samtidig er det ikkje tvil om at det har vorte stramma inn i moglegheita for eksport til marknadsreguleringstiltak, slik at det er mykje verre for marknadsregulatorar i dag å kunna regulera marknaden. Det er ei av hovudutfordringane, men eg vil påstå at det er strukturverkemidla som er den tyngste biten, som gjer at me har fått overproduksjon på ein del produksjonar i dag. Det begynte med endringar av konsesjonsgrensene for kylling. Ein har fjerna alle maksgrensene for tilskot, som gjer at mange bønder har auka produksjonen meir enn det er balanse for, på importert fôr.

Statsråd Jon Georg Dale [13:22:28]: Dette er fantastisk å oppleve. Då eg starta med å svare på det første spørsmålet, var utfordringa for jordbruket at avgiftene hadde gått opp. Då eg kvitterte ut at det ikkje var tilfellet, var utfordringa at vi har endra marknadsordningane. No er det ikkje det som er svaret heller; no er det utflating av tilskot.

Dette viser at ein er ute etter å finne svar det ikkje er grunnlag for. Hovudmålsetjinga til Stortinget har vore auka matproduksjon. Når ein har som hovudmål at matproduksjonen skal auke, inneber det at det vert gjeve stimulans til at ein skal produsere meir. Det er den ei-

naste måten å få matproduksjonen til å auke på. Det har gjeve det resultatet at matproduksjonen no faktisk er høgare enn nokon gong, og det er ein krevjande marknadssituasjon.

I løpet av vel sju minutt har vi no fått tre ulike svar på det som visstnok skal vere hovudårsaka til inntektsbortfallet, men eg synest Senterpartiet bør lese Budsjettmyndas tal i staden for å prøve å finne på eigne teoriar.

Spørsmål 16

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:23:40]: «Jordbrukets samfunnsoppdrag er matvaresikkerhet. Stortingets flertall, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, beregner dette som sjølforsyningsgraden av jordbruksmat korrigert for import av fôr som er historisk praksis. Mens den er om lag 40 pst. i Norge, har Sveits, med sitt kulturlandskap en sjølforsyningsgrad på om lag 50 pst. Skal Norge se ut som Sveits, krever det økt planteproduksjon. Vi må ha beite på større arealer, ha større fulldyrka arealer, og fruktbarheten i jorda må bedres.

Hvordan vil regjeringa legge til rette for en slik utvikling?»

Statsråd Jon Georg Dale [13:24:22]: Eg deler representanten Lundteigens vurdering av at eit av dei viktigaste samfunnsoppdraga jordbruket har, er å bidra til matvaresikkerheita. Så trur eg vi alle skal vere ærlege på at Noreg neppe vil kome til å sjå ut som Sveits, uavhengig av politisk stimulans, av følgjande årsaker: Sveits er eit lite land – omtrent på storleik med Trøndelag i areal, dei er åtte millionar innbyggjarar, dei ligg i ei heilt anna klimasone, og dei lever langt tettare på marknaden enn det norske jordbruket gjer. Men det er heilt rett at dei har relativt god utnytting av arealressursane sine i Sveits. Det er likevel ikkje sannsynleg at Noreg, med våre klimasoner, lågare innbyggjartal, større avstand til marknaden og ikkje minst eit langt større landareal, kan klare å oppnå det same.

Likevel er det viktig å utnytte grasressursane våre. Difor vil eg – før eg går inn på kva vi skal gjere dei komande åra – seie litt om kva vi har gjort. Vi har f.eks. styrkt grunnlaget for utmarksbeite. Det bidreg til å halde kulturlandskapet ope, og det stimulerer dei som har grasbasert husdyrproduksjon, til å utnytte utmarka til matproduksjon, og med det også redusere behovet for andre førkjelder. Vridinga frå innmarksbeitetilskot til utmarksbeitetilskot var Senterpartiet imot.

Det andre vi har gjort, er å forsterke kanaliseringspolitikken for å halde oppe kornareala og slik auke planteproduksjonen, som er ein vesentleg premiss i spørsmålet frå representanten Lundteigen. Men viss vi skal få

til å auke kornareala, må det på marginen verte mindre lønsamt å leggje om til gras. Difor har ein forsterka arbeidsdelinga på korn og grovfôr mellom dei landsdelane som har klimatiske forhold for det. Det var Senterpartiet imot.

Det tredje vi har gjort, er knytt til at viss ein skal få utnytta dei norske grasressursane, må det på marginen verte gunstigare å bruke grovfôr i staden for kraftfôr. I mange regionar er konkurransekrafta til grovfôr ganske god. På Vestlandet ser ein likevel indikasjonar på at det på marginen kan vere billigare å nytte kraftfôr. Det gjorde at vi f.eks. i fjorårets jordbruksoppdrag la til grunn ein auke i kraftfôrprisen. Det var Senterpartiet imot.

Dei komande åra skal vi fortsetje med dei grepa som verkar, for å styrke produksjonsgrunnlaget. Eg trur ikkje eg og representanten Lundteigen er så veldig ueinige om historieforteljinga her, men det hadde vore ein fordel om representanten Lundteigen hadde gjennomslag i sitt eige parti.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:27:25]: Det som er interessant nå, er at statsråden bak alle orda sier at han er enig i den virkelighetsbeskrivelsen jeg gir. Det betyr altså innholdet i samfunnsoppdraget. Det er matvaresikkerhet, at matvaresikkerhet henger nøye sammen med planteproduksjon, og at vi har store muligheter til å øke planteproduksjonen i Norge, og dermed ha et kulturlandskap som er innbydende på en helt annen måte enn det vi får i dag, fordi areal i bruk går ned hvert eneste år. Det er et faktum.

Da er mitt vidare spørsmål: Vil statsråden ta initiativ til å følge den historisk lange linja der det å investere i jord, altså grøfting, nydyrking og sperregjerder, blir en samfinansiering mellom staten og den enkelte gårdbruker, sånn at det blir lønnsomt å øke arealet?

Statsråd Jon Georg Dale [13:28:30]: Det er først og fremst slik at jorda er det viktigaste grunnlaget for å oppretthalde gardsdrifta, med andre ord for jordbruksproduksjonen.

Det bør framleis vere lønsamt i Noreg å gjere fornuftige investeringar, heilt utan tilskot for å gjere det. Men tilskotsystemet bidreg også til å stimulere til dette, som f.eks. gjennom fjorårets jordbruksoppdrag, då tilskotet til å gjennomføre grøfting vart dobla. Staten bidreg til dette, men det må vere lønsamt å gjere den typen fornuftige investeringar i eiga jord.

Så har representanten Lundteigen heilt rett i at eg gjerne skulle ønskt at vi kunne bruke større delar av arealressursen vår. Problemet no er at marknadssituasjonen for dei grovførbaserte husdyrproduksjonane i stor grad er nådd. Det betyr at ein ikkje får meir beiting over tid utan at fleire beitar. Då må vi ha avsetnad av kjøt. Det har vi per definisjon ikkje no.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:29:35]: Fasiten i dette er at jordbruksarealet går ned på tross av de ordninger som er. Det er beslutninger som tusenvis av gårdbrukere tar – at en finner det interessant å bruke mindre areal. Det er altså ikke lønnsomt. Investeringsmidlene til jord må opp, sånn at en får snudd den trenden. Det er ikke minst viktig i Nord-Norge og på Vestlandet, som gode eksempler.

Så sier statsråden at en kunne ønske å bruke mer av arealressursen, men at det ikke er mulig når en har overproduksjon. Da er vi jo tilbake til hovedpoenget, nemlig hva som er samfunnsoppdraget. Samfunnsoppdraget er matvaresikkerhet. Øker en matvaresikkerheten fra 42 pst. til 50 pst, legger en til rette for et produksjonsvolum i norsk planteproduksjon av stor dimensjon. En erstatte altså det importerte føret og det importerte melet med det naturlig produserte kornet og gresset i Norge. Er statsråden enig i logikken min?

Statsråd Jon Georg Dale [13:30:40]: Eg trur i alle fall eg er vel så einig i den logikken som Senterpartiet viser, ettersom dei f.eks. stemte imot auken i kraftförprisen, som eg føreslo i fjor for å betre grunnlaget for dette.

Men det er samtidig grunn til å vere konsekvent i re-sonnementa. Eg er for at vi skal ha høg utnytting av jordressursen. Drenering fungerer for det, det betrar avlingane. Men det er klart at viss avlingane går opp på dei mest produktive jordbruksareala våre, men marknadssituasjonen ikkje betrar seg så ein får omsett varene, aukar risikoen for arealavgang som ein direkte konsekvens av det. For dei mest produktive areala vert endå meir produktive, og dei mindre marginale områda vert dyrare å drive per avling, per definisjon.

Dette er eit evig paradoks som politikken nok gjerne skulle reparert på, men som det ikkje er veldig enkelt å finne mekanismar for å unngå.

Spørsmål 18

Presidenten: Dette spørsmålet, frå Kjersti Toppe til eldre- og folkehelseministeren, er overført til helseministeren som rette vedkomande.

Kjersti Toppe (Sp) [13:31:58]: «Eldre pasienter er den pasientgruppen som i dag blir sterkest rammet av regjeringens sykehuspolitikk, med kutt i døgnbehandling og korte liggetider. Mange eldre skrives for tidlig ut fra sykehus og opplever hyppige reinnleggelser og uverdige forflytninger mellom hjem, sykehus og sykehjem. Halvparten av liggedøgnene som er kuttet de siste årene, rammer personer over 80 år.

Hva vil landets eldreminister gjøre for å sikre eldre pasienter et verdig sykehustilbud, og vil statsråden kreve stopp i nedbygging av sengeplasser?»

Statsråd Bent Høie [13:32:44]: Vi har et godt sykehustilbud – også til eldre pasienter. Det store flertallet av eldre pasienter benytter seg av spesialisthelsetjenestens tilbud. Noe av det viktigste, særlig for eldre med svak helse, er rask tilgang til tjenester av god kvalitet. Derfor er arbeidet med å redusere ventetidene også viktig for de eldre pasientene.

Vi står foran en stor utfordring i tiårene framover som følge av den demografiske utviklingen. Vi er nødt til å endre oss for å møte utfordringen.

Nye behandlingsformer og bedre organisering kan gi et bedre tilbud til pasientene, kortere sykehusopphold og bedre utnyttelse av sengekapasiteten. Mer dagbehandling og poliklinisk behandling gjør at pasientene får en mer desentralisert behandling nærmere der de bor. De kan reise hjem og få oppfølging hjemme i stedet for å bli lagt inn på sykehus. Det er bra for pasientene – spesielt for eldre pasienter.

Dette innebærer at behovet for senger har avtatt innen mange fagområder selv om flere pasienter blir behandlet. Antall sykehussenger er redusert i de fleste land i Europa de siste ti årene. Sverige og Danmark har færre senger per 1 000 innbyggere og kortere liggetid enn Norge.

Det er positivt at det skjer nye måter å drive pasientbehandling og organisering på, og at dette bidrar til at flere får hjelp. Det er viktig å understøtte denne utviklingen for også å få en bærekraftig helsetjeneste i framtiden. Samtidig er det viktig å følge nøye med på utviklingen, særlig for en sårbar pasientgruppe som eldre er, med sine mange og sammensatte lidelser.

I utviklingsplanene som nå utarbeides for sykehusene, inngår framskrivning av behovene, og hvordan tilbudet må utvikles og tilpasses i tråd med dette. I dette arbeidet skal også kommunene involveres. Risiko- og mulighetsanalyse skal gjøres sammen med dem som endringene angår, og analysen skal dekke både sykehusenes og kommunenes perspektiv.

Målet er å få en best mulig pasientbehandling og en spesialisthelsetjeneste tilpasset dette, innenfor de rammene og tilgang på helsepersonell som er framover. Behovet for døgnbehandling for de eldste pasientene inngår i dette.

Regjeringen skal også om kort tid legge fram en egen kvalitetsreform for eldre, under overskriften Leve hele livet. I denne reformen inngår også tilbud i spesialisthelsetjenesten.

Kjersti Toppe (Sp) [13:35:18]: Det eine spørsmålet mitt var om statsråden ville krevja stopp i nedbygginga av sengeplassar. Etter det eg oppfatta som svaret frå statsråden, vil ikkje regjeringa gjera det, og nedbygginga av sengeplassar på norske sjukehus skal fortsetja. Eg vil visa til det som står i gjeldande Nasjonal helse- og sjukehusplan om akkurat dette. Det står ordrett:

«Selv om trenden med overgang til mindre belastende behandlingsformer fortsetter, er det grunn til å tro at eldre også framover vil ha et større behov for døgnbehandling sammenlignet med yngre pasienter. For gruppen over 65 år er det beregnet at behovet for døgn- og dagbehandling vil øke med cirka 60 prosent fram mot 2030. Dette betyr økt behov for sengekapasitet.»

Dette altså ifølgje regjeringa.

Då rimar det etter mitt syn dårleg at statsråden seier at nedbygginga av sengeplassar kan fortsetja.

Statsråd Bent Høie [13:36:17]: Både de føringene som ligger i Nasjonal helse- og sykehusplan og det bergringsgrunnlaget som representanten her viser til, skal også ligge til grunn for sykehusenes arbeid med utviklingsplanene fram mot 2035. Da vil de ulike regionene selvfølgelig også måtte ta hensyn til den demografiske utviklingen og det faktum at eldre pasienter også har større behov for sykehustjenester enn andre pasienter, når de planlegger for sin egen kapasitet og behovet for utvikling fram mot 2035.

Men så må de også selvfølgelig ta hensyn til den medisinske utviklingen, og der ser vi en utvikling mot mindre behov for innleggelse, at mer kan gjøres gjennom dagbehandling, og at det i større grad blir medikamentell behandling i stedet for kirurgiinnleggelse, slik man har sett innen f.eks. revmatologi. Det er store endringer som også selvfølgelig påvirker dette, i tillegg til den demografiske utviklingen.

Kjersti Toppe (Sp) [13:37:20]: Det er uforståeleg at ein skal sikra auka kapasitet for sengeplassar ved å leggja ned sjukehussengar i fortsetjinga. Og til dette med at det skal skje ein utviklingsplan i samarbeid med kommunane: Vi har eit nyleg eksempel frå i dag på at OUS kanskje vedtek eit nytt sjukehus, der ein kuttar 150 000 døgnplassar, der 50 000 skal skje via effektivisering og 50 000 ved at pasientane skal overførast til kommunen, utan at kommunen veit nokon ting om det før vedtaket vert fatta. Dette går aller mest ut over eldre pasientar, som er dei som har størst behov, som er storforbrukarar av sjukehusenester, og som då må oppleva uverdige behandlingar med tidleg utskriving osv.

Ser ikkje statsråden at ei slik utvikling vil vera ein risiko for eldre pasientar?

Statsråd Bent Høie [13:38:20]: Det er derfor jeg har vært veldig tydelig overfor helseregionene om at når de nå driver sitt utviklingsarbeid fram mot 2035, skal de legge Nasjonal helse- og sykehusplan til grunn for det arbeidet, og de skal også basere det på best mulig oppdaterte tall og en vurdering av utviklingen i sin region. Det forventer jeg at alle gjør, også Oslo universitetssykehus, og ikke minst at de også har et samarbeid med kommunen og involverer de berørte kommunene i sitt arbeid.

Så er det mange ulike faser av den typen arbeid, men det er et veldig klart krav at også kommunene skal være involvert i og informert om det utviklingsplanarbeidet som pågår.

Spørsmål 19

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Ole André Myhrvold til klima- og miljøministeren, vil verta svara på av forskings- og høgare utdanningsministeren på vegner av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:39:25]: Jeg var litt i undring om hvilken statsråd som skulle få spørsmålet om støy, for det er jo sektorovergripende, støy kan vi oppleve overalt, men det ble miljøministeren:

«25. april markeres den internasjonale støyfrie dagen over hele verden. Hensikten er å skape oppmerksomhet om tiltak mot støy som påvirker vårt samfunn, vår velferd og vår helse. Dagen minner om viktigheten av en målrettet innsats mot støy. Stortinget har vedtatt en nasjonal handlingsplan mot støy. SSB har rapportert at antall støyplagede etter dette har økt betydelig.

Hvilke konkrete mål har regjeringen for å snu utviklingen, og hvordan vil den sørge for en bred, målrettet innsats mot støy?»

Statsråd Iselin Nybø [13:40:21]: Det er et nasjonalt mål at antallet støyplagede skal reduseres med 10 pst. innen 2020 i forhold til 1999. Utviklingen viser allikevel, som også representanten peker på, at det kan bli vanskelig å nå det fastsatte målet for støy innen 2020.

Jeg er enig med representanten i at det er viktig med en målrettet innsats mot støy. Samferdselssektoren står for nesten 90 pst. av de registrerte støyplagene og veitrafikken alene for nærmere 80 pst. Det er derfor et særlig behov for tiltak innenfor den sektoren og spesielt rettet mot veitrafikken.

Det nasjonale støymålet ble fastsatt i 2007, i St.meld. nr. 26 for 2006–2007. Det er et ambisiøst mål. Mange av de mest støyutsatte boligene har fått fasadeisolering og støyskjerming, men for å nå målene må vi i tillegg redu-

sere støyen der den oppstår. For å få ned støyen er det viktig med støysvake veidekker, motorer og bildekk.

Det er også viktig å legge til rette for en langsiktig areal-disponering som bidrar til å forebygge støyproblemer. Forebygging gjennom riktig arealbruk er sannsynligvis det mest kostnadseffektive tiltaket mot støy.

Fortetting og sammenhengende byutvikling kan i en del tilfeller innebære at støyfølsom bebyggelse legges inntil høytrafikkerte veier eller andre støykilder. Det kan da oppstå konflikt mellom målsettingen om utvikling av kompakte byområder og nasjonale målsettinger om å begrense og redusere støyplager. Samtidig vil en kompakt byutvikling redusere transportbehovet. Nullvekstmålet skal sikre at veksten i persontransporten i storbyområder skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Sammen med utvikling av ny teknologi som mer støysvake bildekk og kjøretøy vil målet om nullvekst i antall bilreiser være med på å redusere antallet støyutsatte på sikt.

Det nasjonale målet om 10 pst. reduksjon i støyplager innen 2020 forutsetter også en kombinasjon av nasjonale og internasjonale initiativer. Det må utvikles virkemidler og gjennomføres tiltak nasjonalt, og internasjonalt må det utvikles og stilles krav om betydelig mer støysvake bildekk og kjøretøyer.

Nasjonale tiltak omfatter bl.a. legging av støysvake veidekker, fartsreduksjon på vei, tiltak for å fremme salg av støysvake bildekk, tiltak knyttet til jernbanestrekninger, økt fokus på støysvake infrastrukturkomponenter i fornyelses- og utbyggingsprosjekter, og eventuell utskifting av bremseklosser på godstog, støyskjerming og fasadetiltak. Tallene fra SSB forteller oss at disse tiltakene allikevel ikke er tilstrekkelig for å redusere støyplagene.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:43:26]: Takk for svaret.

Dette med trafikkstøy er riktig – og arealeffektivitet. I disse dager er de største norske kommunene i gang med å utarbeide nye handlingsplaner mot støy, men de opplever usikkerhet rundt de overordnede premisene for dette arbeidet. Samtidig vet vi at regjeringen jobber med en evaluering av retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging, altså den såkalte T-1442-forskriften, og det er et nøkkeldokument i samfunnsutviklingen mot støy. Men resultatet av evalueringen er uvisst. Er statsråden enig i at et sånt dokument er et viktig verktøy for kommunene, og hva vil regjeringen gjøre for å sikre et best mulig grunnlag for rullering av kommunenes handlingsplaner mot støy?

Statsråd Iselin Nybø [13:44:14]: Det foreligger en handlingsplan som gjaldt ut 2015, og den er foreløpig ikke oppdatert fordi regjeringen ønsker et bedre kunnskapsgrunnlag i bunnen. Det jobbes nå med å framskaf-

fe det. Mange av de tiltakene som er i den eksisterende planen, er også aktuelle framover.

Som representanten også var inne på, er utgangspunktet at det er sektoransvaret som gjelder. Det betyr at de ulike sektordepartementene også har hovedansvaret for å sikre reduksjon av støyplager innenfor sin egen samfunnssektor, og jeg nevnte i mitt svar at samferdsel kanskje er den sektoren med de største utfordringene på dette området. Det henger jo også sammen med den jobben som kommunene har, ikke minst med tanke på arealdisponering og planleggingen knyttet til det.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:45:16]: I dag tidlig – og det blir litt mer i statsrådets gate – kunne vi høre på NRK Dagsnytt at arealeffektivitet og fortetting førte til at man i regjeringskvartalet går fra cellekontor til åpne landskap. Vi fikk høre en forsker i Sogn og Fjordane som sto i fare for å måtte oppgi sitt kontor. Det er annen type støy, men den er likevel plagsom og kan være helsebegrensende, og beviselig fører den også til mindre effektivitet – bortimot 10 pst. der det er gjort forsøk. Hvordan vil regjeringen sikre at de som blir sittende i åpent kontorlandskap i det nye regjeringskvartalet, oppnår fortsatt effektivitet og får et arbeidsmiljø som er støyskjermert?

Statsråd Iselin Nybø [13:46:11]: Når det gjelder utformingen av det nye regjeringskvartalet, må stortingsrepresentanten rette det spørsmålet til kommunalministeren, som er rette vedkommende.

Men som representanten er inne på, er dette en diskusjon som skjer i store deler av offentlig sektor, også den delen av offentlig sektor som jeg styrer, ikke minst universitetene og høyskolene som får nye campuser, som bygger om. Der er det en stor debatt som pågår. Det er viktig at vi også tar hensyn til det som går på støyplager og gjør grep for å redusere det så godt det lar seg gjøre. Så dette er en debatt som pågår, og som sikkert kommer til å pågå. Vi kan gjøre noen konkrete tiltak der, men det er folk som kommer til å måtte flytte fra et kontor og over i et landskap.

Men akkurat når det gjelder det nye regjeringskvartalet, må representanten rette det spørsmålet til kommunalministeren.

Spørsmål 20

Marit Arnstad (Sp) [13:47:23]: Mitt spørsmål går til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Sikkerhetsmyndighetene har uttrykt sterk bekymring over mangelen på IT-kompetanse til å beskytte nasjonal sikkerhetsgradert informasjon som skal være underlagt nasjonal kontroll. Situasjonen skal være så kri-

tisk at det ikke finnes norske borgere innen kryptologi på doktorgradsnivå som kan sikkerhetsklareres til å utføre slike oppgaver.

Hvilke konkrete tiltak har regjeringen iverksatt og planlagt for å bygge opp denne type kompetanse slik at rikets sikkerhet ivaretas?»

Statsråd Iselin Nybø [13:47:55]: Regjeringen er opp-tatt av at vi innretter våre utdanninger og vår forskning på en slik måte at sentrale kompetanse- og kunnskaps-behov for landet sikres. Vi er klar over at det kan være utfordringer knyttet til å dekke framtidens behov for avansert IKT-sikkerhetskompetanse, men nettopp fordi vi er klar over denne utfordringen, er vi i gang med en rekke tiltak som vi også vil følge opp i årene som kommer. Jeg vil i svaret mitt nå fokusere mest på det som gjøres innen høyere utdanning, forskerutdanning og forskning, men det er viktig å ha med seg at dette er sammensatte utfordringer som krever tiltak både på kort og på lang sikt.

Det er viktig at vi gjør noe med utdanningskapasite-ten, men veien fram til det å bli en erfaren kryptolog er ganske lang. Hva som gjøres på mer kort sikt, er belyst bl.a. i et skriftlig svar fra justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen 15. desember 2017, på spørsmål 530 fra representanten Ketil Kjenseth, om hva som gjøres for å skaffe flere personer med norsk statsborgerskap med doktorgradskompetanse innen kryptologi. Her vises det bl.a. til Nasjonal sikkerhetsmyndighets arbeid for å bygge kompetanse innen kryptologi, og med det også tett kontakt og samhandling med academia nasjo-nalt og internasjonalt.

Universiteter og høyskoler har som en viktig del av sitt samfunnsoppdrag å følge de behovene som samfun-net har for kompetanse i arbeidslivet når de utformer sine studieprogrammer og utdanner sine kandidater. Videre må også alle forskningsaktører i Norge bidra til å utvikle kunnskapen om sentrale samfunnsutfordringer. Dette er ting som både er og vil bli belyst i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.

Det er viktig med generelt gode rammebetingelser for høyere utdanning og forskning, slik at aktørene kan løse dette oppdraget på en god og fleksibel måte. I tillegg har regjeringen stilt opp med målrettede satsinger på konkrete enkeltområder der vi ser at det har vært behov for en ekstra innsats. IKT-sikkerhet og kryptologi er nettopp et slikt område, og kapasiteten har blitt styrket gjennom flere særskilte satsinger. For eksempel ble det i forbindelse med statsbudsjettet for 2018 tildelt 500 nye studieplasser til IKT-utdanning, med en særskilt føring om at IKT-sikkerhet, inkludert kryptologi, skal priorite-res. De 500 plassene kommer i tillegg til 750 plasser som

ble tildelt i 2017, noe som til sammen vil gi 5 000 studie-plasser totalt, ettersom det årlige opptaket øker.

Marit Arnstad (Sp) [13:50:56]: Det er riktig, vi snakker om kritisk viktig kompetanse for Norge. Det er urovekkende når en leser i avisene – like etter nyttår – at Norge snart ikke kan vokte statshemmeligheter, at Nasjonal sikkerhetsmyndighet varslers om svært mange dataangrep mot norske bedrifter og offentlige etater, og at det også antagelig er ganske høye mørketall. Så er det slik at å bygge opp denne typen kompetanse både er ressurskrevende og tidkrevende. Noen forsvinner fordi de fristes av andre ting enn å gå inn i academia og ta et doktorgradsløp, og det å rette dette – på en måte – inn mot den prosessen man ønsker, kan være vanskelig.

Jeg synes det er viktige ting statsråden peker på, men jeg må få lov til å spørre: Hvordan skal vi bygge opp et miljø med en kritisk masse, og er det noen tanker fra regjeringens side om spesifikt å fokusere på å bygge opp akkurat disse miljøene?

Statsråd Iselin Nybø [13:51:59]: Jeg mener for det første at de tiltakene regjeringen har gjort med studie-plasser, er viktig. Jeg mener de tiltakene vi har gjort med ph.d.-stipendiater, er viktig. Men vi må jo også erkjenne at det tar en god stund fra man begynner på et studium til man er ferdig utdannet og har den spiss-kompetansen som noen av disse miljøene trenger.

Det er slik at noen skal være i academia og fortsette forskningen og jobbe som forskere, mens andre skal ut i næringslivet. Så her er det viktig at vi både sørger for at vi har forskerkompetanse og at næringslivet vårt får tilgang på den kompetansen som trengs. Her må det være et samspill mellom regjeringen, som her bevilger studie-plasser og ph.d.-plasser, og institusjonene selv, som også må ta det ansvaret de har.

Dette vil også måtte handle om videre- og etterut-danning av de menneskene som næringslivet har ute hos seg selv, for det er klart at det er mye folk med kom-petanse der ute, som også vil «fylle på» og gjøre viktige oppgaver.

Marit Arnstad (Sp) [13:53:06]: Jeg er ikke uenig i noe av det statsråden sier, men jeg har lyst til å peke på et par punkter i tillegg. Det ene er: Jeg tror dette området er et av de områdene der en må tenke litt nasjonalt, altså bygge opp nasjonale miljøer som kan bidra både til utdanning og rekruttering. Og i den grad man snakker om diskriminering nasjonalt, tror jeg dette er et av de områdene der en er nødt til å tenke på det.

Det andre er: Sjøl om det er – på en måte – balanse her mellom næringslivet og utdanning og academia, synes jeg nok Kunnskapsdepartementet har gjort jobben sin, altså når det gjelder studieplasser og rekruttering, men

her vil det jo være behov også hos andre departement. Både Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet vil ha behov, og antagelig også Samferdselsdepartementet. Så spørsmålet er om en kan få et bedre samarbeid mellom departementene, slik at departementene sammen kan bidra, også når det gjelder å løfte etterspørselen etter denne typen kompetanse og kunnskap.

Statsråd Iselin Nybø [13:54:00]: Til det siste først: Det er helt riktig, her er det også et sektoransvar, og her er det sektorer som har stort behov for den kompetansen, som må ta et ansvar for å løfte det, og det opplever jeg også at blir gjort. Samtidig skal vi være ærlige på at vi alltid kan bli bedre. Jeg er glad for at representanten viser til det å tenke nasjonalt, at dette er en type utfordring vi står overfor som ikke nødvendigvis kan løses bare ved lokale tiltak på hvert enkelt sted, men at vi må bygge opp sterke kompetansemiljøer. Jeg mener at vi har gode kompetansemiljøer i dag. Ett eksempel er NTNU Gjøvik og CCIS-miljøet der, som har fått tilført både studieplasser og stipendiater, hvis jeg ikke husker helt feil, og er et godt eksempel på det jeg mener er et sterkt nasjonalt miljø, men som også har potensial for å utvikle seg videre.

Spørsmål 21

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:55:11]: «I en tid der alle virksomheter er avhengige av digitaliserte løsninger, er tilgangen på kompetanse innen IT-sikkerhet avgjørende. Det har lenge vært et problem for både næringslivet og offentlig forvaltning å skaffe IKT-sikkerhetspersonell generelt og kryptologer spesielt. Dette er kompetanse som er helt avgjørende i kampen mot spionasje, sabotasje og terror.

Hvilke tiltak vil regjeringen sette i verk slik at utdanningsinstitusjonene faktisk prioriterer utdanning av kryptologer?»

Statsråd Iselin Nybø [13:55:47]: Først av alt vil jeg gjerne vise til svaret jeg ga på foregående spørsmål fra representanten Arnstad. Regjeringen er opptatt av at vi innretter vår utdanning og vår forskning på en slik måte at sentrale kompetanse- og kunnskapsbehov for landet blir sikret. Vi er klar over at det er en utfordring knyttet til å dekke de behovene som ligger der i framtiden når det kommer til avansert IKT-sikkerhetskompetanse, og det er nettopp derfor vi har satt i gang disse tiltakene for å følge opp i årene som kommer.

Universitetene og høyskolene har som en viktig del av sitt samfunnsoppdrag å sørge for å levere kandidater med den kompetansen som arbeidslivet trenger, og alle forskningsaktører i Norge må være med og bidra til å ut-

vikle den kunnskapen som sentrale samfunnsutfordringer tilsier at vi må ha. Jeg vil vise til den langtidsplanen for forskning og høyere utdanning som foreligger, men også til den revideringen som vi holder på med nå, og som vil bli lagt fram til høsten.

Det er viktig med generelt gode rammebetingelser for høyere utdanning og forskning, slik at aktørene kan bygge kompetansemiljøer og løse sitt samfunnsoppdrag på en fleksibel og god måte. Regjeringen har også stilt opp med målrettede og konkrete satsinger på dette området, og jeg vil bare gjenta det jeg sa til representanten Arnstad, at i 2018-budsjettet ble det tildelt 500 nye studieplasser til IKT, med en særskilt føring om at IKT-sikkerhet, herunder kryptologi, skulle prioriteres. De 500 plassene kommer i tillegg til de 750 plassene som ble tildelt i 2017. Det gir totalt 5 000 studieplasser. Det har vært en økning i antall studieplasser som er ganske betydelig de siste årene. Det er positivt å se at søkertallene øker, det er viktig for at vi skal kunne sikre at det er godt kvalifiserte søkere som kommer inn på disse studiene.

Regjeringen har prioritert forskerutdanning høyt, og vi overoppfyller langtidsplanens mål om rekrutteringsstillinger. Av nye stillinger som er tildelt gjennom statsbudsjettet for 2018, totalt 61, er 22 øremerket IKT med vekt på IKT-sikkerhet, inkludert kryptologi. Det satses også på forskning på området, bl.a. gjennom Forskningsrådets program IKTPLUSS, der det er bevilget 150 mill. kr innenfor satsingsområdet Et trygt informasjonssamfunn, og der det i 2018 følges opp med en ny utlysning på 200 mill. kr. Målet er å utvikle kunnskap, teknologi og perspektiver som er nødvendige for å redusere digitale sårbarheter.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:58:56]: Jeg takker for svaret. Det er ingen tvil om at spørsmålet og svaret her henger sammen med foregående representants spørsmål, men jeg prøver å nyansere litt likevel.

Som statsråden også peker på, er det etterspørselen etter kompetanse vi er opptatt av. NIFU-rapporten som kom i fjor, pekte på at det i 2030 vil være mer enn 4 000 ubesatte stillinger innen IKT-sikkerhet i Norge, og Global Information Security Workforce Study viser at innen 2022 vil det være 1,8 millioner personer som mangler globalt. Da lurar jeg på om statsråden, utover behovet for å fortsette opptrapping av nettopp de studieplassene som statsråden peker på, ser behov for å integrere IKT-sikkerhet som et obligatorisk fag på alle IKT-utdanninger.

Statsråd Iselin Nybø [13:59:51]: Jeg har ikke lyst til på stående fot å si at vi skal gjøre IKT-sikkerhet obligatorisk, men jeg er opptatt av at våre utdanningsinstitusjoner skal ta sitt samfunnsoppdrag på alvor, og at de skal vurdere i hvor stor grad det er nødvendig å imple-

mentere IKT-sikkerhet i sine IKT-utdanninger, og i så fall hvilke av utdanningene det er naturlig å implementere det i. Jeg er helt sikker på at det til en viss grad skjer allerede i dag, men jeg mener at utdanningsinstitusjonene selv er de nærmeste til å vurdere hvordan det kan gjøres, og om det er nødvendig og hensiktsmessig. De har et viktig samfunnsoppdrag i å sørge for at de kandidatene som kommer ut i andre enden, innehar den kompetansen som landet vårt trenger, og som arbeidslivet vårt trenger.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:00:51]: Det er ingen tvil om at IKT-sikkerhet henger tett sammen med den digitaliseringen vi ser generelt i samfunnet. Derfor er det en veldig interessant problemstilling å diskutere videre. Utover det peker jo også statsråden på etter- og videreutdanningsplasser. I NIFU-rapporten fra i fjor, som jeg nevnte i stad, er det trukket fram at det er påfallende få etter- og videreutdanningsplasser innen IKT-fag generelt og enda færre innenfor IKT-sikkerhet spesielt. Da lurer jeg på om statsråden vil ta initiativ overfor UH-sektoren for å etablere flere tilbud innen etter- og videreutdanning og på den måten øke tilfanget av kompetanse på feltet.

Statsråd Iselin Nybø [14:01:35]: Jeg kan forsikre representanten om at når det gjelder IKT, IKT-sikkerhet og digitalisering, er det for det første noe som jeg opplever at flere statsråder er opptatt av. Det handler jo også om sektoransvaret til den enkelte statsråd, og som representanten Arnstad nettopp nevnte, er dette også relevant for justissektoren, samferdselsektoren og flere. Så dette er et ansvar som vi ikke kan ta alene i Kunnskapsdepartementet. Dette er noe som også sektorene må ta ansvar for.

Vi er nå i gang med en reform som heter Lære hele livet. Etter- og videreutdanning er noe som kommer til å bli enda mer aktuelt i framtiden, for dagens arbeidstakere kommer til å trenge faglig påfyll. Det handler også om å sette de arbeidstakerne man har, i stand til å løse de utfordringene som ligger der. Hvis det er snakk om penger, må jo det komme i budsjettene framover, men det foregår også et godt arbeid i institusjonene i dag når det gjelder videre- og etterutdanning. Jeg oppfatter også at våre utdanningsinstitusjoner er spesielt opptatt av teknologi.

Spørsmål 22

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Marit Knutsdatter Strand, er stila til forskings- og høgare utdanningsministeren, men er overført til kunnskaps- og integreringsministeren som rette vedkomande. Til alt overmål vert det svara på av forskings- og høgare ut-

danningsministeren på vegner av kunnskaps- og integreringsministeren, som er bortreist. Så lat oss leva for kvarandre!

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:03:28]: Sånn kan det altså gå! Spørsmålet lyder:

«Regjeringen samlet statlige tilskudd til fagskoler i Kunnskapsdepartementet, og ville via dialog og lovgivning sikre gode vilkår for fagskoleutdanning i tråd med regionale og nasjonale kompetansebehov. Fagskoletilbudet i landbruksfag oppleves som relevante, nødvendige og etterspurte.

Hva gjør at enkelte landbruksfag ble godkjent som tekniske fag tidligere, men ikke i dag, og hvem skal måtte betale for at denne nye praksisen går ut over fagskoletilbudet innen landbruksutdanningene?»

Statsråd Iselin Nybø [14:04:06]: Fram til 2009 ble det gitt statlig tilskudd til fylkeskommuner som tilbød teknisk og maritim fagskoleutdanning. Landbruksfag var ikke omfattet av den tilskuddsordningen.

Tilskuddet til teknisk og maritim fagskoleutdanning ble innlemmet i fylkeskommunenes rammetilskudd i 2010. I perioden 2010 til 2017 har disse midlene blitt holdt utenom utgiftsutjevningen i inntektssystemet og fordelt mellom fylkeskommunene basert på studenttall to år tidligere. Andre offentlige fagskoletilbud ble enten finansiert av fylkeskommunens frie inntekter eller av andre statlige tilskudd.

Et utdanningstilbud innenfor landbruksfag i Akershus ble ved en feil inkludert i grunnlaget for fordeling av midlene til tekniske fagskoletilbud i 2015, og det har siden blitt opprettet andre tilbud innenfor landbruksfag som ikke har blitt tatt med i grunnlaget for fordeling av midlene.

Fagskoleutdanningene skal være yrkesrettet og utvikles i nært samarbeid med næringslivet. Fylkeskommunene og de kommende regionene er nærmest til å vurdere det regionale kompetansebehovet og skal derfor ha forvaltningsansvaret for fagskoleutdanningene.

Regjeringen har innført en ny finansieringsmodell for statlige tilskudd til fagskoler, der fylkeskommunen selv kan prioritere hvilke fagskoletilbud som bør få tilskudd i det enkelte fylket. Hvis fylkeskommunene ønsker å prioritere landbruksfag, kan de gjøre det. En del av tilskuddet til fylkeskommunene er fra 2018 resultatbasert, dvs. at jo flere fagskolepoeng som avlegges i fylket, jo høyere blir tilskuddet, og alle de fylkeskommunale fagskoletilbudene, inkludert landbruksfag, telles med når det resultatbaserte tilskuddet skal beregnes.

Regjeringen ser på fagskolene som en viktig brikke i framtidens arbeidsliv, hvor målet er at vi alle skal lære hele livet. Fagskolene tilbyr både yrkesrettede grunnutdanninger og videreutdanninger som næringslivet

har behov for. Regjeringen satser derfor på fagskoleutdanningene og tildeler i 2018 midler til over 600 nye studieplasser. Vi har også lyst ut 35 mill. kr i utviklingsmidler, som bl.a. skal bidra til å øke kvaliteten i fagskoleutdanningene og sørge for at de er i samsvar med lokale kompetansebehov.

Omleggingen av finansieringen av fagskoleutdanningene har derfor ikke redusert fylkeskommunenes mulighet til å finansiere landbruksutdanningene. Den muligheten har blitt styrket.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:07:00]: Jeg takker for oppklaringen her. Kunnskapsdepartementet har ansvar for kompetansepolitikken og for at nærings- og arbeidslivet får rett og nok kompetanse, og da opplever Senterpartiet at i det grønne skiftet spiller landbruksnæringen en svært, svært viktig rolle. Av den grunn blir etterspurte utdanninger, som fagskoletilbudet er, viktig å finansiere, og fylkeskommunene har ikke økonomiske muskler til å finansiere slike utdanninger alene. Hvis statsråden ikke er villig til å finansiere utdanningstilbud næringslivet og landbruket etterspør, kan det bety at dette på sikt blir avvirket.

I NOU-en «Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg» skiller det ikke mellom de forskjellige utdanningene. Fagskolen har i en årrekke dekket kompetansebehov innen tekniske fag, helsefag og landbruksfag / grønne fag. Da lurer jeg på: Hvorfor er det vanskelig å prioritere fagskoleutdanning innen landbruk når det faktisk er et reelt behov for denne kompetansen både nasjonalt og regionalt?

Statsråd Iselin Nybø [14:08:08]: La meg bare først en gang til få understreke at denne regjeringen setter fagskoleutdanningen høyt og ser på det som en viktig del av høyere utdanning, for vi trenger kandidater som ikke bare velger et akademisk løp, men som velger et mer praktisk rettet løp. Så kan vi helt sikkert ha en ganske stor og god diskusjon om hvordan vi skal få flere til å velge fagskoleutdanning. Det som jeg har lyst til å svare på spørsmålet nå, er at det er opp til fylkeskommunen hvilke studietilbud de ønsker å tilby på sine fagskoler, for nå er ikke fagskolene direkte finansiert gjennom statlige tilskudd. Den nye finansieringsmodellen gjør at det er fylkeskommunene selv som prioriterer hvilke fagskoletilbud som bør få tilskudd i det enkelte fylket, og da er det fylkeskommunen selv som må vurdere hvilke behov de har akkurat der, og hvilke tilbud de ønsker å gi støtte.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:09:10]: Det er veldig hyggelig å høre at regjeringen satser på fagskolene, og jeg håper at vi kan fortsette å satse på landbruksutdanningene.

La oss ta et konkret eksempel: Fagskolen Innlandet har per dags dato fem agroteknikerutdanninger godkjent av NOKUT. I tillegg har de tre nye til behandling hos NOKUT. Regjeringen skriver på sine nettsider at formålet med å legge fram en ny lov om fagskoleutdanningen, som utdannings- og forskningskomiteen har til behandling nå, er nettopp å følge opp stortingsmeldingen «Fagfolk for fremtiden». Stortingsmeldingen inneholder en rekke tiltak som skal styrke fagskoleutdanningen og tilfredsstille behovet for oppdatert og spesialisert kompetanse gjennom korte og yrkesrettede utdanninger.

Hva skal til for at de allerede etablerte og NOKUT-godkjente landbruksutdanningene ved Fagskolen Innlandet skal regnes med i den statlige finansieringsordningen for fagskolesektoren og ivareta regjeringens ambisjon for framtidens fagfolk?

Statsråd Iselin Nybø (V) [14:10:18]: I 2018 har regjeringen tildelt 22 mill. kr til 638 nye studieplasser ved fagskolene, og de studieplassene skal særlig gå til å øke tilbudet innenfor helsefag og de tekniske fagene. Det er 15 fylkeskommuner som får tildelt midler til nye studieplasser i 2018. Når representanten nevner Oppland, har jeg fått opplyst at de har fått tildelt midler til 23 nye studieplasser, og bakgrunnen for det er søknad om midler til tekniske fag. Men som jeg også sa i mitt forrige innlegg, er den nye finansieringsmodellen sånn at det er fylkeskommunen selv som må prioritere hvilke fagskoletilbud som skal få tilskudd i det enkelte fylket, og derfor er det opp til Oppland å prioritere landbruksutdanningene. Hvis representanten har ytterligere spørsmål til akkurat fagskoleutdanningen i Oppland, foreslår jeg at representanten sender et skriftlig spørsmål til statsråd Sanner, så vil hun helt sikkert få svar.

Spørsmål 23

Åsunn Lyngedal (A) [14:11:42]: «Ved Norges brannskole i Tjeldsund i Nordland skulle det starte opp et fagskoletilbud høsten 2019 som skulle bidra til bedre kompetanse i alle landets brannvesen. Åpningen er nå utsatt på ubestemt tid grunnet behov for «infrastruktur».

Hvilken infrastruktur er det som forsinker åpningen, og hva er ny tidsplan pr. i dag?»

Statsråd Tor Mikkel Vara [14:12:12]: Jeg vil først vise til representantens spørsmål nr. 1302 til skriftlig besvarelse om ny fagskole for utdanning av brann- og redningspersonell, som jeg svarte på 18. april 2018. Jeg vil her gjenta noe av det som jeg svarte i brevet.

Regjeringen vil styrke brannutdanningen. I statsbudsjettet for 2017 og 2018 er det avsatt midler til etablering av en ny toårig fagskole for utdanning av brann- og redningspersonell ved Norges brannskole på Fjellidal i Tjeldsund kommune. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap arbeider nå godt med etableringsprosjektet, og har i dette arbeidet hatt et mål om oppstart av fagskolen høsten 2019.

Når fagskolen er i full drift, skal den etter planen ta inn 160 studenter årlig. Det vil være 240 studenter til stede i Tjeldsund samtidig, mens 80 studenter til enhver tid vil være ute i praksis i et brann- og redningsvesen.

Det er nødvendig å sikre at utdanningsstedet har undervisningsbygg og fasiliteter som er tilpasset det framtidige antallet studenter og ansatte ved skolen. Hensiktsmessige lokaler og infrastruktur er også viktige forutsetninger for å få godkjent utdanningen av NOKUT, altså Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen.

Fagskolen vil ta i bruk eksisterende lokaler og infrastruktur på Norges brannskole. I tillegg er det behov for et nytt undervisningsbygg, brannstasjon, kantine, parkering og gjerde. Det er også behov for å gjøre nærmere vurderinger av øvingsfelt og tilhørende øvingsobjekter.

Det er behov for en ny infrastruktur ved Norges brannskole før en ny fagskole kan starte opp. Arbeidet med ny infrastruktur vil følge retningslinjene for statlige byggeprosjekter. Statsbygg vil i løpet av det neste året gjennomføre nødvendige vurderinger i tilknytning til byggingen av ny infrastruktur. Samtidig er det slik at den videre etableringen av fagskolen vil være avhengig av de årlige budsjettprosessene. Dette innebærer at nøyaktig framdriftsplan og oppstartstidspunkt for den nye fagskolen på nåværende tidspunkt dessverre ikke kan tidfestes.

Åsunn Lyngedal (A) [14:14:13]: Det er ikke overraskende at det kreves undervisningsbygg hvis man skal starte opp en ny fagskole. Men det var altså 13. februar 2015 at daværende medlem av justiskomiteen, Margunn Ebbesen, kom til Tjeldsund med det gledelige budskap at det skulle åpne høsten 2018, senere forskjøvet til 2019.

Høsten 2015 ble det valgt en ny Høyre-ordfører i Tjeldsund, og nå tre år senere skulle den samme ordføreren signere kontrakter om offentlig-privat samarbeid for å bygge 240 hybler, slik at det skulle være plass til studentene ved fagskolen. Hun har hørt via omveier at fagskolen allikevel ikke skal åpne høsten 2019. Så hvordan skal hun få lagt til rette for infrastrukturen? Jeg lurer litt på når regjeringen hadde tenkt å informere vertskommunen for fagskolen om at nei, det blir allikevel ikke noen åpning høsten 2019.

Statsråd Tor Mikkel Vara [14:15:05]: Når man skal gå i gang med et byggeprosjekt som dette, er det flere ting som må skje i rekkefølge, og som det dessverre ikke alltid er like lett å forutse. Det første er at en må vurdere om infrastrukturen er på plass, og hva man trenger for å utbedre den. Det er det Statsbygg som gjør. Når man har kartlagt det, kan man lage en plan for de økonomiske forutsetningene. Også den jobben skal Statsbygg gjøre. Så kan vi lage en framdriftsplan og få dette på plass i budsjettet. Men samtidig, for å holde tempoet oppe, er det viktig at man jobber videre med alle de andre elementene – studieplan, læremidler og rekruttering. Det driver Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap med.

Vi har ikke noe annet ønske enn å få gjort dette så fort som mulig, men det er altså en del ting som må være på plass før vi har et budsjett, og når vi har budsjettet klart, er det en budsjettprosess som får dette igjennom.

Åsunn Lyngedal (A) [14:15:59]: Det kan jo virke som om regjeringen er litt sent ute når det gjelder en plan for kostnader og framdrift i dette viktige prosjektet for kompetanse innen brann og redning i Norge. Dette blir den første og eneste fagskolen innenfor brann og redning i Norge. Det er interessant for flere å vite hvilke beregninger som er gjort for det budsjettet som regjeringen har begynt å planlegge, og hva som er nødvendig å løfte inn i neste års budsjett for å realisere disse løftene fra regjeringen. Hvilke beregninger er gjort for budsjettet 2019?

Statsråd Tor Mikkel Vara [14:16:35]: På dette tidspunktet er vi, som jeg sier, fortsatt på del 1, som er å kartlegge behovet for infrastruktur. Det er helt avgjørende å kartlegge det før man klarer å lage de økonomiske forutsetningene. Straks de tingene er kartlagt, går vi løs på de økonomiske forutsetningene – Statsbygg vil legge fram overslag på det – og når vi har det, er det framdriftsplan og budsjett, og det tilligger da Stortinget å vedta et budsjett.

Vi har altså ikke de tallene klare som gjør at vi kan legge fram et budsjett, og det er derfor det er vanskelig å ta stilling til framdriftsplanen på dette tidspunkt.

Spørsmål 24

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:17:27]: «I Telemarks-avisa 19. april 2018 fremkommer det at hele påtaleseksjonen på Notodden sentraliseres til Skien. Det viser seg også at ledelsen i påtalemyndigheten i Sør-Øst politidistrikt har argumentert med at det kun behandles 31 saker på Notodden i året, mens realiteten er 81 saker.

Er det klokt å flytte seks arbeidsplasser samt et viktig juridisk fagmiljø vekk fra øvre del av Telemark, og er egentlig avgjørelsen riktig og godt begrunna når det viser seg at politiet i denne saken opererer med feil tallmateriale?»

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:18:01]: Jeg er opptatt av at politiet når mål og krav innenfor de rammer og retningslinjer som settes av storting, regjering og departement. I 2018 er et av målene effektiv straffesaksbehandling med høy kvalitet. Det må imidlertid være opp til politiet og politimesteren selv å ta de grepene og fordele de ressursene som er nødvendig for å oppfylle mål og krav.

En av intensjonene i nærpolitireformen er å etablere robuste fagmiljøer med høy faglig kompetanse. Jeg er opptatt av dette fordi det bl.a. er nødvendig for å skape likere polititjenester. Et samlet påtalemiljø vil ha betydning for lokal fag- og kompetanseutvikling, fleksibilitet og redusert sårbarhet ved påtaleenheten.

I rammer og retningslinjer for etablering av nye politidistrikter framgår det at Sør-Øst politidistrikt skal ha en felles enhet for påtale med overordnet ansvar for etterforskning i politidistriktet. Øvrige innretninger vurderes med bakgrunn i fag- og lokalkunnskap, og er en vurdering som må tilligge politimesteren.

Jeg har innhentet opplysninger fra Politidirektoratet og statsadvokatembetet for ytterligere å få belyst spørsmålet representanten Sem-Jacobsen stiller. Sør-Øst politidistrikt opplyser at det per i dag er stor forskjell på hvilken faglig støtte politienheten kan gi tjenestestedet i Telemark. Med dagens organisering klarer ikke påtaleenheten å gi et likt tilbud til alle tjenestestedene. Dette kan gi ulik kvalitet på saksbehandlingen for den enkelte innbygger. Ved å samle påtalejurister vil det være lettere å prioritere hvilke saker den enkelte påtalejurist skal behandle, og påtalejuristen vil lettere kunne styrke sin kompetanse og mulighet for spesialisering. Samlet sett vil dette gi en bedre straffesaksbehandling for alle innbyggerne i Telemark. Et juridisk fagmiljø med kun tre påtalejurister er meget sårbart.

Sør-Øst politidistrikt oppgir at det behandles om lag 1 000 saker med tilknytning til Notodden. Antallet saker stortingsrepresentanten viser til, er hovedforhandlinger som blir behandlet i Øst-Telemark tingrett. Dette er om lag 80 saker. Sør-Øst politidistrikt opplyser at det korrekte antallet saker behandlet i Øst-Telemark tingrett er lagt til grunn i arbeidet med organisering av påtaleenheten.

Jeg legger til grunn at politimesteren i Sør-Øst politidistrikt har vurdert hva slags organisering som er mest hensiktsmessig for å få best mulig kvalitet og effektivitet i etterforsknings- og påtalearbeidet. Jeg konstaterer også

at statsadvokatembetet støtter politimesterens vurdering.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:20:33]: Nå hører jeg at justisministeren er veldig opptatt av robuste fagmiljøer som regjeringens statsråder som regel er når de driver og sentraliserer. Men fagmiljøet på Notodden politistasjon er helt avhengig av den påtaleenheten. Det har gjort at den har vært ekstrem effektiv, og de har samarbeidet veldig godt.

Jeg er også veldig opptatt av prosessene, og det var også regjeringen i starten av denne politireformen. De berørte kommunene har ikke engang blitt varslet om denne forflytningen av påtaleenheten. Det er en dårlig prosess. Det er også, viser det seg nå, prosessen om å legge ned passkontorer i Telemark. Her har vitterlig Stortinget bestemt at det er en sak som skal tilbake til denne salen, mens det foreligger planer om å legge ned tre kontorer allerede 1. juni. Er det sånn at justisministeren synes det er greit å hoppe over det som er bestemt i denne salen? Vil han stoppe de påtenkte nedleggelsene 1. juni?

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:21:38]: Nå har representanten Sem-Jacobsen flyttet fokuset over til passkontorer.

La meg begynne med helt generelt å si at departementet selvfølgelig vil forholde seg til det Stortinget vedtar. Når det gjelder passiden, er det også en omorganisering som pågår.

Det er viktig å se alle begrunnelser som legges til grunn, før man trekker en konklusjon.

Når det gjelder politi, når det gjelder påtale og de øvrige oppgavene som politiet har ansvaret for, har vi gjennomført en politireform der vi gir politimesteren ansvaret for å organisere ressursene slik at det blir best mulig for innbyggerne i hele politidistriktet.

Det er ikke sånn at Justisdepartementet har ønsket å legge ned ting for nærmest å plage folk, det er for å få mer politikraft og bedre kvalitet i alle saksbehandlingsledd.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:22:33]: Jeg får altså ikke bekreftet at justisministeren vil stoppe den nedleggingen som ikke er blitt behandlet i salen, men han sier at vi skal forholde oss til de vedtakene som er fattet her. Det tar jeg med meg videre til Telemark.

Når det kommer til hva som er best for hele distriktet, må jeg si at i øvre del av Telemark har man nå, stikk i strid med det man lovt, fjernet både påtaleenhet og utstedelse av pass, og man har gått fra ni til tre innsatsledere. Det som skulle være politikontakt i en egen funksjon, er bare plussset på mange andre gjøremål for dem som allerede er ansatt der. Her har det altså vært en stor

svekkelse av vakt og beredskap. Det var ikke det som ble lovet.

Er det da sånn at særlig denne delen av politidistriktet skal ikke politimesteren bry seg særlig med, fordi hun skal være opptatt av den store delen? Hva med de folkene som bor der? Hva med kommunene som trenger disse arbeidsplassene?

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:23:33]: Jeg mener det er viktig at vi lar nærpolitireformen få lov til å virke, og at vi lar politimestrene få arbeidsro til å foreta de organiseringene de planlegger, organisere ressursene slik at de treffer kriminalitetsbildet best mulig, før man feller dom over det som er gjort.

Det kriminalitetsbildet vi har i dag, er veldig annerledes enn det man hadde for 20, 30, 40 år siden. For 40 år siden, og for kanskje over 100 år siden, tegnet man et kart over politidistrikter basert på et kriminalitetsbilde som i dag ikke eksisterer. Man må av og til justere kartet så det faktisk passer med terrenget. Det er en oppgave vi har lagt til politimestrene, og som jeg er trygg på at politimestrene gjør med stort alvor og etter beste skjønn.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Spørsmål 25

Maria Aasen-Svensrud (A) [14:24:41]: «Mener statsråden at dagens isolasjonsbruk i norske fengsler er akseptabel, og hvilke andre konkrete planer, utover ressursteam, har statsråden for å rydde opp i de uverdige forholdene for de svært psykisk syke som sitter i norske fengsler?»

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:25:02]: Isolasjon kan være skadelig for de innsatte. I Jeløya-plattformen slås det derfor fast at regjeringen vil redusere bruken av isolasjon. Det er en viktig oppgave for kriminalomsorgen både å begrense bruken av isolasjon og å motvirke isolasjonsskader hos innsatte som av ulike årsaker i perioder isoleres.

Mange innsatte har psykiske lidelser og sammensatte utfordringer. Noen få innsatte, som de ved avdeling G ved Ila fengsel, er i en helt spesiell situasjon. Dette er mennesker med omfattende psykiske lidelser. De har begått alvorlige kriminelle handlinger og har ofte en vanskelig bakgrunn og en voldelig adferd. For dem innebærer fengselsoppholdet at de langt på vei er isolert. Isolasjon er utslag av et behov for å beskytte andre innsatte og ansatte. Dette er en krevende gruppe innsatte, og det er utfordrende å finne gode løsninger, men selv om det er vanskelig, må vi jobbe for å finne gode løsninger.

I 2014 sørget denne regjeringen for at det ble opprettet et ressursteam for de aller sykeste ved Ila fengsel. Ressursteamet har gitt innsatte som ikke evner å tilpasse seg en ordinær fellesskapsavdeling, aktivisering i form av lufting, trening, samtale, matlaging og handling. Dette var et viktig tiltak som har hatt positive virkninger for den aktuelle gruppen innsatte.

Innsatte må være i aktivitet og få et tilfredsstillende helsetilbud. Fengselshelsetjenesten er et avgjørende bindeledd mellom fengselet, spesialisthelsetjenesten og den enkelte innsattes hjemkommune. Regjeringen har styrket tilskuddet til fengselshelsetjenesten med 10 mill. kr i fjor og 5 mill. kr i år. Jeg er kjent med at Helse- og omsorgsdepartementet for 2018 har bedt de regionale helseforetakene om å styrke det psykiske helse tilbudet til de innsatte i fengselet.

Ettersom ressursteamet nå har eksistert i ca. tre år, er det naturlig å oppsummere erfaringene med teamet. Dette vil bidra til utviklingen av tiltak framover. Per i dag kan jeg ikke si nøyaktig hvilke tiltak vi på politisk nivå bør gå inn for når det gjelder disse utfordringene. Dette må jeg komme tilbake til Stortinget med. Men ett er sikkert: Forholdene for psykisk syke i fengsel er et tema som vil måtte stå på dagsordenen framover. Jeg vil ha tett kontakt med helseministeren om de utfordringene som programmet Brennpunkt tok opp i forrige uke, med sikte på å finne hensiktsmessige tiltak.

Det er krevende når utfordringer for svake grupper treffer oss. Ingen av oss kan være uberørt av den delen av virkeligheten som Brennpunkt formidlet, men jeg verdsetter de opplysningene og det incitamentet til handling som ligger i tv-programmet og i reaksjonene på det.

Maria Aasen-Svensrud (A) [14:27:38]: Jeg takker for svaret og er glad for at statsråden vil komme tilbake til Stortinget med et videre arbeid med dette. Men hva tenker statsråden om at regjeringens manglende satsing på drift av norske fengsler, med stadige kutt de siste årene, har ført til mer isolasjon, mindre programvirksomhet og dermed også dårligere vilkår for å bekjempe ny kriminalitet? Vil statsråden sørge for at fengslene får økte ressurser i tiden framover, slik at det er mulig å gjøre noe med disse uverdige forholdene?

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:28:12]: Som jeg sa, har vi allerede styrket forholdene for disse innsatte, men det er igjen viktig å huske på at fengselet ikke setter noen i isolasjon av hensyn til ressursmangel. Dette er mennesker som er idømt fengselsstraff av en domstol, ikke av en politisk myndighet. Det er i utgangspunktet en dommer som har sagt at det skal være fengsel og ikke psykisk helsevern. Når de er i fengsel, har fengselsvesenet en plikt til å beskytte de innsatte mot mennes-

ker med voldelig adferd. Man har også en plikt til å beskytte de ansatte. Det er årsaken til bruk av isolasjon.

Vi ønsker selvfølgelig også å vurdere ressursteamene – som vi har en anelse om har vært vellykkede – for å se om det er mer av akkurat det vi skal gjøre, eller om det er andre tiltak som kan være like bra eller bedre.

Maria Aasen-Svensrud (A) [14:29:04]: Ansatte i norske fengsler har de siste årene fortalt om at de opplever vold og trusler fra innsatte i langt større grad enn tidligere, og de har varslet om en økende bruk av isolasjon på grunn av en uforsvarlig ressursituasjon. Regjeringen har så langt ikke lyttet – heller ikke statsråden, ut fra det svaret han ga på det forrige spørsmålet – til de ansatte.

Som ny justisminister og som en vi alle har store forventninger til, vil han ta tak i dette og sørge for et løft for kriminalomsorgen, slik at vi kan få mindre bruk av isolasjon, en tryggere arbeidshverdag for dem som jobber i fengslene, og en straff som faktisk virker?

Statsråd Tor Mikkel Vara [14:29:50]: Som sagt har vi allerede styrket tilbudet for dem, og vi vil se om det er den riktige måten å styrke det på, eller om det er andre måter som er bedre. Det er fengselsvesenets oppgave. Så må vi huske på, for det kan noen ganger virke som om disse innsatte er helt glemt og forlatt, at dette er innsatte som får besøk av helsevesenet – normalt to ganger i uken – og som helsevesenet skal overføre til psykiatrien hvis det er riktig. Hvis det ikke er riktig, skal de forbli i fengselet.

Det er også viktig, tenker jeg, å korrigere bildet av hvor omfattende dette problemet er på den avdelingen det er snakk om i tv-programmet Brennpunkt. Det handler om omtrent seks mennesker, som har fått ekstra ressurser og ekstra team for oppfølging.

Spørsmål 26

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Heidi Greni til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren, er overført til kunnskaps- og integreringsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålet vil imidlertid bli besvart av forsknings- og høyere utdanningsministeren på vegne av kunnskaps- og integreringsministeren, som er bortreist.

Heidi Greni (Sp) [14:30:58]: Jeg har meldt følgende spørsmål til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren:

«Har regjeringen vurdert de sikkerhets- og beredskapsmessige konsekvensene av dobbelt statsborgerskap i en situasjon der norske statsborgere også har

statsborgerskap i et land Norge befinner seg i en konflikt med?»

Statsråd Iselin Nybø [14:31:19]: Regjeringen har nylig hatt på høring et forslag om å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap. Høringsfristen gikk ut 20. mars i år, og det kom inn over 300 høringsuttalelser. Departementet jobber nå med å oppsummere og vurdere saken i lys av det som har framkommet i høringen. Et eget kapittel i høringsnotatet er viet en drøfting om hvordan utvikling av prinsippet om ett statsborgerskap kan påvirke sikkerhets- og kriminalitetsbildet. Her er det bl.a. et punkt om mulige lojalitetskonflikter. Det var også et eget punkt i høringsnotatet hvor det ble redegjort for at utvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil innebære behov for mer ressurser til sikkerhetsklareringer.

Et viktig poeng i høringsnotatet er at den reelle hovedregelen allerede i dag er dobbelt statsborgerskap. I perioden 1. januar 2010 til 1. april 2017 var det mellom 50 og 60 pst. av dem som søkte om norsk statsborgerskap, som fikk unntak fra kravet om å løse seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap. Hovedtyngden av søkere som har fått unntak fra kravet om løsning, er fra Irak, Afghanistan, Somalia, Eritrea, Iran, Thailand og Russland. I tillegg til de som får beholde sitt opprinnelige statsborgerskap når de blir norske, er det mange som har dobbelt statsborgerskap fordi de automatisk har ervervet annet statsborgerskap ved fødsel.

Norge har så langt håndtert de mange tilfellene av dobbelt statsborgerskap uten store problemer. Å tillate dobbelt statsborgerskap er for øvrig en internasjonal trend. Alle de nordiske landene tillater nå dobbelt statsborgerskap fullt ut og har ikke rapportert om vesentlige problemer knyttet til sine regelverk.

Prop. 146 L for 2016–2017, Endringer i statsborgerloven mv., ble behandlet i Stortinget i mars i år. Stortinget vedtok en ny bestemmelse i statsborgerloven om tap av statsborgerskap for personer som blir dømt for eksempelvis terrorvirksomhet. Stortinget har vedtatt å be regjeringen komme tilbake med forslag om tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, og at slikt tap skal avgjøres av domstolen. På bakgrunn av Stortingets vedtak jobber nå regjeringen med å utrede om det kan etableres en ordning med rask domstolsbehandling av saker som gjelder tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser.

Regjeringens vurdering er at regler om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser kan bidra til å hindre terrorvirksomhet i Norge. Full effekt av forslaget forutsetter imidlertid at hovedregelen om ett statsbor-

gerskap avvikles, fordi tap av statsborgerskap bare kan skje der den det gjelder, har et annet statsborgerskap.

Heidi Greni (Sp) [14:34:15]: Jeg takker for svaret. Men mitt spørsmål ble stilt til justis- og beredskapsministeren ut ifra at det var de beredskapsmessige konsekvensene med dobbelt statsborgerskap jeg ville få belyst. Justis- og beredskapsministeren ønsket ikke å svare fordi det ikke var hans konstitusjonelle ansvar. Nå må jeg få lov til å si at jeg er forundret over at regjeringen da sender en annen statsråd som heller ikke har det konstitusjonelle ansvaret, og jeg blir enda mer overrasket når jeg da møter Vara på vei opp til talerstolen her. Men la nå det ligge. Det er ikke til forkleinelse for Nybø, men jeg finner det merkelig fra regjeringens side.

Ved å innføre dobbelt statsborgerskap er jeg redd vi kan endre et av grunnprinsippene i samfunnet vårt, nemlig prinsippet om at man er borger av ett land, man har lojalitet til ett land, og man har plikter og rettigheter i det samme landet. Det er disse prinsippene som endres, og spørsmålet er: Hva kan bli konsekvensene av dette her?

Statsråd Iselin Nybø [14:35:13]: Det er helt riktig, som representanten sier, at det er en endring av de prinsippene som vi har hatt til nå, men jeg vil også presisere at Norge er det eneste landet i Norden som har prinsippet om ett statsborgerskap. Danmark endret sitt regelverk med virkning fra 1. september 2015. I tillegg har Sverige, Finland og Island allerede tillatt dobbelt statsborgerskap. Det er innhentet erfaringer fra de nordiske landene, men det er heller ikke der rapportert om særskilte problemer knyttet til det regelverket de har. Det er også andre land enn nordiske land, f.eks. USA, som har tillatt dobbelt statsborgerskap.

Men det har vært viktig for regjeringen, og det er lagt avgjørende vekt på, at dobbelt statsborgerskap er en forutsetning for f.eks. å frata noen statsborgerskapet. Det er i dag allerede adgang til å nekte noen statsborgerskap hvis det er grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn som skulle tilsi det.

Heidi Greni (Sp) [14:36:23]: Den som eventuelt får et dobbelt statsborgerskap, får jo retter og plikter i to land. Det følger da en forventning om lojalitet til to land. Når det nå åpnes generelt for dobbelt statsborgerskap, vil det få andre konsekvenser. Det vil bli land som er mye nærmere oss geografisk som får muligheten til dobbelt statsborgerskap enn dem statsråden regnet opp, som har den muligheten i dag fordi de ikke løser sine borgere fra statsborgerskap.

Det er et dilemma at vi ved innføring av dobbelt statsborgerskap ikke har fått belyst dette med lojalitetskonflikten. Er statsråden enig i at dette vil være en utfor-

dring, og at det derfor bør utredes nøye før vi eventuelt innfører et generelt dobbelt statsborgerskap? Og hva tenker statsråden er de viktigste fordelene og ulempene ved eventuelt å innføre dobbelt statsborgerskap?

Statsråd Iselin Nybø [14:37:26]: Det var mange spørsmål på ett spørsmål, men la meg begynne på toppen.

Regjeringen utreder nå en ordning med hvordan det skal være mulig å frata statsborgerskapet av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, og det går jo på det som representanten tar opp, også det med lojalitet. Stortinget har også vedtatt i mars i år at det skal være adgang til å frata statsborgerskapet hvis en straffes etter straffeloven kapittel 16, 17 eller 18, og det omfatter bl.a. terrorhandlinger og vern av Norges selvstendighet.

Det er sånn at det er mange land i verden i dag, også land som ligger tett opptil oss, og land vi i stor grad sammenligner oss med, som har tillatt dobbelt statsborgerskap, og som har hatt det over en viss tid. Det har også vært viktig å se på erfaringene derfra. De erfaringene viser i hovedsak at det ikke er noen negative konsekvenser ved å tillate dobbelt statsborgerskap. Jeg tror den viktigste fordelene er for dem det gjelder, de som føler at de tilhører to land.

Spørsmål 27

Emilie Enger Mehl (Sp) [14:38:48]: «Ressurssituasjonen i politidistriktene er krevende. Nestleder i Politiets Fellesforbund Innlandet skrev nylig i en kronikk at det er store forskjeller på by og land i Norges største politidistrikt, og viste blant annet til tidvis manglende politiberedskap. Eksempelvis måtte en hotellvert på Grotli i Oppland selv håndtere og pågripe en utagerende gjest fordi det tok for lang tid før politiet rykket ut. Innlandet politidistrikt har en politidekning på bare 1,45 pr. 1 000 innbyggere.

Mener statsråden at dagens situasjon er tilfredsstillende?»

Statsråd Tor Mikkel Vara [14:39:25]: Regjeringen har gjennomført et historisk løft for politiet. I fjor passerte vi 17 000 ansatte, over 10 000 av disse er politituttannet. I år fordeles ytterligere 350 stillinger til politidistriktene og særorgan. Dette innebærer at det har blitt over 2 300 flere årsverk i politiet siden denne regjeringen tiltrådte i 2013. Samlet sett for politi- og lensmannsetaten har bemanningen økt med over 2 300 lønnede årsverk siden 2013.

Vi vil nå målet om to polititjenestemenn per 1 000 innbyggere på landsbasis. Dette sammen med en budsjettmessig styrking på 3,36 mrd. kr innebærer en stor

satsing på politiet. Innlandet politidistrikt har siden regjeringen tiltrådte fått tilført 81 flere politiårsverk, hvorav 50 har kommet siden starten av 2017. I 2018 har Innlandet politidistrikt fått tildelt ytterligere 24 politiårsverk, noe som vil være med på å styrke politiets tilstedeværelse i tråd med målsettingen bak nærpolitireformen.

Per 31. desember 2017 hadde politidistriktet en politidekning på 1,47 per 1 000 innbyggere. Dette er en betydelig forbedring fra 2013, da Innlandet politidistrikt lå på 1,29 per 1 000 innbyggere. Den 1. april ble markert som en ny start for Innlandet politidistrikt. Det nye straffesakskontoret, som skal sørge for raskere og bedre saksbehandling, startet for fullt. Den nye ledergruppa var på plass, og dermed jobben med å utvikle gode fagmiljøer i politidistriktet med likere tjenester. Det er nå den egentlige jobben starter med å heve kvaliteten på polititjenestene i distriktet.

Det er viktig for meg å gi politiet og politimestrene handlingsrom til å fordele ressursene sine på best mulig måte. De vet hvor skoen trykker. Politiet lokalt må også beslutte hvordan de løser konkrete oppdrag og situasjoner. Politiet må prioritere hvilke oppdrag de til enhver tid har kapasitet til å følge opp, noe som i enkelte tilfeller medfører at det tar tid før en patrulje er på stedet. Ved ekstraordinære hendelser og hendelser der liv er direkte truet, eller der det av andre grunner er påkrevet med umiddelbar respons fra politiet, stiller vi krav til responstid. Jeg er fornøyd med at Innlandet politidistrikt i all hovedsak oppfyller kravene til responstid.

Til slutt vil jeg minne om at vi står midt i en reform som har den høyeste prioritet med utviklingsoppgaver til politiet helt fram til 2020. Reformen innebærer betydelig omstilling av politiet, hvor formålet er å styrke etasens kompetanse, tilgjengelighet og måloppnåelse for å bidra til et tryggere samfunn.

Emilie Enger Mehl (Sp) [14:42:11]: Det er veldig bekymringsfullt at det er så store forskjeller i Politi-Norge, og at de forskjellene også gjør seg gjeldende innenfor hvert enkelt politidistrikt. Innbyggerne i Norge må kunne stole på at politiet har nok ressurser til å jobbe forebyggende i sine lokalsamfunn, og ikke minst at de er i stand til å rykke ut når det er noe som skjer. Hvis Innlandet politidistrikt skulle ha økt sin politidekning til f.eks. 1,8 polititjenestemenn per 1 000 innbyggere, som er under det nasjonale målet, ville det i seg i selv krevd 130–140 nye polititjenestemenn i Innlandet bare i årene som kommer. Men det virker som at statsråden har små ambisjoner om en opptrapping av betydning i Innlandet, så da lurer jeg på hvilken politidekning, konkret, statsråden mener er et godt mål for Innlandet

politidistrikt – er det f.eks. 1,47 som i dag, er det 1,8 eller det 2 per 1 000 innbyggere?

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:43:13]: Jeg forholder meg til det målet som Stortinget har satt, som er to innen 2020. Det er målet. Det betyr ikke at det kommer til å være den samme politidekningen på absolutt alle steder i hele Norge. Fordelingen skjer gjennom Politidirektoratet, og så til den enkelte politimester. Jeg tror det er viktig å vite og huske på at vi står overfor et helt annet kriminalitetsbilde enn det som eksisterte den gangen de gamle politidistriktene og de gamle lensmannsdistriktene ble tegnet. Det vi ønsker nå, er å gjøre to ting. For det første ønsker vi å styrke politiet, og også Innlandet politidistrikt er styrket betydelig, både i mannskap og i forhold til politi per innbygger siden denne regjeringen tiltrådte. Det andre vi ønsker å gjøre, er å la politimesteren få handlefrihet til å treffe kriminalitetsbildet best mulig, slik at innbyggerne føler trygghet.

Emilie Enger Mehl (Sp) [14:44:14]: Vi ser at det er store kapasitetsutfordringer. Den hendelsen som skjedde på Grotli, er ikke det eneste eksemplet. Nestlederen i Politiets Fellesforbund skrev f.eks. i sin kronikk at de som tillitsvalgte kan vise til flere avviksmeldinger som skyldes manglende beredskap. Tidligere i år ble det også kjent at Innlandet politidistrikt har store problemer periodevis fordi de lokale kontorene må bruke mye tid på å kjøre varetektstfengslede til og fra fengsel eller andre framstillinger, som igjen gjør at store områder blir stående helt uten politidekning i perioder.

Statsråden nevnte at det har kommet 2 300 flere ansatte i politiet, men en veldig stor andel av dem har kommet i Politidirektoratet og i særorgan. Da er mitt spørsmål: Er det aktuelt for statsråden å se på om det er behov for så mange i Politidirektoratet som jobber der i dag, og om noen av disse heller kunne ha vært ute i politidistriktene og løst lokale oppgaver?

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:45:11]: Den største veksten har kommet i politidistriktene. Direktoratet har en oppgave med omstillingen som krever ressurser. Særetatene som blir styrket, er bl.a. Politiets sikkerhetstjeneste, og det er basert på hvilken vurdering vi har av sikkerheten i landet.

Så må jeg si at vi måler jo responstiden ved alle politikamre og i alle politidistrikt. Innlandet politidistrikt innfrir kravet til responstid på alle punkter, unntatt krav for tettsteder med mindre enn 2 000 innbyggere. Her er responstiden 1 minutt lengre enn kravet. Det er snittet man må se. Så tenker jeg at det er fullt mulig å finne anekdoter hvor ting kan ta lengre tid, og det skyldes selvfølgelig at politiet er en etat som ikke bare sitter og

venter på en utrykning, de er ute og gjør en jobb hele tiden. Og da kan det hende at man får noen jobber som blir liggende etter hverandre eller oppå hverandre, eller at det geografisk ikke treffer. Men i snitt er responstiden bare 1 minutt for lang når det gjelder steder med under 2 000 innbyggere.

Presidenten: Sak nr. 2 er ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [14:46:20]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.47.

